

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА
І АРХІТЕКТУРИ
ФАКУЛЬТЕТ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ МИСТЕЦТВА
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ МИСТЕЦТВА**

**КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
освітнього рівня «магістр»**

на тему: **Творчість та педагогічні методи Андрія Блудова**

Виконала:

студентка II курсу магістратури,
групи мист/маг — 20,
денна форма навчання
спеціальності 023 «Образотворче
мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація»
освітньо-наукової програми
«Мистецтвознавство. Теорія та історія
мистецтва»
АНОРУС ДЖЕННІФЕР АДАННА

Керівник:

доктор філософії
ПІТЕНІНА ВАЛЕРІЯ ЄВГЕНІЇВНА

Рецензент:

кандидат мистецтвознавства
РЕШЕТНЬОВА ГАННА ОЛЕКСІЇВНА

ANNOTATION

Dzhennifer Adanna Anoruie “Artistic and pedagogical methods of Andriy Bludov”.

The work submitted in fulfillment of the requirements for the degree of Master of Art based on Educational Scientific Program "Art History. Theory and History of Art ". – NAOMA, Kyiv, 2023.)

The purpose of the master's thesis is to study the peculiarities of Andrii Bludov's pedagogical approaches. A comprehensive analysis of the artist's work and selected projects was carried out to identify the peculiarities of the approach, namely experimentalism and design thinking. The prerequisites and reasons for the emergence of the Workshop of Formal Art in the system of the National Academy of Fine Arts and Architecture are determined, the main theses, methodological principles and pedagogical methods of the work of the workshop teachers Andrii Bludov and Andrii Tsoi are outlined. and in establishing the role of the personality An attempt is made to analyse the significance of the artist Andrii Bludov in the development of a generation of young artists.

In the first section "Historiography. Source base. Research Methods" presents the main sources used, outlines the state of research on the topic, and describes the methodology of this study.

The second chapter, "Background, Reasons and History of the Formal Art Workshop," reveals the history of the National Academy of Arts and Sciences of Ukraine, in particular the Faculty of Painting, examines the events of the year of the workshop's foundation, provides comments from active participants in the events, and identifies the main prerequisites and process of the workshop's creation. The role of the studio's teacher, artist Andrii Bludov, is studied, his artistic achievements and contribution to the development of art education are analysed. His work, techniques and conceptual approaches that he implements in his works and passes on to his students are analysed, and examples of students' works are presented.

The third chapter, "Modern Workshop Activities," is devoted to a detailed examination of the main methodological principles of the Formal Art Workshop, and the main pedagogical approaches of Andrii Bludov are discussed on the example of a master class. The openness of the teachers Andrii Bludov and Andrii Tsoi to initiatives and experiments in setting up work processes within the workshop is determined. The main innovations of the Workshop in the process of student presentation are described. The works of graduates who are active players in the art scene today are analysed.

The scientific novelty of the work is to study and organise the historical processes of the reformation of the Faculty of Painting of the National Academy of Arts and Architecture to the present day, to outline the main prerequisites for the emergence of the new workshop and to analyse the main methodological principles of the work of teachers, in particular Andrii Bludov, his peculiarities of methodological approaches to teaching.

The practical significance of the study is to be used in the analysis of the processes of reforming art education in Ukraine; for further research of pedagogical methods used by artists in teaching specialised subjects in higher education institutions; in teaching the history of the National Academy of Arts and Architecture, as well as in the practical work of artists-teachers, creating curricula and textbooks.

The qualification work is written independently and does not contain plagiarism.

Structure of the work. The main text consists of an introduction, three chapters, conclusions (72 pages of the main text), a list of references (63 items), a list and album of illustrations (29 items) and appendices (9 items). The total number of pages in the diploma paper is 132.

Keywords: Andrii Bludov, Formal Art Workshop, contemporary art education in Ukraine, master class, pedagogical methods.

АНОТАЦІЯ

Анорус Д. А. “Творчість та педагогічні методи Андрія Блудова”.

Робота на здобуття освітнього рівня магістр за ОНП «Мистецтвознавство. Теорія та історія мистецтва». – НАОМА, Київ, 2023.

Мета магістерської роботи полягає в дослідженні особливостей педагогічних підходів Андрія Блудова. Здійснено комплексний аналіз творчості художника та вибраних проектів для виявлення особливостей підходу, а саме експериментальності та проектного мислення. Визначено передумови та причини появи Майстерні формального мистецтва в системі Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури, означено головні тези, методичні засади та педагогічні методи роботи викладачів майстерні Андрія Блудова та Андрія Цоя. та у встановленні ролі персоналії. Здійснено спробу проаналізувати значимість художника Андрія Блудова з боку розвитку покоління молодих митців.

У першому розділі “Історіографія. Джерельна база. Методи дослідження” наведено основні використані джерела, окреслено стан дослідженості теми, також охарактеризовано методологію даного дослідження.

У другому розділі “Передумови, причини та історія створення Майстерні формального мистецтва” розкрито тему історії НАОМА, зокрема живописного факультету, розглянуто події року заснування майстерні, наведено коментарі активних учасників подій, визначено основні передумови та процес створення майстерні. Досліджено роль викладача майстерні художника Андрія Блудова, проаналізовано його мистецький доробок та внесок у розвиток художньої освіти. Аналізуються його творчість, техніки та концептуальні підходи, які він впроваджує в своїх роботах та передає студентам, наведено приклади робіт студентів.

Третій розділ “Сучасна діяльність майстерні” присвячено детальному розгляду основних методичних засад Майстерні формального мистецтва,

розглянуто основні педагогічні підходи Андрія Блудова на прикладі мастер-класу. Визначено відкритість викладачів Андрія Блудова та Андрія Цоя до ініціатив, експериментів в налаштуванні процесів роботи в середині майстерні. Охарактеризовано основні нововведення Майстерні в процесах презентації студентів. Проаналізовано роботи випускників, які сьогодні є активними гравцями мистецької сцени.

Наукова новизна роботи полягає у дослідженні та впорядкуванні історичних процесів реформації живописного факультету НАОМА до сьогодення, окресленні головних передумов появи нової майстерні та аналізі основних методичних засад роботи викладачів, зокрема Андрія Блудова, його особливості методологічних підходів до викладання.

Практичне значення дослідження полягає у подальшому використанні в аналізі процесів реформації художньої освіти в Україні; для подальшого дослідження педагогічних методів, що використовуються художниками у викладанні профільних предметів у вищих навчальних закладах; у викладенні історії НАОМА, а також у практичній роботі художників-викладачів, створенні навчальних програм та посібників.

Кваліфікаційна робота написана самостійно та не містить плагіату.

Структура роботи. Основний текст складається зі вступу, трьох розділів, висновків (72 с. основного тексту), списку використаних джерел (63 позиції), списку та альбому ілюстрацій (29 позицій) та додатків (9 позицій).

Загальний обсяг магістерської роботи – 132 с.

Ключові слова: Андрій Блудов, Майстерня формального мистецтва, сучасна художня освіта України, мастер-клас, педагогічні методи.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	7
ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА.	
МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	11
1.1.Історіографія.....	11
1.2. Джерельна база.....	15
1.3. Методи дослідження.....	16
Висновки до першого розділу	
РОЗДІЛ 2. ПЕРЕДУМОВИ, ПРИЧИНИ ТА ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ	
МАЙСТЕРНІ ФОРМАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА.....	18
2.1. Історія створення Майстерні формального мистецтва.....	18
2.2. Роль Андрія Блудова.....	29
Висновки до другого розділу	
РОЗДІЛ 3. СУЧАСНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙСТЕРНІ	
3.1. Методичні засади Майстерні формального мистецтва.....	41
3.2.Педагогічні підходи Андрія Блудова.....	55
3.3.Результати та досягнення Майстерні формального мистецтва ...	63
Висновки до третього розділу	
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	81
СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ	90
ІЛЮСТРАЦІЇ.....	95
ДОДАТКИ.....	112

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

НАОМА	– Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури
УАМ	– Українська академія мистецтва
МФМ	– Майстерня формального мистецтва
ЦСМ	– Центр сучасного мистецтва

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасна художня освіта в Україні перебуває в стані зрушень та переосмислень. Переглядаються головні засади, вектори руху та концепції розвитку. В часи швидких змін та реакцій важливо дослідити передумови, причини та перебіг цих змін.

Сьогодні існує необхідність в аналізі стану сучасної художньої освіти в Україні та дослідженні підходів окремих викладачів, а також розгляд появи нових утворень у системі художньої освіти. Отже, актуальним є дослідження сучасних підходів до художньої освіти й узагальнення існуючого матеріалу, доповнення новими результатами досліджень. Вивчення даної теми на прикладі підходів художника є важливим для подальшого розвитку художньої освіти в Україні. Таким чином, **актуальність дослідження** визначається необхідністю аналізу та архівації розкритих тенденцій та інновацій у галузі сучасної художньої освіти, дослідженням творчих методів та педагогічних підходів окремих викладачів; існуванням потреби комплексного вивчення структури навчального процесу. Аналіз роботи окремих викладачів дозволяє виявити їхні методи навчання, їх вплив на студентів та результати їхньої роботи.

Окрім того, дослідження появи нових утворень у системі художньої освіти, наприклад, нової Майстерні формального мистецтва, може бути особливо цікавим, оскільки це не досліджена галузь. Аналіз нової ініціативи може пролити світло на інноваційні підходи, роль викладачів та результати навчання у конкретній майстерні.

Мета дослідження — аналіз та архівація особливостей педагогічних підходів Андрія Блудова, дослідження передумов та причин появи нової Майстерні формального мистецтва та роль персоналії художника як керівника курсу. Задля досягнення мети було поставлено такі завдання:

- дослідити історіографію і джерельну базу, що присвячена творчості художника;
- проаналізувати історичні передумови появи нового утворення в системі НАОМА;
- визначити причини появи Майстерні формального мистецтва;
- провести комплексний мистецтвознавчий аналіз концепцій та художніх практик, які використовуються художником Андрієм Блудовим в його педагогічній практиці;
- проаналізувати основні методичні засади Майстерні формального мистецтва та підходи викладачів Андрія Блудова та Андрія Цоя;
- дослідити результати та досягнення Майстерні формального мистецтва в контексті сучасного мистецького середовища.

Об'єктом дослідження є сучасна художня освіта в Україні та роль персоналії художника-викладача в становленні молодого покоління митців.

Предметом дослідження є процес створення та роботи Майстерні формального мистецтва, а також викладацька діяльність Андрія Блудова в контексті розгляду майстерні.

Джерельну базу дослідження становлять вітчизняні дослідження з історії НАОМА, історії методів викладання НАОМА оформлені у книги та статті, публікації у фахових інтернет-виданнях\журналах. Вітчизняні і зарубіжні дослідження творчості керівника Майстерні формального мистецтва Андрія Блудова у вигляді каталогів до виставок, газетних статей, та дані, збережені на їх інтернет-платформах. Власні спостереження, зафіксовані у вигляді записів лекцій, фото та відеозаписів, конспектів. Також особисто взяті інтерв'ю у студентів майстерні, випускників та керівника Андрія Блудова.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній вперше:

- систематизовано історіографію та джерельну базу за окресленою проблематикою;

- досліджено та впорядковано історичні факти процесів реформації живописного факультету НАОМА до сьогодні;
- окреслено головні передумови появи нової майстерні;
- розглянуто основні методичні засади роботи викладачів, зокрема Андрія Блудова, його особливості методологічних підходів до викладання.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження можуть бути використані у подальшому аналізі процесів реформації художньої освіти в Україні; для подальшого дослідження педагогічних методів, що використовуються художниками у викладанні профільних предметів у вищих навчальних закладах; у викладенні історії НАОМА, а також у практичній роботі художників-викладачів, створенні навчальних програм та посібників.

Апробація результатів. Основні положення дослідження були апробовані на науковій конференції «Десяті наукові читання пам'яті академіка Платона Білецького (1922–1998), Київ, 20.11.2022»

Робота виконана автором самостійно та не містить плагіату.

Структура дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків (72 с. основного тексту), списку використаних джерел (63 позиції), списку та альбому ілюстрацій (29 позицій) та додатків (9 позицій).

Загальний обсяг магістерської роботи – 120 с.

РОЗДІЛ 1. ІСТОРИОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Історіографія

Творчості А.Блудова присвячено чимало текстів прикладного характеру, зокрема статті до каталогів, експлікації до виставок, рецензії та відгуки. Частково роль А.Блудова як педагога була проаналізовано в окремому розділі дипломної роботи Наталії Стрижко на тему “Художньо-стильові особливості мистецтва Андрія Блудова”.

Важливою опрацьованою групою джерел є наукові статті та публікації в фахових журналах, що розкривають тему історії художньої освіти в НАОМА, її розвитку та особливостей. О. Кашуба-Вольвач в монографії, що присвячена початковому етапу розвитку вищої мистецької освіти в Україні у 1917 році. Шляхом ґрунтовного дослідження та аналізу архівних документів, мемуарів і публікацій у пресі авторка прагне надати всебічну картину організаційного процесу заснування Української академії мистецтв [15].

Автореферат дисертації О. Ковальчука «Історія живописного факультету НАОМА і його роль у вихованні мистецьких кадрів та формуванні національної живописної школи України 1917–1941 років» [16; 17], публікації В. Петрашика [23], А. Мельничук [50].

Проблеми розвитку сучасної художньої освіти в Україні в своїх роботах розглядають Л. Наконечна [19], Ю. Майстренко-Вакуленко [19], Н.Булавіна [8], О. Чепелик [33].

Вагомим елементом в дослідженні творчого внеску та важливості персоналії педагога-художника є аналіз творчості в рецензіях провідних українських та зарубіжних арткритиків та мистецтвознавців. Особливу увагу приділено дослідженням відомих мистецтвознавців, які ретельно стежать за творчістю А. Блудова та систематично висловлюють свої думки у своїх

працях. Серед таких дослідників можна зазначити Олесю Авраменко [1], Вікторію Бурлака [9], Олега Сидор-Гібелінду [28].

Автором проаналізовано контекст, в якому формувався та працював художник Андрій Блудов в дослідженні Аліси Ложкіної, де подано огляд центральних подій та явищ в українському мистецтві в 1990х-2000х роках [18]. Також книга «25 років присутності – Сучасні українські художники» репрезентує українське сучасне мистецтво, його реформацію та ключові події [29].

Також проведено аналіз експлікацій до виставок, електронних та паперових видань де розкрито тему підходів художника, групових та персональних каталогів митця Олега Сидор-Гібелінди [26;27], П'єра Пітте [4], Андрія Куркова [4], Ан-Марі Паллад [4], Сергія Кримського [4], Сергія Васильєва [4] та Світлани Стоян [36], Никитюк О. [21], Зінченко К. [14].

Проаналізовано джерела, в яких розглядається стан сучасної художньої освіти в Україні в контексті передумов до появи Майстерні формального мистецтва. На думку Ю. Майстренко-Вакуленко, академічне мистецтво є основою для вишколу художника-професіонала, та, відповідно, є лише одним зі складників сучасного мистецтва в цілому [19].

Микола Пічкур [57, с.55] зазначає, що традиційна система художнього навчання перешкоджає впровадженню цифрової парадигми в підготовці митців через свій консерватизм. Однак у сучасному інформаційному суспільстві студіювання фахових дисциплін вже не обмежується лише академізмом, завдяки розширеним можливостям комп'ютерних технологій. Практичний досвід, який можна отримати в майстернях графіки, живопису та скульптури, є ключем до успіху в цьому напрямку. Таким чином, академічні традиції стали основою цифрової підготовки митців.

В даному контексті варто згадати Наталю Булавину [8, с.10], яка в своїй праці зазначає, що студенти проявляють бажання вивчати інші галузі мистецтва, такі як фотографія, візуальне мистецтво, відеоарт та інші, як у теоретичному, так і у практичному аспекті. Це стимулює тих, хто вже має

художню основу, звертатися до приватних освітніх ініціатив, які пропонують програми "пост-вищої освіти".

Велику увагу приділено історії викладання в НАОМА, різним методикам та підходам, ролі персоналії вчителя, та різним періодам навчального закладу.

Про систему художньої освіти в НАОМА з часів її заснування комплексно в своїй праці пише Лада Наконечна [52], порівнюючи різні епохи та аналізуючи історичний контекст, акцентує увагу на змінах, які відбуваються протягом всього періоду існування академії. Також розкриває важливість запровадження системи індивідуальних творчих майстерень, яка досі зберігається в НАОМА.

У своїх дослідженнях історії живописного факультету, О. Ковальчук [17, с.10] пише про позитивний вплив методу навчання за програмою індивідуальних майстерень, а також на загальне формування художньої освіти в Україні.

Сергій Білокінь в своїх дослідженнях описує та аналізує процес заснування Української Академії Мистецтв, наводячи важливі факти зі статуту створеної академії [3].

Петрашик В.І зазначає, що Академія уникне помилок Петроградської Академії та підтримуватиме вільність художника. Вона пропонує замінити "школу" індивідуальністю та створити систему майстерень під керівництвом окремих художників [23, с.176].

С. Нікуленко, в свою чергу, звертає увагу на недоліки системи індивідуальних майстерень: небезпека механічного наслідування манери вчителя [22, с.39].

Переходячи до розгляду бібліографічних джерел, що розкривають тему творчості Андрія Блудова та його педагогічних підходів зазначимо, що різноманітність творчого доробку Андрія Блудова досліджена Ольгою Петровою, в чій роботі викладено аналіз художньо-стильових особливостей роботи художника [24].

Вікторія Бурлака [4, с. 12] зазначає про мистецьку кар'єру А.Блудова разом з художниками "нової хвилі" у 1990-х, яких порівнювали з італійським трансавангардом. Український трансавангард культивував "пустотність" і "катастрофу смислу" як основні естетичні та ідеологічні категорії.

Гліб Вишеславський у своєму словнику "Термінологія сучасного мистецтва", досліджуючи творчість Блудова, помітив її схожість із короткометражними фільмами. Він виділив кілька ключових характеристик відеоарту Блудова, серед яких медитативна та авторська оповідь, образна складність, поетичність, захоплення естетично приємними кадрами та прагнення до ретельного монтажу [11, с. 69], [10, с.55].

Мистецтвознавчий аналіз художньо-стильових особливостей мистецького доробку та творів Андрія Блудова, етапів становлення його творчості та внесок митця до сучасного українського мистецтва викладено у магістерській дипломній роботі Наталею Стрижко [30].

Андрій Блудов [7, с. 4-12.] в своїх дослідженнях розкриває тему досвіду Баугаузу та практик даної школи, їх використання в сучасній художній освіті. Розглядає процес формування сучасної методики викладання живопису, який відбувався на початку ХХ ст. та призвів до виникнення нових підходів і принципів у сфері його застосування.

Зеленюк О. в своїх дослідженнях Баугаузу розкриває зосередження школи на різних методиках навчання формоутворення в університеті архітектури та дизайну, з використанням цифрових технологій [39, с. 19-23].

В наступних дослідженнях, Андрій Блудов розкриває тему особливостей викладання живопису на кафедрі графічних мистецтв [6, с. 207–211].

Дослідження Андрія Блудова розглядають напрацювання в освітніх процесах, зосереджуючись на аналізі методик викладання живопису в університетах мистецтва та впровадженні змішаних технік, зокрема шовкографії, для підвищення якості мистецької освіти. [5, с. 38–42].

Важливою частиною історіографічних досліджень є численні інтерв'ю зі студентами та викладачем, записані авторкою під час написання роботи. Саме звідси є можливість отримати достовірну інформацію щодо передумов та причин появи Майстерні. В розмові розкриваються основи педагогічних підходів, головні методичні засади, проговорюються задачі та виклики, що вирішує Блудов-педагог. Вельми інформативною частиною джерельної бази роботи стали відеоматеріали з майстер-класів художника, проведені ним у рамках його викладацької діяльності.

1.2. Джерельна база

Джерельну базу дослідження становлять вітчизняні дослідження з історії НАОМА, історії методів викладання НАОМА оформлені у книги та статті, публікації у фахових інтернет-виданнях\журнали\ . Вітчизняні і зарубіжні дослідження творчості керівника майстерні формального мистецтва Андрія Блудова у вигляді каталогів до виставок, газетних статей, та дані, збережені на їх інтернет-платформах. Власні спостереження, зафіксовані у вигляді записів лекцій, фото та відеозаписів, конспектів. Також особисто взяті інтерв'ю у студентів майстерні, випускників та керівника Андрія Блудова.

У рамках дослідження, автором було проведено комплексний аналіз різних джерел. Особлива увага приділялася художній та публіцистичній літературі, текстам до каталогів, артвідео та іншим матеріалам, пов'язаним з його творчістю. Також було здійснено низку інтерв'ю з самим художником, які були записані для подальшого дослідження. Крім того, авторка є випускницею курсу Майстерні формального мистецтва, тож частина дослідження базується на власних конспектах та спостереженнях. Цей аналіз дозволив отримати загальне уявлення про його творчість та вплив, який вона має.

Досі педагогічній діяльності Андрія Блудова та Майстерні формального мистецтва не було приділено окремого наукового дослідження.

1.3. Методи дослідження

Основою дисертаційного дослідження стали принципи історизму та порівняльного аналізу. Використано наступні наукові методи: **аналітичний** метод, який використовувався для аналізу роботи Андрія Блудова, вивчення його технік, стилю, використання символіки та концептуальні аспекти. Також для аналізу літератури, статті та інтерв'ю, пов'язані з творчістю та педагогічними методами, які Блудов використовує у своїй Майстерні; **систематизації** – для роботи з опрацьованою літературою та матеріалами, пов'язаними з роботою та педагогічними методами Андрія Блудова для впорядкувати та систематизування інформації з подальшим аналізом; **реконструктивно-модельний** та **історико-атрибутивний**, що сприяють розкриттю процесів становлення і трансформації інституційного та персонального розвитку в різних культурно-історичних контекстах, дозволяє реконструювати еволюцію становлення і трансформацію педагогічних методів у Майстерні формального мистецтва.

Метод типологізації дозволив класифікувати педагогічні методи, які використовує Андрій Блудов, і структурувати їх за спільними ознаками. Також це дозволило порівняти їх з іншими педагогічними підходами та виокремити їхні унікальні риси.

Використовуючи **історичний, культурний та контекстуальний методи** опрацьовано історичний контекст, в якому виникла Майстерня формального мистецтва, та проаналізовано зв'язок цього явища з загальним контекстом. Засобами **компаративного методу** вдалося порівняти творчість і педагогічні методи викладачів Майстерні формального мистецтва з іншими мистецькими інституціями, також це дозволило виокремити подібності та відмінності в їхніх підходах і методах викладання. Висновок роботи виконано **методом теоретичного узагальнення**.

Висновки до першого розділу

Аналізуючи існуючі джерела, в яких розкривається тема мистецького контексту та художньої освіти в Україні, історія становлення та трансформації, ми прийшли до висновку, що творчість Андрія Блудова стала предметом окремих досліджень. Але його педагогічна діяльність та діяльність Майстерні формального мистецтва досі не була розглянута ні в контексті діяльності НАОМА, ні в контексті творчості художника.

РОЗДІЛ 2. ПЕРЕДУМОВИ, ПРИЧИНИ ТА ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ МАЙСТЕРНІ ФОРМАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА

2.1. Історія створення Майстерні формального мистецтва

Сучасна мистецька освіта в Україні за останні роки зазнала значних змін і трансформацій. Незважаючи на позитивні зрушення, деякі виклики залишаються актуальними. Належне фінансування мистецької освіти залишається проблемою в Україні. Обмежені фінансові ресурси, що виділяються художнім школам та академіям, призводять до недостатньої інфраструктури, застарілого обладнання та браку ресурсів для студентських проектів і досліджень. Програми розвитку викладачів і навчання для викладачів мистецьких дисциплін є відносно обмеженими в Україні. Позаяк, можливості професійного розвитку, що зосереджуються на інноваційних методиках викладання, сучасних мистецьких практиках та міждисциплінарних підходах, можуть підвищити якість мистецької освіти.

Деякі мистецькі школи в Україні все ще борються із застарілими навчальними програмами, які не відповідають сучасним мистецьким практикам та новим тенденціям. Потреба в оновленні навчальних програм з урахуванням сучасних мистецьких течій, технологій та міждисциплінарних підходів має вирішальне значення для забезпечення релевантної та всебічної мистецької освіти.

Вирішення цих завдань потребує збільшення інвестицій у мистецьку освіту, реформування навчальних програм, створення можливостей для професійного розвитку, підтримки наукових досліджень та посилення міжнародної співпраці. Вирішивши ці питання, Україна зможе і надалі розвивати динамічну та прогресивну систему мистецької освіти, яка плекатиме талановитих митців, стимулюватиме інновації та сприятиме розвитку культурного ландшафту країни.

Наразі в Україні діють близько 40 художніх вузів, які пропонують підготовку у галузі образотворчого мистецтва та дизайну. Національна академія образотворчого мистецтва та архітектури (далі НАОМА) є одним з основних осередків художньої освіти, які забезпечують підготовку молодих художників та дизайнерів в Україні. Здебільшого, в державних навчальних закладах, як і в НАОМА безпосередньо, студенти отримують академічну художню освіту. Як пише Н. Булавіна: “Художні виші і середні навчальні заклади, згідно зі своїми статусами, профілями і затвердженими програмами навчають традиційному мистецтву, що базується на принципах академізму та кращих зразках реалістичної школи.” [8, с. 10]. Останнім часом постає питання актуалізації освіти, це питання є полемічним, і зараз, в режимі реального часу, ми можемо бути свідками відкритої дискусії під назвою “реформація сучасної художньої освіти”. Ця тема стосується нашого дослідження безпосередньо. Обговорення внутрішніх питань у навчальному закладі відіграють значну роль у формуванні тенденцій у сфері образотворчого мистецтва, зокрема в художній школі. Неможливо заперечувати, що інформацію про такі дискусії необхідно розглядати у контексті впливу на загальне мистецьке життя країни.

На думку Ю.Майстренко-Вакуленко: “Академічне мистецтво є основою для вишколу художника-професіонала, та, відповідно, є лише одним зі складників сучасного мистецтва в цілому. Намагаючись зберегти традиції нашого навчального закладу у незмінному вигляді, ми лише збіднюємо їх. Життя неможливо законсервувати, а мистецтво і є життя, воно має рухатися, рости, розвиватися. Навчання мистецтву – також. Отже, традиції слід не зберігати, а розвивати.» [19, с. 8].

Відповідно до вимог сучасності, система навчання в галузі візуального мистецтва в Україні сьогодні характеризується розділенням на дві основні категорії: державні установи та приватні ініціативи, що відображається в загальному мистецько-художньому контексті нашого суспільства. Нові утворення (кафедри, курси, майстерні), новаторські педагогічні підходи в

державних закладах освіти впроваджуються достатньо рідко, сучасне мистецтво вивчається побіжно, тож студенти потребують актуалізувати свої знання в приватних навчальних закладах. Запит зумовив появу художніх шкіл та студій, які пропонують курси з різних галузей художнього мистецтва для тих, хто хоче вдосконалити свої навички. «Студенти бажають вивчати інші галузі мистецтва, такі як: фотографія, візуальне мистецтво, відеоарт, тощо, як теоретично, так і практично. Це надихає пошукачів, які вже мають художню базу, звертатися до приватних освітніх ініціатив, що пропонують програми "пост-вищої освіти". Різноманітні школи сучасного мистецтва, курси та освітні програми мають в своїх програмах теорію, історію та філософію сучасного мистецтва, а також допомагають здобути необхідні практичні навички для успішної кар'єри в системі міжнародної арт-індустрії..»[8, с. 10]. Приватні школи пропонують курси з вивчення сучасного мистецтва, найбільш відомими є Kyiv Academy of Media Arts (КАМА), Школа сучасного мистецтва Вікторії Бурлаки, інші.

Численні особливості українського сучасного мистецтва пояснюються консервативністю художньої школи, яка проявляється у домінуванні класичних медіа - графіки, скульптури і переважно живопису. Останній вид мистецтва є візитівкою України, але в той же час, він протягом довгого часу гальмував розвиток інших видів сучасного мистецтва своїм переважанням.

Як зазначає М. Пічкур: «Безумовно, що обґрунтуванню й апробації цифрової парадигми образотворчої підготовки митців заважає консерватизм традиційної системи художнього навчання, що не підлягає надто частим і кардинальним змінам, оскільки вони стають загрозою втратити набуті століттями арт-педагогічні традиції. Однак в умовах інформаційного суспільства процес студіювання фахових дисциплін уже не обмежуються, як це було ще з десять років тому, лише академізмом.» За допомогою передових комп'ютерних технологій відкриваються широкі можливості для художньої освіти. Проте, для досягнення успіху в цьому напрямку, необхідно мати практичний досвід, який можна отримати в майстернях графіки, живопису та

скульптури. Завдяки цьому, академічні традиції вже стали основою цифрової підготовки фахівців мистецького профілю [57, с. 56]. Спираючись на дослідження, ми можемо зробити деякі висновки: система художньої освіти наразі знаходиться в процесі реформації та пошуку шляху власного розвитку, також існує потреба в оновленні підходів до підготовки молодих художників. В наш час, дискусії можна розглядати як демократичний механізм формування нових педагогічних моделей. Для їх дослідження необхідно розуміти досвід попередніх періодів. Історія НАОМА, що є типовим прикладом загальних процесів у мистецькій освіті України, може бути корисною в цьому контексті.

Розглядаючи систему викладання, позначимо, що в Академії частково зберігається започаткована ще з 1917 року відповідно до Статуту педагогічна система, яка будувалася за принципом індивідуальних майстерень під орудою професорів-фундаторів. “Своєрідне бачення художньої освіти було викладено в Статуті з тексту Пояснювальної записки, де зазначалось, що «Українська Академія не продовжить головної помилки старої Петроградської Академії і не буде насилувати духовну вільність художника, навчання в Академії має відбуватися «під стягом національних традицій», що «визнається принцип вільності художньої творчості», проголошується заміна «школи індивідуальністю» та «затверджується система майстерень під керівництвом окремих художників» [23, с. 147].

В своїх дослідженнях історії живописного факультету, О. Ковальчук [17] наголошує, що керівники творчих майстерень в 1917 році вже були відомими художниками та педагогами, і отримали право самостійно приймати студентів до своїх майстерень та створювати індивідуальні програми викладання, як це вже практикувалось на Заході, наприклад, в Академії Рансона в Парижі. Ця система навчання за програмою індивідуальних майстерень була позитивним фактором формування художньої освіти в Україні, оскільки методи Петербурзької Академії

Художеств на той час вже застаріли. Крім того, колективна праця учнів у майстерні художника продовжувала глибокі традиції візантійського та європейського мистецтва, що продовжувало відомі мистецькі традиції.

“Відповідно до Статуту УАМ студенти могли переходити з однієї майстерні в іншу, визначившись зі своїми мистецькими уподобаннями після певного терміну навчання. Час перебування студентів у творчих майстернях не був обмежений програмою. Він регламентувався тільки тим, що в кінці кожного півріччя керівник повідомляв учням, кого з них залишає. Решта мала право вступити ще раз до якоїсь з майстерень Академії” [17, с. 22]. Термін навчання не був обмежений. “У навчальному процесі УАМ не було поділу на спеціальності та загальноосвітні класи, навчання зосереджувалося в майстернях професорів, які самостійно формували програми, пропонували спосіб і час навчання студента, а студент на власний розсуд міг обирати майстерню. Була підтримана ідея невтручання у справу творчості, зумовленої індивідуальністю художника. Пріоритетами проголошувалися самовдосконалення і самоосвіта” [17, с. 22]. С. Нікуленко звертає увагу на інші проблеми: “Але система індивідуальних майстерень мала й недоліки, як-от: небезпека механічного наслідування манери вчителя. У зв’язку з цим доречно зазначити положення Статуту, згідно з яким студенти мали право не тільки обирати собі керівника, але й переходити з однієї майстерні в іншу. Також Статут не регламентував кількості учнів у майстерні” [22, с.39].

“Зазначимо, що у час заснування Української академії мистецтва (УАМ) в 1917 році за основу було взято принцип майстер-класів. Кожен професор згідно модерністської тенденції розробляв персональну естетичну програму, тож у межах одного освітнього закладу співіснували різноманітні стилістичні й світоглядні концепції, від реалістичних до формалістичних” [52].

У 1922 році УАМ перейшло на повне державне утримання уряду Радянської України, що відзначилося значним піднесенням української культури, освіти, науки та інших сфер життя. Незважаючи на те, що цей період пізніше було названо "розстріляним", було зроблено значний прогрес.

УАМ було реорганізовано в Київський інститут пластичних мистецтв, який очолив Іван Іванович Врона, ректором якого став. Під його керівництвом було введено глибинні зміни у навчальному процесі, І. Врона протистояв Петербурзькій мистецькій школі і орієнтувався на аналітичні течії минулого. Як зазначає Л. Наконечна: «Із 1924 року принцип майстер-класів було усунуто, по факту на 10 років» [52].

У 1930 році Київський навчальний заклад перейменували на Київський інститут пролетарської мистецької культури, що відповідало пролеткультівській ідеології. У 1934 році настала наступна реформа, після якої Всеукраїнський художній інститут, а згодом Київський державний художній інститут, повернувся до академічних засад освіти. Нова програма зосереджувалася на традиційному реалістичному мистецтві та на викладанні станкових форм, які відображали сучасні реалії. Л. Наконечна вказує, що починаючи з 1934 року професори відновлюють провідні позиції в майстернях, але, порівнюючи з УАМ, працюють вже за спільною естетичною програмою. «Відтоді майстерні різнилися відповідно до розподілу на жанри й види мистецтва, що згодом стали формалізовані новими навчальними програмами, розробленими й затвердженими для всіх освітніх мистецьких закладів Академією художеств СРСР. Саме в цей час відбулося, за сучасним офіційним дискурсом, «повернення до академічних засад навчання» [52].

У 1934 році Київський художній інститут пройшов реорганізацію після сумнозвісних реформ і введення єдиного мистецького стилю - "соцреалізму", «під час якої навчальні програми було максимально наближено до класичних методів Петербурзької академії художеств, розроблених у XIX сторіччі» [17, с. 36].

За словами Лади Наконечної [52], Академія мистецтв була відкритою для багатоголосого процесу творення нової культури, але з часом радикалізація художників привела до монополізації процесів комуністичною партією. Академія зберігає свої позиції як основного органу реалізації державної політики в сфері мистецької освіти в Україні, виховуючи покоління

соцреалістичних художників. Незважаючи на жорсткість тогочасної системи, роль викладача в формуванні світобачення студента та в системі освіти загалом залишалась великою. «Школа» базувалась на ролі персоналії майстра, ця традиція була збережена до наших днів.

Починаючи з часів набуття незалежності, в Києві працюють ті професори, які працювали в попередній системі. Більше того, відкриття нових майстерень здійснено головним чином за рахунок вже існуючого викладацького складу. Майстерні станкового живопису очолили Михайло Гуйда (спочатку разом з Шаталіним) та Василь Гурін, а майстерні станкової скульптури – Валерій Швецов та Андрій Чепелик. Майстерню дизайну очолив Віталій Шостя, яка була реформована з майстерні політичного плакату та наочної агітації. До академії повернувся професор Данило Лідер, який очолив майстерню театрального-декораційного мистецтва. Єдиний художник, запрошений ззовні та опозиційний щодо радянської системи, Феодосій Гуменюк, очолив майстерню історичного живопису й взяв за основу методики викладання, які були використані в Ленінградській Академії. У 1993 році Василем Забаштою було створено майстерню пейзажного живопису, що ще раз повернуло до академічного стилю з його жанровим поділом. Новим утворенням також стала навчально-творча майстерня живопису й храмової культури Миколи Стороженка, створена в 1994 році відповідно до запиту на фахівців для оздоблення новозбудованих храмів [52.] “Тож структура Академії при пострадянській інституційній трансформації не зазнає суттєвих змін і залишається постакадемічною. У ній зберігається розподіл мистецтва на види й частково на жанри, а методика викладання, навчальні програми базуються на довгогодинних натурних, анатомічних штудіях, копіюванні взірців” [52]. Основним принципом навчання мистецтва в академії було та залишається індивідуальне навчання в навчально-творчих майстернях. Майстерні керувалися та керуються видатними художниками-педагогами.

Сьогодні в НАОМА діють 3 основні структурні підрозділи, які складаються з 10 кафедр (та 4 загально-академічні кафедри): факультет теорії та історії мистецтва (кафедра теорії та історії мистецтва); факультет образотворчого мистецтва та реставрації (кафедра живопису і композиції, кафедра скульптури, кафедра графічних мистецтв, кафедра сценографії та екранних мистецтв, кафедра дизайну, кафедра техніки та реставрації творів мистецтва, кафедра рисунка; факультет архітектури (кафедра архітектурного проектування, кафедра архітектурних конструкцій, кафедра теорії, історії архітектури та синтезу мистецтв), а також загально-академічні кафедри.

Традиційно навчання студентів-живописців побудовано наступним чином: на першому й другому курсах відточується майстерність зображення людини: портрету, погруддя, постаті. Закладаються також основи розуміння кольору, тону, форми. А вже на третьому курсі навчання поглиблюється й студент обирає свій шлях, відповідно до власного мислення: розкритися йому як станковому художнику, оволодіваючи площиною картини, чи як художнику-монументалістові, працюючи з архітектурним простором. Основним принципом виховання художників у Національній академії образотворчого мистецтва і архітектури було й залишається навчання з фаху в індивідуальних навчально-творчих майстернях, які входять до складу випускаючих кафедр. Переведення студентів в майстерні здійснюється після другого курсу, тобто після двох років навчання в Академії. Обираючи на третьому курсі спеціалізацію, студент обирає й одну з навчально-творчих майстерень, де він опануватиме її.

Станом на 2018 рік, на кафедрі станкового та монументального живопису діяли такі майстерні: Майстерня живопису і храмової культури ім. Миколи Стороженка, монументальна майстерня (керівники 3-4 курсів бакалаврату Олесь Соловей та Іван Пилипенко. Керівник 5-6 курсів магістратури Олександр Цугорка.), Майстерня монументальних технік і живопису О. Кожекова, Майстерня станкового живопису під орудою професора Михайла Гуйди, навчально-творча майстерня станкового

живопису Василя Гуріна, майстерня пейзажного живопису імені Василя Забашти.

На той момент серед викладачів кафедри живопису були Цой Андрій та Блудов Андрій, які не мали своїх навчально-творчих майстерень, які б рухались за власною програмою. Вони працювали зі студентами 2 курсу і це було перехідним етапом навчання між початковим 1 курсом і навчанням в майстернях. У студентському колі виникали дискусії щодо відкриття нових майстерень, з іншими методами і баченням сучасного живопису. Студенти потребували більшої варіації серед наявних майстерень, а разом з тим і філософій, які подаються майстрами. Цікавими для дослідження є спогади колишніх учнів А. Цоя та А. Блудова.

З інтерв'ю автора з випускницею, Софія Голубева про роботу з викладачами: *«Нам, студентам, було цікаво працювати з такими викладачами. Я часто спілкувалась не тільки про формальне рішення роботи, але і про теми, ідеї. Цой і Блудов часто запрошували провідних митців з лекціями. Вони були відкриті до обговорень і їм самим було цікаво налаштовувати студентів на глибокі теми. Ще ми часто відвідували виставки Цоя і Блудова, де бачили як організована виставка, як вона позиціонується, як художник себе веде на відкритті, як спілкується, як подаються роботи у галереї. З іншими викладачами такий досвід не завжди маєш. Тобто це були приклади реальних сучасних митців.»* (Додаток 2).

Зі слів випускниці НАОМА Марії-Луїзи Філатової, модель комунікації та роботи зі студентами у А.Цоя та А.Блудова відрізнялася від інших викладачів та від попередніх курсів, тож в студентів з'явився запит на продовження роботи з ними.

З розмови з автором: *«Попередньо обговоривши це питання між собою, ми вирішили озвучити пропозицію (створення майстерні під керівництвом Цоя і Блудова - від автора) нашим викладачам після завершення навчального року. Нам хотілось залишитись в цій майстерні на 3,4 курс. Тому ми обговорювали зі студентами і підписували заяви щодо можливості Цоя і*

Блудова вести наш курс далі.» (Додаток 3). Переважно, існуючі навчальні програми базувались на академічних штудіях, уникаючи розгляду сучасних практик. «Насаджування суворо академічного стилю під час написання постановок, відсутність зв'язку навчання з сучасним мистецтвом, відсутність комунікації студент-викладач.» (Додаток 3). Це спричинило зацікавленість студентів та викладачів в створенні нових формувань, які могли бути більш ефективними у задоволенні потреб та інтересів молодих художників. Виникла потреба в створенні нової платформи на базі академії для розгляду актуальних нині мистецьких практик. Методи роботи А. Цоя та А. Блудова відповідали тогочасному запиту студентства на отримання актуальної художньої освіти від практикуючих художників.

Софія Голубева: «Ми прагнули такого навчання, де ти вільний у матеріалі, і все залежить від теми, яку ти обираєш (бо тема задає і вирішення її у специфічному матеріалі, а не навпаки). Таке навчання, де обговоренню ідей і концептів приділяється багато часу. Де студенти разом обговорюють актуальні і проблемні теми, дискутують між собою і викладачами.» (Додаток 2).

Протягом навчального року 2018-2019 відбулося декілька подій, які вплинули на загальні настрої студентів та викладачів й спровокували дискусію щодо необхідності змін в НАОМА. У грудні 2018 року, під час зимового перегляду, Спартак Хачанов, студент 3 курсу скульптурного відділення НАОМА представив свою інсталяцію «Парад членів», створивши інсталяцію з маленьких танків, військових та ракет, які мали виражену фалічну форму. Інсталяцію було розміщено у приміщенні НАОМА та подав її як навчальне завдання. Робота студента викликала обурення в одного з викладачів академії, ветерана АТО та художника Володимира Харченка. Інсталяцію було частково зруйновано. Ситуація розділила академічну спільноту на два табори. Спартака Хачанова було відраховано, але деякі студенти висловили підтримку художнику, провівши мирну артакцію. Також було створено неофіційне об'єднання студентів під назвою «Нова НАОМА»,

де студенти вимагали “оновлення НАОМА у сучасний культурний осередок” [54]. Як в інтерв’ю з автором зазначає А. Блудов: *«Передумовою появи МФМ стало наростаюче непорозуміння адміністрацією Академії устремлінь та вимог активного студентства. У сфері художньої освіти наростали конфліктні ситуації та непорозуміння. Спірні історії з оцінками та в цілому ставленням частини викладачів кафедри живопису до сучасних підходів.»* (Додаток 5).

Згадана ситуація безпосередньо стає каталізатором для появи платформ співпраці викладача та студента на нових умовах [58]. Студенти починають формувати заяву — прохання створення нової майстерні під керівництвом Блудова Андрія та Цоя Андрія.

«Описуючи навчання в студії МФМ варто враховувати контекст Академії та момент заснування майстерні. Це час, коли студентство, після загальновідомих подій, усвідомлює себе як рушійну силу, що здатна якісно впливати на проблеми навчального процесу та життя академії. Одним з важливих проблем студентів, на той час, було нестримне бажання подолати кордони академізму та «старої школи». Звісно що революційний дух є невід’ємною складовою навчання, але саме в цей момент з’явилась можливість створити «безпечне» місце, де кордони та горизонти були стерті.» (Додаток 4).

Петиція, яку подали студенти пришвидшила формування та процес появи майстерні. Документ було підписано більше ніж сотнею студентів. В лютому 2019 року під час засідання кафедри живопису та композиції було ухвалено рішення підтримати пропозицію про відкриття «Майстерні формального мистецтва» під керівництвом ст. викладачів Блудова А.В та Цоя А.В. (Додаток 1). Програма майстерні розроблялась для 3-4 курсів ступеня бакалавр. Майстерня була створена для вивчення формоутворення, як доповнення та більш глибокий курс вивчення форми. Головною тезою стає універсальність — в вивченні, в постановці питань, толерантність до різних філософських догм, які з’являються в студентства, розгляд різноманітних

задач шляхів їх вирішення. Загалом, Майстерню було покликано для вирішення локальних питань сучасного живопису.

2.2. Роль Андрія Блудова

Безперечно, майстерня виникає від ролі художника. Роль особистості в мистецькій освіті, зокрема вплив особистості викладача на студентів, є значною. Особистість вчителя може мати великий вплив на натхнення та мотивацію учнів до занять мистецтвом: захоплений, пристрасний і обізнаний викладач може надихнути студентів на експерименти з різними техніками та розвиток художніх навичок. Викладачі мистецтва часто слугують наставниками та рольовими моделями для своїх студентів. Особистість вчителя, його цінності та мистецький підхід можуть впливати на власний мистецький розвиток учнів і допомагати формувати їхню мистецьку ідентичність.

Старші викладачі Цой Андрій та Блудов Андрій — активні учасники мистецької сцени України, Європи та світу, ведуть активну співпрацю з галереями, фундаціями, приватними колекціонерами, орієнтувались в сучасних тенденціях. В період з 2016-2019 року вони мали такі виставкові проекти: Андрій Блудов «Gandhi», Karas Gallery (Київ, Україна), «Gastronomia», Центр сучасного мистецтва Білий Світ, (Київ, Україна), «Sociopolis», Karas Gallery, (Київ, Україна), «Emblemata», Галерея Дукач (Київ, Україна) «Retrospection», Mironova gallery, (Київ, Україна), «TV-Obscura», галерея Триптих-Арт (Київ, Україна) «Gastronomia», Муніципальна галерея, (Суми, Україна). «Urbanistica» Karas Gallery (Київ, Україна) 2019, «City Visions» Karas Gallery, (Київ, Україна), «Station #5» Інститут проблем сучасного мистецтва (Київ, Україна), La vida art space, (Гуанчжоу, Китай), Guangzhou Art Fair, (Гуанчжоу, Китай) «Abstract», ISZAF, (Шанхай, Китай). Цой Андрій: «Tsoy vs. Tsoy» Центр сучасного мистецтва Білий Світ, (Київ, Україна), «Фетиш» Nebo Art Gallery, (Київ, Україна),

«FAKE PEOPLE» Центр сучасного мистецтва Білий Світ, (Київ, Україна), «Help me Cheesus» разом з сином Микитою Цоєм, МВЦ «Музей історії міста Києва» (Київ, Україна) та інші.

В своїй роботі А. Цой та А. Блутов застосовують нові принципи освітнього процесу, які включають такі аспекти, як контекстуальність, концептуальність, дослідницький підхід, критичний аналіз і синтез, громадянська позиція, міждисциплінарна креативність, комунікативність, інновація з використанням новітніх технологій, гнучкість та індивідуальний підхід. Тим самим переосмислюють організацію освітнього процесу загалом. Запроваджуються різні методи та методики: лекції, майстер-класи, запрошення сучасних українських художників, для розкриття контексту в процесах світового мистецтва та більш поглибленого вивчення, у порівнянні з іншими майстернями, де підходи до викладання були більш академічними — з'явився загальний інтерес студентів-живописців до вивчення інструментів сучасного живопису, практикування та втілення їх в процесі навчання.

Так, розглядаючи вплив художника-педагога, зазначимо деякі особливості в творчих підходах Андрія Блутова. Творчість Андрія Блутова, відомого українського художника та графіка, є особливо важливою в рамках сучасного українського мистецтва. Він є членом Національної спілки художників України та викладачем живопису в Національній Академії образотворчого мистецтва і архітектури. Його твори представлені в музеях та галереях багатьох країн, а його цикли робіт були показані в численних виставкових проектах по всьому світу.

Андрій Блутов є художником, чия творчість цілісна та послідовна. Вікторія Бурлака зауважує, що він починає свій мистецький шлях разом з художниками «нової хвилі» на початку 1990-х, яких порівнювали з італійським трансавангардом. Тогочасними головними естетичними та ідеологічними категоріями, які культивували український трансавангард, були "пустотність" і "катастрофа смислу". Тому Блутов, який наповнює свої твори внутрішнім змістом, ближче до серця лежать італійці - Клементе, Куккі,

Паладіно з їхнім драматичним протистоянням між Еросом та Танатосом, буттям та небуттям. [4, с. 12]

Як сучасний художник, А. Блудов розв'язує складні проблеми комплексно, використовуючи проектний підхід. Замість того, щоб зосереджуватися виключно на окремих роботах, він вирішує складні проблеми та ідеї в рамках великих проектів і циклів. Такий підхід дозволяє йому глибше зануритися в теми, дослідивши численні перспективи та створити цілісний корпус робіт, який звертається до взаємопов'язаних тем і концепцій. Застосовуючи проектний підхід, Блудов демонструє свою відданість цілісному художньому дослідженню, бо певні ідеї або проблеми не можуть бути повністю охоплені або виражені в межах одного твору мистецтва. Натомість він розробляє проекти, які охоплюють кілька творів, створюючи наратив або занурюючи глядача в атмосферу. Робота над проектами дозволяє художнику зануритися у ширший спектр досліджень, експериментів та концептуальних розробок. Він може заглиблюватися в нюанси обраних тем, поєднуючи різні техніки, медіа та художні мови, щоб ефективно донести своє мистецьке послання. Такий багатогранний підхід дозволяє йому досліджувати різні аспекти концепції, представляючи всебічне та нюансоване розуміння предмету.

Крім того, працюючи над проектами та циклами, Андрій Блудов встановлює зв'язки між окремими роботами, сприяючи відчуттю єдності та діалогу в межах свого творчого доробку. Кожна робота стає частиною більшої розмови, вносячи свій внесок у загальну концепцію або наратив, який він прагне передати. Проектний підхід Блудова демонструє його відданість дослідженню складних ідей, розширенню мистецьких кордонів та залученню глядачів на більш глибокому рівні. Організуючи свою практику таким чином, він може поринути в глибину обраних ним тем, пропонуючи більш комплексний і впливовий мистецький досвід.

Творчість художника характеризується проєктивним підходом, що проявляється у кількох визначних серіях або циклах. До таких циклів

належить "Метафізична колекція", яка складається з таких підсерій, як "Розарій-текстиль" (1998-1999), "Гербарій" (2003), "Таємний сад" (2004), "Лунапарк-атракціон" (2009-2015), "Ботанізація" (2010) та "Гастрономія" (2016). Кожен цикл Метафізичної колекції демонструє художнє дослідження та інтерпретацію Блудовим певних тем, використовуючи свою особливу візуальну мову та техніку. Через ці серії художник запрошує глядачів вирушити у подорож, відкриваючи шари символізму, емоцій та філософських роздумів. У "Метафізичній колекції" очевидна увага Блудова до деталей. Складні візерунки та численні глазури додають його картинам складності, а, здавалося б, зайві деталі привертають увагу глядача. Такий скрупульозний підхід спонукає глядачів заглиблюватися в роботу, шукаючи істину в яскравих кольорах і текстурах. По мірі розвитку колекції Блудов стратегічно розставляє акценти в несподіваних місцях, створюючи відчуття єдності, що пов'язує всі роботи воедино. "Метафізична колекція" стає каталізатором інновацій та експериментів, формуючи траєкторію художнього вираження Блудова. Ці цикли закладають основу для дослідження нових тем, технік і концептуальних підходів у його наступних проектах.

Ще один окремий проект, що бере свій початок в 2007 році – «Голоси». У цьому проекті художник використовує фотоматеріал не просто як портрети, а як символічні репрезентації, де фотографія набуває нетрадиційної ролі - вона більше не передає реальність, а стає символом сама по собі. У роботах цього проекту люди, зображені на фотографіях, стають знаками та «метаобразами, що репрезентують певну антропологічну реальність»[4, с. 106].

Художник досліджує національний дух, включаючи ці фотографії як важливі елементи у свої композиції. Таким чином, він впливає роботи в історичний та культурний контекст, просочуючи їх шарами смислів. У проекті використовується техніка шовкографії для створення монохромних репродукцій фотографій. Ці фрагменти слугують важливими компонентами, що задають загальний тон і настрій робіт художника. Завдяки цій техніці

художник досягає свідомого естетичного вибору, підкреслюючи символічну природу фотографій та посилюючи їхній вплив у композиціях. “Голоси – це нова онтологія живопису” [Блудов А. Живопис, відео, об'єкти. Художній альбом. АДФ-Україна. - Київ, 2017. с.106].

Поєднання родинних фотографій, іконографічних технік та унікальної інтерпретації художника створює візуальну мову, яка виходить за межі простої репрезентації. Проект запрошує глядачів долучитися до глибинних смислових шарів, досліджуючи взаємодію між минулим і сьогоденням, особистою та колективною пам'яттю, а також конструювання ідентичності через візуальний символізм.

Проектний підхід в творчості Блудова виявляється і у роботах його студентів, які набувають здатності створювати серії творів, що взаємопов'язані концептуально та естетично. Кожна робота в цих серіях є часткою більшої мистецької концепції, що еволюціонує та змінюється з часом. Такий підхід передбачає розробку та дослідження певної тематики, ідеї або концепції через ряд художніх робіт. Кожна нова робота у проекті не тільки продовжує та розвиває попередні ідеї, але й додає нові шари смислу та вираження.

Наприклад, художниця Лада Вербіна, випускниця Майстерні формального мистецтва працює серіями. Починаючи з 2019 року в своїх роботах художниця звертається до архетипів, українського фольклору, етнографії та міфології, проводячи антропологічні спостереження за сільською місцевістю (Іл. 2.1). Ці дослідження знайшли своє відображення у використанні художницею різноманітних форм сучасного мистецтва. У своїй практиці художниця часто використовує зображення домашніх тварин із села Стара Гута, села її бабусі на Хмельниччині. Одним із найпоширеніших образів у практиці Вербіни є образ хліба - бублика з кунжутом, бублика-цеглинки, весільного короваю, хліба на свято чи на щодень, солоного та солодкого – всі вони присутні у її фотографіях, об'єктах, відео та малюнках (Іл. 2.2).

Наведемо коментар випускниці НАОМА та студентки Андрія Блудова художниці Анжеліки Паливоди: *«Блудов як художник та педагог дуже глибокий та уважний до кожного студента. В роботі з ним була дуже важливим поступове та методичне ведення роботи, серійне мислення побудови художнього висловлювання. Важливість ескізу та енергії, яку ти вкладаєш в свою роботу. Він навчав веденню проекту, а не створення окремих безвільних робіт, що є дуже важливим показником професійності для студента. Він як практикуючий художник, який має широкий власний досвід та викладацький, завжди комунікаційні з нами на рівних та закликав до художньої зрілості. Блудов завжди надавав волю дії у виборі техніки, завжди ділився технічними секретами та практичним досвідом.»*(Додаток 4).

Інша визначна риса Андрія Блудова як художника та педагога – експериментальний підхід і бажання досліджувати різні художні засоби. Він органічно поєднує живопис з відео, інсталяцією та фотографією, застосовуючи мультидисциплінарний підхід до творчого самовираження. Мистецька практика Блудова виходить за межі одного медіума, дозволяючи йому заглибитися в унікальні можливості, які пропонує кожна форма художнього вираження. Чи то за допомогою пензля та фарб він створює яскраві картини, що спонукають до роздумів, чи то за допомогою відео передає динамічний наратив та візуальний досвід, чи то створює інсталяції, що взаємодіють з простором та аудиторією.

Такий міждисциплінарний підхід дозволяє Блудову розширювати межі своїх мистецьких пошуків, об'єднуючи різні техніки, матеріали та концепції, щоб передати своє художнє бачення. Готовність Блудова до експериментів і його універсальність у роботі з різними медіа роблять його художником, чия практика резонує з сучасними мистецькими тенденціями і говорить про еволюцію природи художнього вираження.

Протягом багатьох років Андрій Блудов шукає відповіді на сучасні суспільні зміни за допомогою символів, які він вважає ключами до

стародавньої мудрості та засобом вираження своїх метафор. Його перша персональна виставка в співпраці з М. Журавлем (1994) під час якої художник створив роботи на тему міфів та образів для своїх персональних проектів "Міфосвіти" та "Метанозис". Проекти, що ознаменували початок символічного періоду в його мистецькій кар'єрі. Блудов використовував відеоарт для пошуку нових засобів художньої виразності, а його роботи, створені у співпраці з В. Сердюковим, такі як "Міфосвіта-Метаноз" (1993), "Арт-інвестиції" (1995), "Акваторія світла" (1995), "Червнєве рондо" (1995), "Флора-Флоріан" (1996), були не лише експериментальними, але й порушували концептуальні та філософські питання, пов'язані з взаємодією світла, об'єктів та навколишнього середовища. Як пише Олег Сидор-Гибелинда: «Дві середньомасштабні стрічки - «Метанозис» / «Акваторія світла» - вперто стоять осібно в неписаній традиції київського столичного медіа-арту.» [4, с. 34].

Як зазначає О. Авраменко, Андрій Блудов уникає жорсткого визначення, часто імпровізує, він був особою на межі та повністю незалежним, вільним від ієрархій. «Відточував власний живписний інструментарій постійною самоосвітою. Цікавився нумерологією та символікою, звертався до духовних практик, до езотерики. Вочевидь, це допомагало надавати живописному простору його картин багатоплановості – як формальної так і емоційної.» [4, с. 7].

В таких роботах, як "Чарівний сад" (Іл. 2.3), "Лист" (Іл. 2.4) та "Знаки" (Іл. 2.5), переплітаються фрагменти знаків і техніки живопису, що накладаються одна на одну, відсилаючи до наскрізної теми міфологічних образів. Проте художник виявив, що одного живопису недостатньо для всеосяжного вираження, що спонукало його звернутися до відеоарту.

Зазначимо, що більшість візуальних проектів Блудова поєднані саме відеоартом. Згідно з типологізацією відеоарту, яку наводить Гліб Вишеславський [10, с. 55.] у своїй статті, присвяченій відеоарту, їх можна згрупувати таким чином:

1. Відеодокументація перформансів, хепенінг, акцій: Проекти-перформанси "Прелюдія до поцілунку або Дитячі страхи" (1995), "Флорафлоріан" (1996), "Лист у небо" (1999), "Знаки" (2000) можна розглядати як записи живих виступів або художніх подій, де відеофіксація виконує роль документації.

2. Експериментальне (авторське) відео: Твори "Metanosis" (1994), "Акваторія світла" (1995) і "Липневе рондо" (1995) відповідають цій категорії. Вони ймовірно представляють собою авторські експерименти з відеотехнологіями та використанням візуальних ефектів для створення унікальних візуальних композицій.

3. Відео як складова енвайроменту, інсталяцій: Твори "Артінвестиція" (1995), "Лист у небо" (1999), "Знаки" (2000), "Скрипторотека" (2009), відеоінсталяція "Station № 4" (2013) і "Station №5" (2019) можна віднести до цієї категорії. Вони складаються з відеоелементів, що використовуються в контексті більш широкої інсталяції або середовища, створюючи специфічну візуальну атмосферу.

Використовуючи відео як медіум, Андрій Блудов експериментував та розсував межі своєї уяви, подібно до піонера цього виду мистецтва Нам Джун Пайка. Це включало використання різних виразних елементів, таких як музика, різноманітні матеріали та текстури, предмети інтер'єру та технологічні пристрої. Поринання митця у сферу людських образів та акторської майстерності, плинність людської форми у поєднанні з взаємодією фарб і струмуючих тканин наповнювали кожне його художнє висловлювання яскравими образами, тим самим надихаючи глядачів на філософські роздуми. Відеоарт став для художника додатковим інструментом і засобом передачі власних ідей та емоцій, що дозволило йому висловити їх у повній мірі. У сфері медіа-мистецтва Блудов створював захоплюючі зображення своїх переживань, перевершуючи красномовство живопису і повністю занурюючи глядача у свої художні висловлювання.

Також А. Блудов стає одним з ініціаторів розвитку лендарту в незалежній Україні і організував перший фестиваль лендарту «Весняний вітер» в Києві. З того часу (з 1996 року) і до сьогодні лендарт в Україні розвивається виключно через проведення фестивалів, без реалізації масштабних проектів.

Митець проводив досліджував властивості різних матеріалів і кольорових та тінювих ефектів у своїх творах. Це було взаємне випробовування, де він експериментував з матеріалами та способами втілення, а також випробовував свої творчі здібності та переконання.

У рамках лендарт-фестивалів досліджувалося, як митець повністю розкривав свій таланти у керуванні артпроектами та як куратор. Він не соромився експериментувати, це була лабораторія для випробування його концептуальних ідей. Створена ним творча атмосфера мала надзвичайний і беззаперечний вплив на його творчість і на творчість багатьох українських митців. Не лише результат цих візуальних проектів, а й сам процес їх створення відточив майстерність митця, що зберігається назавжди і впливає на його майбутні твори та стилістичні особливості в живописі.

Різноманітні художні стилі злиті А. Блудовим, який комбінує традиційний живопис із шовкографією, лесіруванням, колажем, а також експериментує з матеріаловими текстурами та колористикою. Освіта Андрія Блудова за спеціальністю "Книжкова графіка" суттєво вплинула на його підхід до живопису. Вона прищепила йому особливий погляд на речі, який простежується в його роботах. Художня мова Блудова майстерно поєднує декоративний та графічний стилі живопису, створюючи гармонійне поєднання. Упродовж творчого розвитку пропорції цих стилів змінювалися і доповнювалися новими технічними прийомами. Графічна освіта художника відіграла вирішальну роль у його здатності віртуозно використовувати техніку шовкографії. Використовуючи різноманітні фактури Блудов досягає напрочуд витонченої структури у своїх картинах. Ці роботи зачаровують

глядачів своїми глибокими кольоровими вібраціями, створюючи відчуття глибини та інтенсивності.

Він створював "екзистенціальний" живопис, який, здається, виникає незалежно від волі людини, але тісно пов'язаний з її життям. "Художник ставиться до процесу та результату з великою вимогливістю, не дозволяючи собі поверхневого нонфінітизму, якому його колеги-сучасники віддавали перевагу. Він прагнув до структурованості живопису не лише з композиційної точки зору, але й у плані теми, сюжету, текстури та багат шаровості самого малюнка." [4, с. 8]

Наявність досвідченого митця як викладача означає, що студенти мають доступ до багатства знань, навичок та досвіду. Власне володіння викладачем художніми техніками, розуміння історії мистецтва та розуміння творчого процесу приносить велику користь студентам. Вони можуть вчитися безпосередньо у того, хто досяг високого рівня мистецької досконалості та має практичний досвід у цій галузі. Так, в роботах художника Владислава Рябоштана, який працює з темою урбаністики, прослідковуємо вплив Андрія Блудова. Серія "Direction" (2021) (Іл. 2.6) позначена сміливим використанням техніки шовкографії в поєднанні з акрилом та емаллями, що створює унікальну багат шарову композицію. Шовкографія є художнім методом друку, який дозволяє наносити зображення на різноманітні матеріали, включаючи полотно або папір. (Іл. 2.7). Ця техніка вимагає майстерності та технічного вміння, оскільки потребує створення шаблонів та нанесення фарб на поверхню через шовкову сітку. В поєднанні з акрилом та емаллями, ця техніка надає можливість створити різні текстури, глибину та виразність. Таке поєднання технік створює враження глибини, руху та динамізму в роботах Андрія Блудова. Багат шарова композиція дозволяє створювати глибину образу, перехід від абстракції до фігуративності та збагачує його творчість унікальними візуальними ефектами (Іл. 2.8).

Провідний художник як викладач може надихати і мотивувати студентів через власні мистецькі досягнення. Студенти часто прагнуть навчатися у

таких митців, бо надихаються їхніми роботами та мистецьким баченням. Пристрассть, відданість та успіх викладача запалюють ентузіазм і бажання досягти успіху у власних мистецьких пошуках. Вплив викладача може надати студентам персоналізоване менторство, пристосоване до їхніх індивідуальних потреб і прагнень. Досвід викладача дозволяє йому визначити сильні та слабкі сторони студента, а також запропонувати конкретні поради та напрямки для вдосконалення. Така індивідуальна увага може прискорити прогрес студентів і допомогти їм розвинути свій мистецький голос.

Експериментуючий митець як викладач відкриває студентам різноманітні мистецькі перспективи та підходи. Його власний мистецький стиль і філософія розширюють кругозір студентів, заохочуючи їх досліджувати нові техніки, теми чи концептуальні рамки. Таке знайомство з різними мистецькими перспективами сприяє розвитку критичного мислення та розширює мистецький навички студентів. Навчання у провідного митця може надати студентам цінні можливості для нетворкінгу, а репутація викладача та його зв'язки у світі мистецтва відкривають двері для студентів, чи то через знайомство з іншими відомими художниками, виставкові можливості, чи доступ до мистецьких інституцій та галерей. Ці зв'язки значно покращують професійний розвиток студентів та їхні майбутні кар'єрні перспективи.

Також художник часто стає наставником для своїх студентів, даючи поради не лише щодо технічних аспектів мистецтва, а й щодо ширших аспектів мистецької практики, професіоналізму та особистісного зростання. Ці особливості створюють збагачуючий освітній досвід, де студенти можуть навчатися у найкращих, надихатися на розкриття свого потенціалу та отримувати користь від наставництва та керівництва провідного художника.

Важливо зазначити, що хоча особистість викладача може мати значний вплив, це не єдиний визначальний фактор у мистецькій освіті студента. Інші фактори, такі як навчальна програма, ресурси та індивідуальна мотивація студента, також відіграють певну роль. Однак особистість викладача,

безумовно, може сприяти створенню позитивного та збагачувального навчального середовища, яке сприяє мистецькому зростанню та розвитку.

Висновки до другого розділу

Було позначено актуальні процеси, що наразі відбуваються в сучасній художній освіті України, сучасні тенденції, методики та підходи, що застосовуються в художній освіті, а також визначаються їхні переваги та недоліки. Встановлено передумови та причини появи майстерні, Аналізуються фактори, які сприяли створенню даної мистецької установи, включаючи соціокультурні зміни, інноваційні підходи та потреби художньої спільноти.

Також досліджено роль викладача майстерні художника Андрія Блудова, проаналізовано його мистецький доробок. Проаналізовано його внесок у розвиток художньої освіти та його педагогічні методи. Аналізуються його творчість, техніки та концептуальні підходи, які він впроваджує в своїх роботах та передає своїм студентам, наведено приклади робіт студентів.

РОЗДІЛ 3. СУЧАСНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙСТЕРНІ

3.1. Методичні засади Майстерні формального мистецтва

Методи викладання формувались протягом більш як 10 років співпраці двох художників Андрія Блудова та Андрія Цоя. Загальною метою створення майстерні стала методика вивчення законів формоутворення і основ структурної композиції. Головними тезами програми МФМ є [61]:

1. Вивчення формального методу створення зображень: теорія та практика.

2. Глибокий аналіз художньої форми в образотворчому мистецтві як важливий засіб навчання. Максимальне вивчення художньої форми і законів її побудови в образотворчому мистецтві.

Поглиблений аналіз художньої форми в образотворчому мистецтві є фундаментальним принципом, який слугує важливим інструментом навчання. Він наголошує на ретельному вивченні та розумінні елементів і принципів, які сприяють побудові та композиції творів візуального мистецтва. Детально вивчаючи художню форму, студенти глибше розуміють візуальну мову та принципи, що лежать в її основі.

Цей принцип наголошує на дослідженні та вивченні різних аспектів художньої форми, включаючи лінію, форму, колір, текстуру, простір і композицію. Студенти вчаться аналізувати, як ці елементи працюють разом, створюючи візуальний вплив і передаючи зміст. Вони вивчають принципи балансу, гармонії, контрасту, ритму та пропорції, серед іншого, щоб зрозуміти, як ці поняття впливають на загальну естетику та послання мистецького твору.

Заглиблюючись у закони художньої форми, студенти розвивають критичний погляд і підвищують обізнаність щодо візуальних елементів у творах мистецтва. Вони вчаться розпізнавати та інтерпретувати навмисний вибір, зроблений художниками щодо форми та композиції. Завдяки поглибленому аналізу творів мистецтва студенти отримують уявлення про творчий процес художника та рішення, які формують кінцевий результат. Загалом, принцип поглибленого аналізу художньої форми в образотворчому мистецтві надає студентам міцний фундамент у розумінні та маніпулюванні візуальною мовою. Він озброює їх необхідними навичками та знаннями для створення візуально переконливих і концептуально багатих творів мистецтва. Детально вивчаючи художню форму, студенти розвивають критичний і проникливий погляд, що дозволяє їм взаємодіяти з творами мистецтва більш осмислено і глибоко.

3. Використання формального методу створення зображень на площині при створенні різних композицій в образотворчому мистецтві (пейзаж, натюрморт, портрет, фігура).

Використання формального методу створення зображень на площині є фундаментальним підходом, що застосовується в образотворчому мистецтві, зокрема у створенні різноманітних композицій, таких як пейзажі, натюрморти, портрети та фігури. Цей метод передбачає системний і структурований підхід до організації візуальних елементів у двовимірному просторі твору.

Створюючи композиції формальним методом, студент має ретельно продумати розташування таких елементів, як лінії, форми, кольори та текстури на площині картини. Проаналізувати взаємозв'язки між цими елементами, звертаючи увагу на такі поняття, як баланс, пропорція, ритм і гармонія. Використовуючи формальний метод, художники можуть ефективно передати свій задум, викликати певні емоції або вловити суть предмета зображення.

Застосовуючи формальний метод, художники можуть досягти візуальної узгодженості та єдності у своїх композиціях. Вони використовують принципи композиції, щоб спрямовувати погляд глядача і створювати відчуття візуального балансу та гармонії. Цей метод також дозволяє художникам ефективно підкреслювати певні елементи, створювати фокусні точки або створювати певний настрій чи атмосферу в роботі.

Однак важливо зазначити, що хоча використання формального методу забезпечує структурований підхід до створення зображень на площині, художники також мають свободу відхилятися від традиційних умовностей та експериментувати з нетрадиційними підходами. Формальний метод слугує основою та рамками, але художники можуть вносити у свої композиції особистий стиль, креативність та унікальне бачення. Таким чином, використання формального методу створення зображень на площині в образотворчому мистецтві надає художникам системний підхід до організації

візуальних елементів у композиції. Це допомагає студентам досягати візуальної цілісності, передавати задумане повідомлення та створювати захопливі й візуально переконливі роботи.

4. Вивчення взаємозв'язків між "формою" та "змістом" у творчості реалізму, авангарду та релігійного мистецтва.

Вивчення взаємозв'язку між "формою" і "змістом" є важливим аспектом художнього аналізу в контексті реалізму, авангарду та релігійних мистецьких течій. Це дослідження передбачає вивчення того, як формальні елементи мистецького твору, такі як композиція, стиль, техніка та матеріали, взаємодіють з основною темою або змістом.

5. Формалізація природи та інсталяції в базисних завданнях Академії по живопису і малюнку з використанням методологічного вивчення та збору матеріалу.

Працюючи над академічними постановками з живопису, студенти відповідно працюють над формалізованою структурою чи то живої природи, чи то предметів інсталяції. Методологічні підходи мають на увазі розробку живописної роботи від ескізних композиційних, тональних, кольорових пошуків з урахуванням формального методу побудови зображення.

6. Толерантність сприйняття варіацій філософських доктрин, їх властивості та контекстний зміст у проектах.

Майстерня пропагує толерантність у сприйнятті варіацій філософських доктрин та їхніх властивостей, наголошуючи на важливості розуміння їхнього контекстуального значення в мистецьких проектах. Такий підхід визнає розмаїття філософських поглядів і заохочує студентів досліджувати та інтерпретувати їх у своїх творчих пошуках. Толерантність у сприйнятті філософських доктрин означає визнання і повагу до різних філософських ідей і теорій, які існують. Це заохочує учнів підходити до цих доктрин з відкритим розумом, визнаючи, що можуть співіснувати різні інтерпретації та перспективи. Замість того, щоб нав'язувати єдину філософську систему,

викладачі Майстерні сприяють створенню середовища, яке вітає і заохочує широкий спектр філософських впливів.

Розуміння властивостей філософських доктрин передбачає заглиблення в їхні фундаментальні концепції, принципи та основні теорії. Студенти заохочують до поглибленого дослідження та аналізу, щоб отримати всебічне розуміння філософських ідей, які вони хочуть дослідити у своїх проектах. Вивчаючи ці властивості, студенти можуть ефективно включати філософські елементи у свої роботи і передавати їхній задум.

Контекстуальне значення відіграє життєво важливу роль в інтерпретації та комунікації філософських доктрин у мистецьких проектах. Студентам пропонується розглянути ширший соціальний, культурний та історичний контекст, в якому ці доктрини виникли і розвивалися. Вивчаючи контекстуальне значення, студенти можуть створювати мистецькі роботи, які відображають тонке розуміння філософських ідей та їхню актуальність для сучасного суспільства.

Виховуючи толерантність і сприймаючи варіації філософських доктрин, МФМ дає можливість студентам розвивати власні унікальні мистецькі голоси. Вона заохочує їх критично ставитися до філософських концепцій і застосовувати їх у спосіб, що є значущим для їхніх індивідуальних мистецьких практик. Такий підхід уможливорює розмаїття інтерпретацій, перспектив і діалогів, збагачуючи мистецький дискурс і сприяючи створенню більш інклюзивного та динамічного творчого середовища.

7. Системна робота над здобуттям студентом навичок формоутворення художньої ідеї в образотворчому мистецтві. Аналіз структури зображення в контексті художньої ідеї.

Майстерня формального мистецтва робить сильний акцент на систематичній роботі, щоб допомогти студентам розвинути навички, необхідні для формування художньої ідеї в образотворчому мистецтві. Цей процес передбачає структурований підхід до генерування та вдосконалення ідеї, що дозволяє студентам ефективно передавати свої мистецькі концепції.

Студенти проходять через процес аналізу структури зображення в контексті їхньої художньої ідеї. Вони вчаться критично оцінювати візуальні та композиційні елементи, які сприяють загальному посиленню та значенню їхньої роботи. Цей аналіз передбачає ретельне вивчення того, як обрані елементи, такі як колір, форма, лінія, текстура і простір, взаємодіють, щоб передати художню ідею. Розуміючи взаємозв'язок між структурою зображення та художньою ідеєю, студенти можуть створювати візуально переконливі та концептуально багаті роботи. Вони вчаться узгоджувати свої технічні навички та творче бачення, щоб ефективно виражати свої художні концепції. Цей процес вимагає ретельного розгляду формальних елементів та їхнього зв'язку з основною ідеєю, в результаті чого створюються роботи, які залучають глядачів на різних рівнях.

Завдяки систематичному навчанню студенти набувають необхідних навичок для розвитку та вдосконалення своїх мистецьких ідей. Крім того, їх заохочують брати участь у критичних дискусіях та отримувати зворотній зв'язок від викладачів і колег, що допомагає їм розвивати свої ідеї та вдосконалювати мистецьку практику. Системний підхід до формування художньої ідеї та аналізу структури зображення дозволяє студентам створювати візуально цілісні, концептуально значущі та емоційно резонансні роботи. Оволодівши цими навичками, студенти зможуть ефективно доносити свої мистецькі наміри та залучати глядачів до змістовного мистецького діалогу.

8. Аналіз образотворчості за історією мистецтва: морфологічний підхід.

Аналіз образотворчого мистецтва в історії мистецтва часто використовує морфологічний підхід, який передбачає вивчення формальних і структурних аспектів творів мистецтва різних періодів і стилів. Цей підхід зосереджується на візуальних елементах, художніх техніках і композиційних принципах, які використовували митці протягом усієї історії. За допомогою морфологічного аналізу відкривається можливість зрозуміти еволюцію та характеристики різних мистецьких течій, жанрів і стилів, дослідити візуальну

мову та формальні елементи, які використовують художники, а також те, як ці елементи впливають на загальну композицію та естетичний досвід.

9. Навчання структурі композиції як основи творення художнього твору у сучасному мистецтві.

Вивчення структури композиції є фундаментальним у сучасному мистецтві, оскільки вона слугує основою для створення візуально переконливих і змістовних творів мистецтва.

Студенти також розглядають взаємозв'язок між фізичним простором і самим твором мистецтва. Вони можуть досліджувати інсталяції, специфічні для певного місця роботи або інтерактивні твори, де композиція виходить за межі традиційних двовимірних форматів. Розуміння структури композиції допомагає художникам орієнтуватися в просторі та маніпулювати ним, будь то галерея, публічне середовище чи цифрова сфера.

Більше того, вивчення структури композиції дозволяє художникам брати участь у навмисному оповіданні або концептуальному дослідженні. Вони можуть використовувати композицію, щоб керувати увагою глядача, створювати оповідання, кидати виклик конвенціям або передавати складні ідеї. Розташування елементів у композиції стає інструментом для вираження їхнього художнього бачення та комунікації з аудиторією.

У сучасному мистецтві структура композиції не обмежується заздалегідь визначеними правилами чи формулами, а стає динамічною та гнучкою основою для художнього вираження. Художники мають свободу експериментувати з нетрадиційними композиціями, зіставляти контрастні елементи, досліджувати асиметрію або ламати традиційні візуальні ієрархії. Цей акцент на індивідуальності та експерименті уможливорює різноманітний діапазон художнього вираження та заохочує інновації в межах галузі.

Зрештою, вивчення структури композиції в сучасному мистецтві надає художникам інструментарій для ефективного донесення своїх ідей, та залучення глядачів. Це дає їм змогу створювати візуально переконливі та

концептуально багаті твори мистецтва, які резонують з аудиторією у значущий і впливовий спосіб.

Аналізуючи основні засади майстерні, маємо розглянути її основоположні доктрини. Майстерня була створена для вивчення формоутворення, вона не є “повною антогонією академізму, або Академії як такої, а є доповненням, більш глибоким курсом форми, законів становлення форми в образотворчому мистецтві” (переклад автора – Д.А) [58].

Формальне мистецтво, на противагу формалістичному мистецтву, відноситься до мистецтва, яке підкреслює важливість форми та візуальних елементів, не обов'язково дотримуючись конкретних принципів чи методології формалізму як мистецької теорії чи підходу. Хоча формалізм як теорія мистецтва зосереджується на ретельному аналізі та вивченні формальних елементів у мистецтві, формальне мистецтво, у більш загальному розумінні, може охоплювати різні художні вирази, які надають пріоритет формі, композиції та візуальному впливу. Формальне мистецтво робить сильний акцент на візуальних елементах у творі, таких як лінії, форми, кольори, текстури та просторові відносини. Ці елементи ретельно розглядаються і маніпулюються для створення візуально переконливої і гармонійної композиції.

Важливо зазначити, що термін "формальне мистецтво" може використовуватися в різних контекстах і може змінювати своє значення залежно від конкретного мистецького, культурного чи історичного контексту, який обговорюється. Тому розуміння конкретного контексту та намірів митців у ньому є важливим для всебічного аналізу та інтерпретації.

Як А. Блутов згадує в своїй статті, в своїх педагогічних практиках він спирається на досвід Баухаузу, який слугує прикладом впровадження авторських технік в навчальний процес. [5, с. 39] Баухауз - відома школа мистецтва, дизайну та архітектури, що діяла з 1919 по 1933 рік у Німеччині. Її

заснував архітектор Вальтер Гропіус з метою об'єднання різних мистецьких дисциплін та створення єдиного підходу до дизайну.

Керівники Майстерні неодноразово наголошували про вагомість впливу досвіду школи Баухауз на методи викладання безпосередньо в МФМ. Баухауз мав значний вплив на сучасне мистецтво, дизайн та архітектуру. Його ідеї та принципи продовжують формувати сучасні дизайнерські практики, а багато з його знакових проєктів відзначаються і сьогодні. Так, вплив Баухаузу виходив за межі дизайну та архітектури і мав вплив на курси живопису та художні академії в Європі. Хоча Баухауз зосереджувався на інтеграції різних мистецьких дисциплін, його принципи та ідеї вплинули на ширший мистецький світ. Даний курс пропагував експерименти та абстракцію в мистецтві, кидаючи виклик традиційним поняттям репрезентації. Цей підхід мав значний вплив на курси живопису, заохочуючи художників досліджувати нові форми вираження та відходити від традиційних репрезентативних стилів.

Якщо порівнювати український конструктивізм з Баухаузом, то можна відслідкувати спільні риси між цими напрямками, оскільки вони розвивалися в подібних умовах. У Київському художньому інституті був відомий приклад паралельного розвитку. Під ректорством І. Врони там застосовувався підхід, який був близький до програми Баухаузу, щодо підготовки художників та архітекторів [13, с. 216-221].

Наголос Баухаузу на інтеграції теорії та практики був актуальним і для курсів живопису. Зосередженість на розумінні принципів мистецтва, теорії кольору, композиції та дослідженні матеріалів і технік вплинула на навчання живопису. Це заохочувало художників підходити до живопису не лише як до навички, а й як до інтелектуального пошуку. Міждисциплінарний підхід Баухаузу та руйнування кордонів між різними мистецькими дисциплінами безперечно вплинув на розвиток живопису зокрема. Художників заохочували експериментувати з матеріалами, включати елементи з інших видів мистецтва та досліджувати взаємозв'язок між живописом, дизайном та іншими видами

мистецтва. Залучення Баугаузу до геометричної абстракції та конструктивістських принципів мало глибокий вплив на курси живопису та художні академії. Художники використовували прості геометричні форми, чисті лінії та дослідження просторових відносин, які стали важливими елементами модерністського та абстрактного живопису. Також зосередженість Баугаузу на теорії кольору та дослідженні кольорових гармоній мали свій вплив на навчання.

Система майстрів та учнів, яка активно використовувалась у Баухаузі створила динамічне та захоплююче навчальне середовище. Вона надавала студентам можливість навчатися у визнаних практиків, здобувати практичні навички та розвивати своє мистецьке бачення. Цей спільний та міждисциплінарний підхід відіграв важливу роль у формуванні інноваційної та впливової філософії дизайну Баухаузу. Методи викладання в Баухаузі були прогресивними і мали на меті заохочувати творчість, інновації та інтеграцію різних мистецьких дисциплін. Система майстрів та учнів у Баухаузі була невід'ємною частиною його освітньої філософії та структури. Вона була натхненна середньовічною системою гільдій і мала на меті створити тісний зв'язок між досвідченими художниками та дизайнерами (майстрами) і студентами (учнями).

Майстри надавали індивідуальне навчання та приділяли увагу учням. Вони розпізнавали унікальні таланти та інтереси кожного студента і відповідно до цього адаптували свої настанови. Це дозволило студентам розвивати свої навички та досліджувати свою творчість під наставництвом досвідчених практиків. Викладачі також проводили різноманітні майстер-класи, присвячені окремим мистецьким дисциплінам чи ремеслам. Ці воркшопи надавали студентам практичне навчання та практичний досвід. Майстри не лише передавали технічні навички, а й заохочували до експериментів, інновацій та дослідження нових матеріалів і технік.

Хоча педагоги відігравали вирішальну роль у керівництві учнями, Баухауз сприяв створенню атмосфери співпраці та егалітарного навчання.

Студентів заохочували співпрацювати один з одним, ділитися ідеями та вчитися у своїх однолітків. Цей дух співпраці сприяв перехресному запиленню ідей і дозволяв обмінюватися різними поглядами. У Баухаузі цінували майстерність і вміння працювати з матеріалами. Учні заохочували розвивати глибоке розуміння властивостей і потенціалу різних матеріалів через практичну діяльність. Вони працювали пліч-о-пліч з майстрами та кваліфікованими ремісниками, вивчаючи традиційні техніки, а також досліджуючи нові способи роботи з матеріалами. Акцент Баухаузу на експерименті та інноваціях мав значний вплив на українську мистецьку освіту. Художників і студентів заохочували досліджувати нові техніки, матеріали та концептуальні підходи. Це експериментальне ставлення призвело до розвитку унікальних мистецьких висловлювань, розширюючи межі традиційних живописних практик.

Усі наведені методичні засади активно використовуються викладачами майстерні та відповідають головним приоритетам Андрія Блудова та Андрія Цоя. Викладачі МФМ заохочують експерименти та інновації. Студенти мають свободу досліджувати нові матеріали, техніки та ідеї. Акцент робиться на розширенні меж традиційного живопису, використанні сучасних матеріалів і технологій та пошуку нових способів інтеграції мистецтва з повсякденним життям. Також викладачі сприяють створенню середовища співпраці, де студенти з працювали разом між собою та викладачем.

Цікавим є коментар випускниці майстерні Паливода Анжеліки: *«Я навчалась у Блудова і Цоя з другого курсу, який зазвичай вони вели по навчальній програмі. Але нашому курсу, завдяки загальним зусиллям студентів та викладачів, пощастило продовжити навчання у складі першого випуску саме МФМ. Після створення майстерні з'явилося більше можливостей та часу для дослідження більш широко художнього поля діяльності. Навчання полягало у всебічному дослідженні візуального мистецтва та професійної діяльності художника. Це теоретичні та практичні завдання, робота в колективі, засвоєнням академічного базису,*

організація арт подій та атмосфера поваги одне до одного. Ці риси у підході викладачів були помітні та важливі для мене на шляху художнього становлення. В інших живописних майстернях також було цікаво ділитись досвідом, але на мій погляд саме в МФМ ми могли набути знання від сучасних художників, які потребують студенти.» (Додаток 4).

Одним з головних пріоритетів в роботі викладачів є індивідуальний підхід: спільно зі студентами вирішуються питання щодо ідей семестрових композицій, а також дипломних проєктів (картина, серія картин). Студентські роботи часто є рефлексіями на обрані теми, зокрема семестрові проєкти стають дослідженнями певних тем (екологічні, соціальні, урбаністичні, тощо).

Вибір індивідуального підходу викладачів майстерні має значний вплив на молодих художників, формуючи їхній спосіб мислення та методи роботи. Заохочуючи студентів досліджувати власні ідеї та інтереси, індивідуальний підхід сприяє розвитку креативності, незалежності та самовираження. Він дозволяє молодим художникам розвивати свої унікальні мистецькі голоси та заохочує їх брати на себе відповідальність за свій творчий процес. Завдяки індивідуальному підходу молоді художники вчаться критично аналізувати та вдосконалювати свої ідеї, відточуючи художнє бачення та концептуальне мислення. Їх заохочують експериментувати з різними техніками, матеріалами та стилями, що дозволяє їм розширювати свій художній репертуар і розвивати різноманітні навички.

Індивідуальний підхід також сприяє саморефлексії та самопізнанню. Студентам надається свобода досліджувати свій особистий досвід, емоції та перспективи, що поглиблює їхнє розуміння себе та навколишнього світу. Ця інтроспективна подорож інформує їхні мистецькі рішення та допомагає їм розвинути виразну мистецьку ідентичність. Крім того, індивідуальний підхід виховує у молодих художників почуття відповідальності та підзвітності. Вони беруть активну участь у процесі прийняття рішень, беруть на себе

відповідальність за свій мистецький вибір і вчать орієнтуватися у викликах і можливостях, які відкривають обрані ними теми чи об'єкти.

Як приклад, наведемо коментар випускника майстерні Владислав Рябоштана: “Я киянин і часто користуюся метро. Метро — це мережа комунікацій, розташована під поверхнею міста. Щоб переїхати з одного місця в інше, людина опускається під землю, опиняється в дуже обмеженому просторі. Коли поїзд починає їхати, у вікні видно лише темряву, мережу дротів і тільки інколи — миготливі фрагменти світла. За вікном пролітають наповнені світлом станції і темні, довгі коридори. А ще, окрім знайомих пасажирів інтер'єрів, в метро є безліч допоміжних тунелів. Мене, яка художника, метро цікавить своєю обмеженістю, скутістю простору. З'являються думки про близькість чогось надприродного, про підземний світ з величезною кількістю комунікацій, дротів (кабелів), поворотів, ритмічних з'єднань склепінь тунелю. Моя серія має назву «Directions». Зображую рейки, яку ведуть вперед, в точку, що все далі й далі. Глядач не може побачити, чим закінчиться цей тунель” [55] (Іл. 3.9).

Художник Максим Скалацький Veteris, випускник МФМ, працює в різних медіа, переважно використовуючи живопис на полотні. Ще з часів навчання в академії, твори митця просякнуті іронією, іноді висміюванням суспільства та загальнокультурних процесів (Іл. 3.10). У творчості Максима Скалацького головним героєм проєктів виступає мавпа. Цей образ символізує людину у сучасному суспільстві і його взаємодію з оточуючим світом. Мавпа стає метафорою для розкриття різних аспектів життя, зокрема відображенням та критикою соціальних, політичних та культурних проблем (Іл. 3.11). Використовуючи живопис на полотні, художник створює вражаючі візуальні образи, які переповнені емоціями та символікою. У своїх роботах художник використовує іронію як засіб комунікації з глядачем. Його твори запрошують глядача до роздумів над сучасним світом, його проблемами та протиріччями. Іронічний підхід Максима Скалацького дозволяє йому створювати витончену

гру зі звичайними стереотипами та конвенціями, надаючи своїм роботам певну легкість та неочікуваність.

Його роботи поєднують технічну майстерність, яскраві кольори та збалансовану композицію. Крім живопису, Максим Скалацький експериментує з іншими медіа, такими як інсталяції (Іл. 3.12), графіка, digital-art (Іл. 3.13), NFT, створюючи різноманітні форми виразності.

Загалом, індивідуальний підхід дає можливість молодим художникам розвивати свій мистецький потенціал, заохочує критичне мислення та експерименти, а також виховує сильне почуття мистецької ідентичності. Він дозволяє їм досліджувати та виражати свої унікальні перспективи, що призводить до створення значущих та впливових мистецьких творів.

Розглядаючи інші підходи в роботі зі студентами зазначимо, що традиційно, викладачі в свої творчих майстернях посідають авторитетне, головуюче значення, іноді доволі ревниво ставлячись до інших художників-викладачів та їхніх поглядів, методів тощо. В Майстерні формального мистецтва навчальний процес паралельно доповнюється зустрічами та лекціями від сучасних художників, що дозволяє студентам обговорювати свою роботу з множиною фахівців в галузі сучасного мистецтва. Таким чином можна говорити про появу свободи вибору та співіснування різних концепцій та підходів в рамках однієї майстерні, впливів окремих митців що вже посідають важливе місце в сучасному світі мистецтва. Студенти мають можливість обговорити різні бачення розвитку митця як одиниці, різноманітні форми власної презентації, проблематики, досвід кожного художника, та навіть почути про помилки, які свого часу зробили вже визнані художники і яким застерігають молодих.

Блудов та Цой запрошують лекторів та митців, щоб збагатити навчальний процес. Відомі художники були запрошені читати лекції, проводити майстер-класи та ділитися своїм досвідом. Таке знайомство з різними перспективами та підходами розширює кругозір студентів і дає їм цінне уявлення про сучасне мистецтво.

З 2018 року викладачами МФМ були організовані зустрічі студентів з такими художниками: Юрій Шабельніков, Микола Рідний, Микола Журавель, Юрій Соломко, Матвій Вайсберг.

30 січня 2021 року студенти Майстерні Формального мистецтва мали нагоду побувати в осередку творчості художника Миколи Журавля.

Валентин Колосов, студент МФМ: «Зустріч була насиченою, дала змогу побачити не тільки готовий результат, а й процес створення, художник поділився своїми міркуваннями про те, як слід діяти молодим художникам, і відкрив нам багато цікавих фактів як з історії мистецтв, так і особистих, вказав на важливість відвідування відомих музеїв і галерей для того, аби ввійти в курс справи/відчути пульс сфери мистецтва сьогодні.» (переклад автора – Д.А.)[43].

В січні 2021 року викладачами МФМ було організовано зустріч з художником Юрієм Соломко, яка пройшла в студентському просторі “Крила”. Юрій Соломко у форматі презентації ознайомив студентів з особливостями техніки в якій працює, також зазначив способи комунікації з галерейними установами [45]. Відповівши на всі питання, які цікавили студентів, запропонував поговорити про помилки, які він зробив протягом власної творчої кар’єри. Можливість почути поради та, що важливіше, застереження від досвідченого художника, професіонала в своїй справі випадає рідко. Існує стереотип, що художники є доволі закритими особистостями та рідко діляться успіхами, не говорячи про поразки.

24 вересня 2021 року в стінах НАОМА, а саме в Майстерні формального мистецтва відбулася зустріч з Матвієм Вайсбергом [46], під час якої художник презентував останні проекти, відповів на питання студентів стосовно творчого шляху, методів та обраних тем.

Лекції, майстер-класи із запрошеними відомими художниками дають можливість прояснення наступних аспектів: як працює сучасна галерея, музей, інституція, звертають увагу на важливість співпраці та шляхи розвитку. Відвідування майстерень художника безпосередньо знайомить

студента з «кухнею», породжує питання що в майбутньому допоможуть сформувати власний стиль, знайти власну мову, такі зустрічі надихають та дають поштовхи до власних пошуків та рефлексій.

3.2. Педагогічні підходи Андрія Блудова

Як зазначає Андрій Блудов, в системі художньої освіти одним із завдань викладання живопису є виховання у студентів унікального сприйняття об'єктів і явищ, підкреслення їхніх різноманітних атрибутів, таких як форма, колір, пропорції тощо. Цей підхід тісно пов'язаний з академічним підходом і методами викладання. Однак витoki цієї сучасної методології можна простежити ще на початку 20-го століття, зокрема у школі Баухауз. Впливові лідери школи, серед яких Вальтер Гропіус, Йоганнес Іттен, Пауль Клее, Василь Кандинський та інші викладачі, запровадили інноваційні методи навчання та розробили новаторські роботи з теорій сучасного мистецтва. Цей період на початку 20 століття став свідком численних мистецьких і технологічних експериментів, які суттєво вплинули на культурні характеристики суспільства і спричинили різноманітні зміни, навіть у сфері живопису [7, с. 4-12].

Саме в цій школі застосовувалися унікальні методики Й. Іттона [33], П. Клее [34], В. Кандинського, К. Малевича та ін. Аналізуючи основні риси школи Баухаз можемо дослідити методичні засади Майстерні формального мистецтва. «Й. Іттен, який сформував форкурс для студентів-початківців Баухауза, що ліг в основу викладання багатьох сучасних початкових мистецьких навчальних закладів, прагнув подолати старий підхід в навчанні художників, розвинути у них майстерність вільного володіння формою та кольором як основними, універсальними інструментами образотворчого творчості. Педагогічна діяльність Ітена, його форкурс, з яким була пов'язана вся діяльність школи на Веймарском етапі її розвитку (1919-1923), сприяла встановленню певної стабільності, незважаючи на присутність академічно

налаштованих професорів колишньої Веймарської школи образотворчих мистецтв. Саме в цей період пріоритет художника в школі не викликає сумніву, тим більше, що викладачами були яскраві творчі особистості, а їх незаперечний авторитет домінував.» [7, с. 4-12]

Як педагог, Андрій Блудов ставить перед собою цікаві завдання для вирішення: *“Як не дивно, але основне завдання — це робота над простором, або середовищем, в якому ми перебуваємо. Коли я навчався, така діяльність називалася “суспільна робота”* (Додаток 5). Блудов часто звертається до майстер-класів як методу навчального процесу. Майстер-класи стали однією з основ навчальної програми, дозволяючи студентам отримати безпосередній досвід роботи з матеріалами, інструментами та техніками. Важливо відзначити, що у студента, під час формальних творчих пошуків, виникає його власний стиль, хоча сама стилістична форма твору може бути традиційною і містити систему розроблених засобів виразності в межах одного стильового напрямку. Такі формально-естетичні пошуки є механізмом, що створює можливість для нових творчих імпульсів і дозволяє знайти найвиразніші засоби для формування художнього твору і власного авторського методу.

Блудов часто використовує принцип майстер-класу, який сприяє вибудові тісного енергетичного зв'язку між учасниками освітнього процесу, дає емоційний поштовх для студента, надихає його [2].

З цього випливає наступне завдання Блудова-педагога: *“Передача накопичених знань та досвіду та бажання ділитися з молодими людьми прийомами та техніками через лекції та майстер класи.”* (Додаток 5).

Принцип майстер-класу відіграє значну роль в освітньому процесі, сприяючи тісному енергетичному зв'язку між учасниками та забезпечуючи надихаюче та емоційно заряджене середовище для студентів. Викладач, спираючись на свої накопичені знання та досвід, активно долучається до передачі знань молодим художникам. Під час майстер-класу викладач виступає в ролі гідата та наставника, ділячись зі студентами цінними техніками,

методами та інсайтами. За допомогою інтерактивних демонстрацій, практичних вправ та дискусій викладач не лише передає знання, а й заохочує до активної участі та практичного навчання. Такий підхід дозволяє студентам безпосередньо взаємодіяти з предметом, досліджувати різні художні підходи та розвивати свої навички під керівництвом досвідченого практика.

Майстер-клас створює унікальну динаміку між викладачем і студентами, сприяючи формуванню почуття товаришкості та співпраці. Захопленість викладача предметом і його готовність поділитися своїм досвідом створюють надихаючу атмосферу, яка мотивує і заохочує студентів розширювати свої творчі кордони. Обмін ідеями та зворотним зв'язком під час майстер-класу розвиває почуття спільноти, де студенти можуть вчитися один в одного та розвивати власні мистецькі голоси.

Крім того, формат майстер-класу дозволяє студентам спостерігати за творчим процесом викладача з перших вуст, отримуючи уявлення про його методи роботи, способи вирішення проблем і прийняття мистецьких рішень. Цей експериментальний підхід до навчання виходить за межі теоретичних знань, надаючи студентам практичні навички та заохочуючи їх розвивати свою художню інтуїцію. Ділячись своїм досвідом і пристрасстю, викладач відіграє життєво важливу роль у стимулюванні мистецького зростання і розвитку студентів, створюючи сприятливе і надихаюче навчальне середовище.

«Шаманізм» — так художник назвав процес синергічної праці викладача і студента під час відкритих уроків, коли студент, відчуваючи емоційний підйом, працює на великих форматах, використовує різні інструменти для «виходу на відповідний стан». Майстер-клас — це співучасть, обмін енергією. Зі слів Андрія Блудова, процес створення картини на очах в студентів, відтворення фактур з технічними вказівками наочно - це великі переваги майстер-класу як педагогічного методу.

Як саме перебігає заняття у форматі майстер-класу під керівництвом Андрія Блудова: напередодні майстер-класу майстром оголошується тема

зустрічі. Практичній роботі завжди передує теоретичний матеріал, який викладається педагогом за обраною темою: супроводжуюча література, каталоги, інші джерела. Готуються всі потрібні матеріали, які будуть використовуватись під час майстер-класу, часто це матеріали що включають габаритні інструменти, для створення монументальних експресивних робіт, не обмежуваних в діях та рухах: папір в рулонах, будівельні шпателі, малярний скотч, віск, акрилові фарби у великих об'ємах та швабри замість пензлів. Під час заняття відбувається наочна демонстрація від викладача: він повністю відтворює нову техніку, яка подається студентам, або пояснює роботу того чи іншого матеріалу, паралельно запрошує бажаючих студентів працювати разом з ним. Блудов наголошує, що перед початком роботи важливо вже мати в уяві кінцевий результат, це дасть можливість привезти роботу до бажаного фінішу.

Розстеливши рулон білого паперу на підлозі, зробивши загальну тепла кольорову підкладку, використовуючи швабру замість пензля, художник наносить наступний шар червоної фарби шпателем, створюючи неповторну фактуру на папері.

Виразна абстракція з використанням великих пензлів - це динамічний і вражаючий підхід до створення роботи. Використовуючи великі пензлі, художник робить сміливі та розмашисті жести, що дозволяє відчувати більшу свободу та спонтанність у своїй роботі. Ця техніка охоплює грубу та жестикуляційну природу мазків, що призводить до візуально енергійної та емоційно зарядженої експресії.

Використання великих пензлів спонукає художника залучати все тіло до творчого процесу. Широкі мазки, зроблені цими пензлями, дозволяють швидко покривати великі ділянки полотна, створюючи відчуття руху та життєвої сили. Фізична складова володіння великим пензлем додає елементу динамічності та дозволяє безпосередньо передати енергію художника на полотно (Іл. 3.14).

Відходячи від репрезентативних форм, художники мають змогу досліджувати емоції, концепції та суб'єктивний досвід через кольори та текстури. Цей відхід від реалізму дозволяє доторкнутися до своїх найпотаємніших думок і почуттів, висловлюючи їх у сирій і невимушеній манері. Використання великих пензлів у роботі полегшує експерименти з фактурою та нанесенням знаків. Щетина великого пензля може створювати різноманітні текстури, від сміливих і товстих мазків імпастро до м'яких і делікатних лесировок. Ця універсальність дозволяє художнику створювати шари фарби, додаючи глибини та об'ємності своїм композиціям. Виразний потенціал великих мазків в абстракції полягає в їх здатності передавати емоції та створювати вісцеральний вплив на глядача. Розмашисті та жестикулярні мазки фіксують енергію та наміри художника, викликаючи відчуття руху, ритму та інтенсивності.

Коментар від художника під час майстер-класу: *«Процес створення роботи має бути не важким, по можливості треба психологічно налаштуватись, увійти в стан і легко та вільно, без перероблень вивести на певні ієрогліфи»* (додаток 9).

Процес створення роботи не повинен бути складним. В ідеалі до нього потрібно підходити з психологічною готовністю, прагнучи увійти в певний стан душі. Процес мінімізує труднощі та заохочує стан легкості та свободи, художник прагне створити простір, де творча енергія може безперешкодно текти. Ця філософія узгоджується з ідеєю про те, що створення мистецтва має бути визвольним і трансформаційним досвідом, що дозволяє художнику виразити свій внутрішній світ і налагодити зв'язок з глядачем на глибокому рівні.

Ще один варіант нанесення фарби, який використовує Андрій Блудов — це дріппінг. Ця техніка передбачає, що рідка фарба капає або тече на полотно, створюючи спонтанні та непередбачувані візерунки та текстури. Використовуючи дріппінг як метод нанесення фарби, художник вносить елемент спонтанності та імпровізації у свої роботи. Краплі органічно

формується, коли фарба тече і взаємодіє з полотном, створюючи унікальні та несподівані композиції. Ця техніка дозволяє митцю відмовитися від певного контролю над кінцевим результатом, приймаючи несподівану природу фарби, що капає та розбризкується. Дана техніка надає роботі відчуття руху та динамізму, патьоки створюють візуальний ритм і навіюють відчуття руху, застиглого в часі. Випадкові та нерегулярні візерунки, утворені краплями, додають композиції елемент енергії та жвавості, а також фактурності та глибини. Коли фарба стікає і накопичується на полотні, вона створює тривимірні поверхні та шари. Використання Блудовим техніки капання - це не лише технічний, але й концептуальний вибір.

Таким чином, техніка нанесення фарби, яку використовує Андрій Блудов, додає його роботам елемент спонтанності, руху та текстури. За допомогою техніки дріппінгу викладач пропонує студентам використати непередбачувану природу фарби, вносячи відчуття імпровізації та дозволяючи матеріалам частково формувати композицію.

Коментуючи роботу, викладач зазначає: *«Важливо поставитись до процесу свідомо, з розумінням того що ви робите, також можливе використання певної символіки:християнські символи, буддистські символи, або це також може бути санскрит, іудейська абетка, в будь-якому випадку треба розуміти що саме ви будете робити»* (Додаток 9).

Не дочекавшись повного висихання підкладки, Андрій Блудов розбавляє чорну акрилову фарбу водою. Мокра підкладка в процесі нанесення на неї наступного шару фарби може дати свої патьоки та неочікувані ефекти. Використовуючи менший пензель, легкими та впевненими рухами, художник наносить певний символ (Іл. 3.15).

Після закінчення роботи майстра в студентів є можливість спробувати опанувати матеріал або техніку самостійно. Спільна робота продовжується під супровід коментарів педагога, а закінчується спільним обговоренням та підведенням висновків.

Однією з задач виступає обмін енергією між учасниками майстер-класу, «емоційна імпровізація» яка являє собою енергетичне дійство. Блудов прагне показати "інший" підхід і погляд до художньої освіти, як альтернативний і адаптивний до сучасних реалій. Як зазначає Андрій Блудов: «Для мене викладання стало невід'ємною частиною діяльності, мого мистецтва, у мене є можливість з трибуни нести свої ідеї студентам вже безпосередньо. Для мене викладання – це комунікативна зона, вихід за рамки, які перешкоджають, скажімо, формуванню якихось звичок, «професійних болячок». Тобто, у мене виникають якісь звички, стереотипи і якісь прийоми, які я повторюю. Викладання дозволяє мені бути серед молодих людей, людей допитливих, талановитих, яскравих, які небанальні і зовсім інакше дивляться на процес живопису, на креативність, на виникнення нових сенсів.» [30].

Підходи й техніки, що було розглянуто вище в описі майстер-класу знайшли своє відображення і в роботі студентів. Так народилася серія робіт «А і Ω» художниці Анжеліки Паливоди (Іл. 3.16).

Мисткиня трансформувала отриманий досвід викладача, створивши серію вертикальних робіт, використовуючи папір в рулоні, акрил та туш. Використавши великі пензлі, першим шаром є лесування, де прозоро, акварельно змішуються теплі охристі й сірі відтінки по сирому паперу, мокра поверхня паперу дозволила фарбі непередбачувано розтікатися і створювати неконтрольований візуальний ефект.

Наступним шаром накладаються більш плотні патьоки акрилової фарби. Завершальним шаром є графічно нанесені символи: чаша, Херувіми, знаки, каліграфічний текст. Нашарованість матеріалів та об'єктів створює «карту» символів, в які глядач мимоволі поринає для більш детальної інтерпретації та розшифровки закладених значень. А (Альфа) і Ω (Омега) - перша і остання літери грецького алфавіту відповідно. У християнському символізмі вони використовуються для позначення вічної природи Бога, про яку йдеться в Біблії (Об'явлення 22:13). А і Ω означають початок і кінець, що охоплюють все буття. Художниця використовує символи для дослідження

духовних та філософських концепцій, для створення візуальних нарративів. Чаша, Херувими, А та Ω слугують візуальними підказками, які запрошують глядачів інтерпретувати та взаємодіяти з твором мистецтва на різних рівнях, виходячи за межі суто візуальної сфери та заглиблюючись у сферу символізму та метафоричності (Іл. 3.17).

Загалом, серія Анжеліки Паливоди "А та Ω" є прикладом художнього дослідження технік та концепцій, про які йшлося під час майстер-класу. За допомогою багатошарового нанесення матеріалів та включення символічних елементів вона запрошує глядачів вирушити у візуальну та інтелектуальну подорож, де аналіз та інтерпретація сходяться воедино.

3.3. Результати та досягнення Майстерні формального мистецтва

Починаючи з 2019 року, першим випуском Майстерні формального мистецтва було започатковано декілька ініціатив завдяки співпраці студентів та викладачів, відкритості майстрів-художників до сучасних практик та експериментів.

20 січня 2020 року було створено сторінки Майстерні в соціальних мережах Facebook [60] та Instagram задля комунікації з навколишнім світом. На сторінках МФМ було викладено головні тези майстерні. Також поступово проходило знайомство аудиторії з методами роботи майстерні, з досягненнями студентів, архівація зустрічей з відомими художниками та створення власного фонду. Під час карантину через пандемію COVID-19, соцмережі стали одним з майданчиків комунікації студентів, викладачів та глядачів.

Використання соціальних мереж як платформи для висвітлення мистецтва стає все більш важливим у сучасну цифрову епоху. Соціальні медіа забезпечують широку та доступну аудиторію, що дозволяє художникам охопити ширше коло людей за межами традиційних галерейних приміщень. Вони дозволяють художникам ділитися своїми роботами з підписниками,

ентузіастами мистецтва, потенційними колекціонерами і навіть професіоналами індустрії. Соціальні медіа-платформи також пропонують такі функції, як поширення, уподобання та коментування, які можуть генерувати цінний зворотній зв'язок та взаємодію з аудиторією.

Висвітлюючи свою творчість у соціальних мережах, художники можуть забезпечити свою присутність в Інтернеті, створити власний бренд і прихильників. Це дозволяє їм контролювати наратив навколо своїх робіт, ділитися новинами про виставки та нові проекти, а також взаємодіяти зі спільнотою прихильників і колег-художників. Крім того, соціальні медіа можуть слугувати платформою для нетворкінгу, співпраці та можливостей для представлення в арт-індустрії.

Соцмережі активно використовувались для залучення глядачів до відвідування семестрових переглядів, до яких МФМ готувались особливим чином: в майстерні збирались всі роботи, що були зроблені студентами під час семестру (академічні постановки з живопису та індивідуальні проекти-композиції), колективно формувалась експозиція до перегляду, в яку входили найкращі роботи відібрані викладачами майстерні. Тут прослідковуємо відхід від системи експонування повного наробітку студента за семестр, включаючи ескізи, начерки, композиційні та кольорові пошуки. Часто через недостачу експозиційного простору в інших майстернях «доробок» студентів міг просто лежати на підлозі, бо на стінах вже не вистачало місця. В Майстерні формального мистецтва такий підхід повністю відкидається, що дає можливість студентам — молодим художникам вчитись працювати з експозиційним простором, поважаючи власний труд та витрачений час. Також можемо говорити про більш якісний, а не кількісний підхід в презентації робіт студентів.

Традиційно, на одній стіні вивішувались академічні постановки, на інших двох — індивідуальні проекти студентів. Кожен проект був розроблений студентом за самостійно обраною темою та являвся рефлексією, власним дослідженням. Картина, або серія картин кожного студента

супроводжувалась надрукованим текстом концепції проекту, ці тексти розміщувались поряд з роботами, тож відвідувачі переглядів могли ознайомитись з ними. Такий цілісний підхід до створення перегляду-виставки формує в студентів розуміння роботи з виставковим простором, процесів підготовки до виставки. Випускник МФМ Максим Корпанець підкреслює, що чітко проглядалась різниця підходів до організації переглядів різних майстерень. В Майстерні формального мистецтва перегляди були максимально наближені до повноцінної презентації студента як особистості, з повним підключенням художнього простору, експлікаціями, текстами. *«З'являлась задача не просто виконати учбові завдання, а пояснити самому собі, в науково-дослідницькому тексті, що ти хотів донести своїм проектом, роботою.»* Такий підхід в презентації студентських робіт вплинув і на їхню якість, бо викладачі навчали цілісному баченню проектів як концептуальних творів мистецтва. *«Хотілося зробити щось серйозне, масштабне, скоротилась дистанція між навчальним процесом та реальним життям після закінчення академії, зрозуміліші інструменти з якими працює художник шукаючи власну художню мову»* (Додаток 6).

Як зазначає О. Чепелик, концепція - це загальна ідея, що об'єднує, надихає і співзвучна з метою учнів, багата можливостями, які дозволяють викладачу і студенту працювати разом у різних напрямках. Вона є відображенням суспільних процесів і, зазвичай, містить метафоричні та конкретні елементи. Коли навчальний план будується на основі концепцій, з'являється можливість постановки багатьох питань, застосування різних підходів до навчання та досягнення багатьох результатів в межах студентської роботи в різних дисциплінах і матеріалах. «Концепція — це позачасова, універсальна, абстрактна ментальна конструкція, що перебуває на вищому рівні абстракції, ніж теми або факти» [32, с. 112].

Створення афіш та онлайн-подій привернуло увагу жителів міста Києва до творчих переглядів в НАОМА, також це імітувало справжні відкриття виставок та вернісажу під час них. Під час зимового перегляду 2020 року в

Майстерні пройшла виставка студентських проектів під назвою «Проміжна станція». «Проміжні стáнції — станції, призначені для пропуску, схрещення, обгону поїздів, (причеплення, відчеплення, подача і прибирання вагонів), вантажні операції, посадка і висадка пасажирів, навантаження і вивантаження багажу, поштові операції, в деяких випадках завантаження і формування маршруту». Проміжна станція це як правило місце виходу з задушливого приміщення для ковтка свіжого повітря та перепочинку після тривалої дороги та перед не менш важкою. На перегляді 2020 у Майстерні формального мистецтва роботи вперше зустрінуться з глядачем(і навпаки) на проміжковому етапі свого створення. Буде привідкрита завіса концепції майбутніх дипломних проектів, а питання ще не передбачатимуть відповідей.» [44].

Спираючись на одну з головних засад системи викладання Баугаузу — інтеграцію мистецтва та суспільства: Баухауз мав сильне соціальне та утопічне бачення. Вони прагнули подолати розрив між мистецтвом і суспільством та створювати дизайн, який би покращував життя людей. Тут можемо бачити більш соціально-орієнтовані форми презентації студентської діяльності, відкритість публіці. Також Баухауз усвідомлював важливість виставляти студентські роботи та ділитися ними з громадськістю. Він організовував виставки та публічні заходи, щоб продемонструвати інноваційні проекти та мистецькі творіння своїх студентів. Це надавало студентам платформу для здобуття визнання та зворотного зв'язку від ширшої спільноти.

В МФМ запроваджено використання QR-кодів з посиланнями на Instagram акаунти студентів. QR code або Quick Response Code перекладається як «швидка відповідь». Коди є мініатюрними носіями даних, які зберігають певну інформацію [62]. Коди друкувались окремо та розміщувались поруч з творчими роботами студентів, що давало змогу молодим художникам шукати свою аудиторію. Зацікавлені глядачі,

сканувавши QR-код могли ознайомитись з доробками студента, бо наразі ведення соцмереж є невід'ємною частиною репрезентації митця.

QR-коди можуть бути ефективно використані в системі представлення мистецтва молодих художників, щоб підвищити рівень залучення та забезпечити зручний доступ до додаткової інформації. Включаючи QR-коди на виставках або арт-експозиціях, глядачі можуть сканувати коди за допомогою своїх смартфонів або інших пристроїв, які перенаправлятимуть їх на певний онлайн-контент, такий як профілі в соціальних мережах, портфоліо художників або веб-сайти.

Однією з головних переваг використання QR-кодів і прив'язки їх до платформ соціальних мереж є можливість забезпечити комплексний та інтерактивний досвід для глядачів. Соціальні медіа-платформи слугують віртуальними галереями, дозволяючи художникам демонструвати свої роботи, ділитися творчим процесом та взаємодіяти з ширшою аудиторією. Включаючи QR-коди, які ведуть до акаунтів художника в соціальних мережах, відвідувачі можуть легко дослідити портфоліо художника, отримати уявлення про його творчий шлях і навіть безпосередньо зв'язатися з ним за допомогою коментарів або повідомлень. Загалом, QR-коди та посилання на соціальні медіа-платформи пропонують практичний і цікавий спосіб познайомити глядачів з роботами молодих художників, забезпечуючи зв'язок між фізичною та цифровою сферами мистецтва. Це дозволяє ширше охопити аудиторію, отримати інтерактивний досвід і створити потенціал для значущих зв'язків між художниками та їхньою аудиторією.

У березні 2020 році, після запровадження карантину через пандемію COVID-19, навчання було повністю переведено в онлайн форму. Через відкритість викладачів, у студентів була можливість комунікувати з викладачами через месенджери, консультації проводились онлайн.

Як згадує А. Паливода, випускниці першого курсу МФМ: *«Процес навчання був доволі активним, ми створювали багато академічний та творчих робіт, що добре відобразалось на швидкості розвитку кожного.*

Викладачі мали чуйність до особливостей підходу кожного, направляли через вдалі приклади до роботи над сильними сторонами студентів. Комунікація з викладачами велась майже 24/7, тобто онлайн та в майстерні вони готові були відповісти на будь які запитання стосовно теми творчості. Тобто таким чином навчання не переривалось зовсім ні на хвилину. Цей метод був вдало використаний під час пандемії ковіду та в подальшому. МФМ це місце для експерименту в техніці, манері, медіумі, концепції. Цікавим та важливим моментом було регулярне проведення майстер-класів з технік живопису, запрошення лекторів з сектору сучасного мистецтва та організація подій, організація виставок в галереях та музеях.» (Додаток 4).

Діяльність Майстерні формального мистецтва у галузі сучасного живопису ознаменувалась виставками.

В травні 2021 року відбулася звітна виставка Майстерні формального мистецтва в виставковій залі НАОМА. Виставка Майстерні формального мистецтва була зібранням постановок та персональних творчих проектів її студентів. У підході до живописної дисципліни студенти стараються не тільки відтворити натуру у її справжній формі, але й візуально тлумачити її, застосовуючи і розвиваючи почуття динаміки та ритміки композиції й співвідношень кольору, а також переосмислити ідейний зміст кожної постановки. Представлені на виставці роботи – це постійні експерименти та спроби відшукати те, що формує неповторний характер, та висловити його через візуальний медіум. Звичайно, при цьому не можна забувати про академічну складову: робота з натурою та художня майстерність — це те, що дає повноцінну свободу у самовираженні, не обмежену недостатчею здібностей. Під час виставки активно залучалась робота студентів: написання експлікацій до робіт, загальної концепції виставки, формування експозиції та підготовка до відкриття.

В липні 2021 року Майстерня формального мистецтва провела виставку в Центрі сучасного мистецтва Білий Світ з 29 червня по 7 липня у ЦСМ

Білий світ, де були представлені живописні дипломні роботи випускників під назвою «МФМ post-graduation».

Виставка дипломних робіт молодих художників продемонструвала важливий етап у їхньому творчому шляху. Вона надала їм цінну можливість представити свої навчальні проекти в галерейному середовищі. Кожен проект, представлений на виставці, демонстрував окрему концепцію, що відображає індивідуальні погляди та інтереси студентів. Кожен студент обрав для дипломного проекту власну тему, над якою працював протягом курсу.

Однією з тем, яку досліджують молоді художники, є урбаністика. Владислав Рябоштан в серії «Directions» досліджує підземний світ метро. Художнику «цікаво відчуттям обмеженості, скутості простору. Швидкоплинно з'являються думки про близькість чогось надприродного, підземний світ. Близькість величезної кількості комунікацій проводів (кабелів) і труб, поворотів, ритмічність з'єднань склепінь тунелю. Серія називається "Напрями". Йдеться про рейки, які ведуть вперед, в точку, яка все далі і далі. Глядач не може побачити чим закінчиться цей тунель. У серії присутні роботи з ескалаторами, вводячи глядача в той самий підземний світ.» [50] (Іл.3.18). В своїй роботі художник використовує поєднання живопису з шовкографією, що дозволяє передати складність багат шарового простору, що знаходиться під землею.

Валентин Колосов заглиблюються у тему впливу цифрового світу на сучасне середовище (Іл. 3.19). Проект "Outdated" мав на меті підвищити рівень художньої реалізації технічно, а також дослідити нову візуальну виразність і роздум у співпраці з "класичними" відеоіграми. Назва "Застарілий" пов'язується з темою часу, оскільки багато відеоігор, хоч і належать до сучасності, вже стали "вимерлими", як і герої твору. Проект використовує деформовані будівлі та елементи міста як основний мотив, але його основна задача полягає в роздумах і пошуку поєднання двох тем, які існують паралельно, але в реальному та цифровому світі фізично розділені [47].

Ще однією темою, до якої звернулись молоді художники – це соціальні питання. Дженніфер Анорує в своєму проекті “Вирізано з контексту” аналізує соціо-культурне місце жінки в сучасному суспільстві (Іл. 3.20), Максим Скалацький досліджує власну взаємодію зі світом, іронічно її зображуючи (іл.3.21). Художниця Лада Вербіна в проекті «Косинка» поєднує два об’єкти з одного середовища - гральні карти і людей. “Проект має назву «Косинка» що зумовлено грою слів - «косинка» як суржикова назва головного убору - хустки і «косинка» як назва карткової гри. І з одного боку виникає ніби і тавтологія - тому що люди з сільського середовища, і карти так само - об’єкт, що дуже характерний для повсякденного сільського життя.”[48]. Обираючи жінок - продавчинь, які існують в окремій еко-системі ринку, художниця спостерігає, як вони звучать разом, співіснують, утворюючи самостійні об’єкти. Усі персонажі та образи були відшукані і задокументовані на Лук’янівському ринку, також взяті з сімейного архіву (найбільше на Новоушицькому базарі Хмельницької області) (Іл. 3.22).

На виставці також представлені роботи, що спонукають до роздумів і заглиблюються у філософські та психологічні наративи. Проект “Exit” (Іл. 3.23) Олександри Ульянович: “З англійської “вихід”- я інтерпретувала для себе як поняття психологічне. Теми такого характеру завжди були для мене особливо цікавими, адже вони стосуються людського світосприйняття. Це робить їх не тільки загальними, але й вкрай значущими. Те, як ми взаємодіємо зі світом, та як для себе вирішуємо його організацію, як змінюється наше бачення речей з досвідом, які шляхи ми проходимо, чого прагнемо...й чому? Поняття виходу часто має сенс звільнення, тобто виходу з якоїсь ситуації - знаходження такого рішення, що звільняє людину від агонії невизначеності. Це кінець лабіринту питань, переосмислень, та прагнень - як казковий хеппі енд, якого не існує. Ефемерність питання свободи та його психофізичний характер зумовлюють абстрактність та символічну багатозначність моєї роботи”[49].

Спорт та його вплив на життя спортсменів є ще однією захоплюючою темою цієї виставки. Художниця Анжеліка Паливода заглиблюється у фізичні та психологічні аспекти спорту, фіксуючи відданість, виклики та тріумфи, які переживають спортсмени. Їхні роботи передають енергію, пристрасть і рішучість, що пронизують світ спорту.

Як коментує випускниця МФМ Анжеліка Паливода на відкритті виставки: “Тема, яку я досліджую зараз — це спорт. Професійний спорт був невід’ємною частиною мого життя більше десяти років. Зараз, працюючи над своїми спогадами, намагаюся у роботах передати власний досвід, пережиті події та емоції. Обрала цю тему для свого дипломного проекту, бо вона дуже широка і багатогранна. Героями диплому стали фехтувальники. Прихована під чорною маскою персона атлета показує лише результат його дій. Це або атака, або захист. Обмежений простір дії та обмежений час змушують супротивників атакувати з блискавичною швидкістю. Я виокремила серію з восьми робіт для проекту «Another side of fence», де в самій грі слів є запрошення глядача зазирнути під захисну маску. Зображення протиставляють внутрішнє і зовнішнє. Етерний світ меланхолії та реальність матчу. Також у цій серії присутня підтема оцінок та чисел. Мова чисел суха та приземлена, пророкує результат. Я завчасно оцінюю атлета, а вже справа глядача погодитися, або спростувати мою оцінку” [55], (Іл. 3.24) “Як на мене, це дуже важливий етап розвитку та становлення молодого митця - перший захист диплому. Дійсно, до 4 курсу НАОМА настає підсумок здобутий знань та навичок, а самі роботи – цільним та зрілим висловлюванням. Так само сталося і у мене. Коли кінцевий результат став відшліфованим візуальним образом десятків ідей та сотен ескізів. Проект, в який я намагалась вкласти власні емоції та передати їх глядачеві. Коли під час роботи над картиною, ти її дійсно «проживаєш» [56].

Дипломні роботи, представлені молодими художниками, демонструють їхні творчі здібності, креативність та різноманітні погляди в рамках одного навчального колективу. Поєднання різних тем та концепцій в середині однієї

творчої групи є результатом роботи викладачів Андрія Цоя та Андрія Блудова, чиї підходи позитивно відображаються в роботах студентів. Виставка послуговувала платформою для діалогу та споглядання, запрошуючи глядачів до взаємодії з баченням та інтерпретаціями художників. Вона святкує кульмінацію їхнього академічного шляху і знаменує початок мистецької кар'єри, залишаючи незабутнє враження як на самих художників, так і на глядачів.

В березні 2023 року відбулася колективна виставка Майстерні формального мистецтва в Національному музеї Картина галерея, де участь взяли студенти, випускники та викладачі МФМ. Кураторами виставки виступили Андрій Блудов та Андрій Цой. Проект «Відкритий простір. Хроніки переходу» був покликаний дослідити місто та процеси, які в ньому відбуваються.

«Відкритий простір. Хроніки переходу» – територія статичної і динамічної одночасно, територія рефлексій молодих художників на місто, комунікації, війну, ментальність, сучасність та їхні зміни. Митець створює зону діалогу: із собою, глядачем і містом.» [53]. На стінах галереї зустрілись роботи вчителя та учня, глядач мав можливість спостерігати не тільки за рефлексіями художників на обрану тему, а і сміливий діалог двох поколінь, розмову майстра і учня.

«Ми планували урбаністичну експозицію, присвячену великому місту як перехрестю різних ідей, процесів, явищ. Потім додалися нові ноти, теми війни та пандемії. Хотіли показати, як у творчості молодих художників відображається сьогодення. Чимало робіт зроблені у 2022-2023 роках, у них домінує тема війни. Відкритий простір у назві є метафорою міста, а хроніки переходу означає розвиток, рух. Беруть участь студенти 3 та 4 курсу, випускники. Багато з них перебувають за кордоном, передавали свої роботи з Варшави, Відня» [38].

У проєкті взяли участь Микита Гладких, Світлана Кирилюк, Валентин Колосов, Влада Коротнюк, Катерина Компанець, Олена Курзель, Євгенія Мачковська, Дженніфер Анорус, Анжеліка Паливода, Тетяна Папушникова, Анастасія Розумна, Владислав Рябоштан, Олександра Ульяновік, Дар'я Шевченко; викладачі: Андрій Блудов, Андрій Цой, Анатолій Твердий.

Під час відкриття виставки ректор НАОМА Цугорко Олександр: «Слід зазначити, що наразі відбувається виставка студентів Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури, і це є мистецька і культурна подія. Рідко коли вдавалося студентам академії експонувати свої роботи в музейному просторі. І це є велике досягнення.» [40].

Виставка "Відкритий простір: Хроніки перехідного періоду" пропонує унікальне та спонукаюче до роздумів дослідження різноманітних концепцій та ідей через роботи як студентів, так і їхніх викладачів. Вона слугує платформою для демонстрації еволюції поглядів та рефлексій молодих митців на різні аспекти, такі як місто, комунікації, війна, ментальність та сучасність. По суті, виставка має на меті створити динамічний простір, який поєднує статичні роботи з постійно мінливою природою переходів. Вона запрошує глядачів до багатовимірного діалогу не лише з самими роботами, але й з художниками, власним сприйняттям та навколишнім міським середовищем.

Виставка стає місцем зустрічі, де на стінах галереї сходяться роботи як викладачів, так і студентів. Ця конвергенція надає унікальну можливість глядачам стати свідками не лише індивідуальних рефлексій митців на обрану тему, але й живої взаємодії двох поколінь. Це стає насиченою розмовою між майстром та учнем, що демонструє обмін ідеями, техніками та перспективами. Представляючи роботи викладачів та студентів пліч-о-пліч, виставка сприяє діалогу, який виходить за межі поколінь. Вона підкреслює взаємопов'язаність художнього вираження, заохочуючи глядачів заглибитися в складнощі обраної теми та дослідити різні способи, в які художники інтерпретують та реагують на неї.

Загалом виставка "Відкритий простір: Хроніки перехідного періоду" пропонує переконливий і захоплюючий досвід, запрошуючи глядачів заглибитися у свідомість митців, вступити в діалог з творами мистецтва та поміркувати над власним сприйняттям мінливого світу навколо них. Вона слугує каталізатором для глибоких роздумів, заохочуючи глядачів досліджувати шари сенсу та натхнення, що містяться в роботах як студентів-художників, так і їхніх викладачів.

Успіх майстерні часто можна виміряти за досягненнями та здобутками її студентів і випускників. Успіх молодих художників можна оцінити за різними показниками: це може бути здобуття нагород чи перемога в конкурсах, участь у престижних виставках, представництво в галереях чи агенціях, отримання грантів чи стипендій, а також позитивні відгуки та визнання критиків про їхні роботи. Також ефективність роботи майстерні відображається в здатності студента ефективно доносити свої ідеї, виражати свій унікальний мистецький голос, а також постійно розвиватися та експериментувати з мистецькою практикою. Вплив майстерні на їхні художні навички, техніки та концептуальне розуміння можна побачити в якості та глибині їхніх робіт. Наразі, студенти та випускники Майстерні формального мистецтва є діючими гравцями мистецької сцени не тільки України, але і Європи.

Анжеліка Паливода, випускниця Майстерні формального мистецтва НАОМА, через повномасштабне вторгнення, яке відбулося у 2022 році вимушено емігрувала до Відня, Австрії.

Роботи художниці Анжеліки Паливоди відображають її зацікавленість у різних темах, які мають глибоке значення для людського буття. Вона вивчає психологію слів і дій, включаючи вплив мови на сприйняття та спілкування. Художниця також досліджує питання пам'яті та колективної пам'яті, розглядаючи спогади як важливий чинник формування ідентичності та культурного спадку.

Окремий акцент в роботах Анжеліки Паливоди робиться на взаємодії між окремими людьми та їхнім оточенням. Вона досліджує взаємозв'язок і вплив людей на оточуючий світ, а також вплив середовища на формування особистості. Художниця використовує різні мистецькі засоби, такі як живопис, графіка та перформанс, щоб передати свої думки, емоції та спостереження (іл. 3.25), (іл. 3.26).

Анжеліка Паливода досліджує ці теми з глибиною, використовуючи обраний набір мистецьких засобів. Це дозволяє їй відтворити складність і розмаїття людського досвіду та відкрити нові шляхи сприйняття та розуміння. Діяльність Анжеліки Паливоди вже відзначилась багатьма колективними та персональними виставками (Додаток 7).

Владислав Ряботшан, випускник Майстерні формального мистецтва, має унікальну художню перспективу, яка формується під впливом особистого досвіду та індустріального ландшафту, в якому він виріс. Одним із помітних аспектів його мистецького висловлювання є використання різних матеріалів у його роботах. Використовуючи різноманітні засоби, такі як олія, акрил, емаль, шовкографія, аерозолі, змішані медіа, папір, графіт і фотографія, Владислав демонструє свою універсальність і готовність експериментувати з різними художніми інструментами.

З розмови з авторкою: *«У дитинстві мене оточували заводи, залізниця, недобудоване метро та інші промислові об'єкти. Навіть переїхавши в інше місто, я хотів знайти місця, до яких звик. До війни в Україні одним із моїх останніх проектів була велика живописна серія станцій київського метро. Наразі я продовжую цю серію, надаючи їй інший зміст. У нашій свідомості метро – місце, де люди можуть знайти притулок. Це безпечна зона від ракет і вибухів; дуже часто ми могли бачити, як люди живуть прямо на станціях метро, такий особистий досвід закарбувався і в моїй пам'яті.»*

Зв'язок художника з оточенням його дитинства є ще однією відмінною рисою його висловлювання. Зростаючи серед заводів, залізниць та недобудованого метро, митець розвинув глибоке захоплення індустріальними

просторами. Його бажання заново відкрити для себе ці знайомі місця навіть після переїзду до іншого міста підкреслює його сильну емоційну прив'язаність до свого виховання та вплив, який воно справило на його художнє вираження (іл. 3.27).

Включення станцій київського метро в його серію картин особливо інтригує. Дослідження художником цих місць виходить за межі їхнього фізичного вигляду; він наповнює їх новими сенсами. В умовах війни в Україні станції метро стають символічними притулками, безпечними зонами, де люди шукають порятунку від суворих реалій конфлікту. Зображуючи ці простори, Владислав Рябоштан фіксує стійкість і витривалість людей в умовах несприятливих обставин (іл.3.28).

Особистий досвід художника додає його роботам глибини та автентичності. Будучи свідком життя людей на станціях метро під час війни, Рябоштан приносить у свої мистецькі спроби погляд «від першої особи» (іл.3.29). Цей аспект його висловлювання відображає його емпатію та занепокоєння станом людини, підкреслюючи силу мистецтва у передачі соціальних наративів та особистих історій.

Художник Владислав Рябоштан - динамічний і зацікавлений член мистецької спільноти, який бере активну участь у різноманітних міжнародних проектах, виставках та резиденціях (Додаток 8).

Отже, успіх студентів і випускників є важливим показником ефективності та впливу мистецької майстерні. Їхні досягнення свідчать про якість освіти, професійний розвиток та творчий потенціал, які вони отримали в майстерні. Коли студенти виступають на міжнародних виставках, отримують нагороди, беруть участь у проектах та резиденціях, це підтверджує високий рівень їхньої майстерності та професійної підготовки.

Такі досягнення також сприяють зміцненню репутації мистецької майстерні. Вони стають своєрідним візитівкою майстерні, привертають увагу інших студентів та потенційних учнів, а також викликають зацікавлення мистецького співтовариства. Успіх студентів і випускників відображається в

їхньому професійному розвитку, активній участі в культурному житті та визнанні серед своїх колег і глядачів.

Таким чином, досягнення студентів і випускників є важливим показником якості та впливу мистецької майстерні. Вони свідчать про ефективність педагогічних методів та підходів, які використовуються в майстерні, а також про розкриття творчого потенціалу учнів та їхню здатність до професійного зростання в мистецтві.

Висновки до третього розділу

Під час аналізу методичних засад Майстерні формального мистецтва, було виявлено основні підходи до навчання та розвитку студентів. Викладачі Майстерні виявляють відкритість до експериментів і активно сприяють розвитку творчих потенціалів студентів, застосовуючи індивідуальний підхід. Це відображається у результатах аналізу проектів студентів, де присутня відчутна впливовість підходів і практик викладачів.

Майстер-клас, як один із основних методів роботи художника Андрія Блудова, має значний вплив на творчий процес студентів Майстерні. В аналізі були виявлені відображення підходів та практик викладача в роботах студентів, відображаючи вплив і навчальну цінність його методики.

Крім того, були розглянуті та відзначені ініціативи та нововведення, які були започатковані самими студентами та викладачами Майстерні. Це свідчить про активну співпрацю та взаємодію у мистецькому середовищі Майстерні, де студенти й викладачі спільно впроваджують інноваційні підходи та реалізують нові ідеї. Також позначено спільні виставкові проекти МФМ, та особисті успіхи випускників.

ВИСНОВКИ

У представленому магістерському проекті проаналізовано педагогічні підходи Андрія Блудова та розглянуто передумови та причини появи Майстерні формального мистецтва, а також роль персоналії художника як керівника курсу.

У процесі дослідження було зібрано, систематизовано та узагальнено відповідні джерела та історіографію, пов'язані з темою дослідження. Розглянуто основні реформаційні питання в системі художньої освіти України, зокрема в системі НАОМА. У дослідженні визначено сучасні процеси, що відбуваються в художній освіті в Україні, зокрема актуальні тенденції, методології та підходи, що застосовуються в художньому навчанні. Оцінено переваги та недоліки цих підходів.

Автором проаналізовано та впорядковано історичні факти процесів реформації живописного факультету НАОМА від заснування УАМ до сьогодення. Проаналізовано передумови та фактори, що сприяли створенню Майстерні формального мистецтва, серед яких суспільні та культурні трансформації, інноваційні методології та потреби мистецької спільноти. Було встановлено історичні події, які послужили каталізатором появи Майстерні формального мистецтва в системі Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури.

Досліджено історіографію та джерельну базу, присвячену творчості Андрія Блудова. Аналіз багатогранного доробку митця, його художніх принципів та технік дав змогу розкрити особливості його художньої практики та впливу на формування нового художнього утворення. На основі аналізу творчої біографії Андрія Блудова було визначено етапи його мистецького розвитку та еволюцію художнього самовираження, зокрема зміну світогляду та засобів реалізації творчих ідей і проектів. У дослідженні також розглянуто значущі етапи кар'єри Блудова та зіставлено їх із соціокультурними подіями та мистецьким середовищем, що вплинули на його методологічні підходи у викладанні, а також враховано вплив зовнішніх чинників. Значна частина

дослідження зосереджена на аналізі діяльності Блудова в різних мистецьких жанрах, з особливим акцентом на проектному підході художника, а також на міждисциплінарності автора. Також були продемонстровані зразкові роботи студентів, що ілюструють вплив викладача на їхнє творче самовираження.

Проаналізовано засадничі тези майстерні, основні методологічні підходи викладачів. Проведено порівняльний аналіз підходів Майстерні та школи Баухауз, на чій практики спираються керівники МФМ.

Розглянуто ролі викладачів Андрія Блудова та Андрія Цоя, зазначено їхню педагогічну роль у формуванні молодих художників. Перш за все, вони стимулюють розвиток творчого потенціалу студентів шляхом підтримки їхніх ідей та відкриття нових шляхів самовираження. Викладачі виявляють індивідуальний підхід до кожного студента, розуміють його потреби та амбіції, і надають необхідну підтримку та настанову. Майстерня формального мистецтва та її викладачі відрізняються відкритістю до нових ідей та прагненням до пошуку унікальних виражальних засобів. Вони підтримують студентів у розвитку їхньої творчої індивідуальності та пошуку своїх художніх шляхів.

По-друге, викладачі передають студентам свої навички, знання та техніки, які вони виробили протягом своєї професійної кар'єри. Вони діляться своїм досвідом та вчать студентів розуміти художні принципи, використовувати різноманітні художні матеріали та техніки. Викладачі стимулюють студентів до експериментів, до осмислення інноваційних підходів у своїй творчості та розширення границь власного мистецтва.

Позначено перебіг майстер класу у виконанні художника Андрія Блудова, а також проаналізовано вплив на подальшу роботу студентів, з використанням отриманих знань. Виявлено, що Андрій Блудов, як педагог зробив значний внесок у становлення Майстерні та розвиток художньої освіти загалом. Його педагогічні методи, зокрема акцент на експерименти, індивідуальний підхід, проектну роботу та використання різноманітних

технік, виявилися дуже ефективними у сприянні творчому розвитку студентів.

Завдяки співпраці студентів та викладачів, Майстерня формального мистецтва започаткувала ряд ініціатив. Ці ініціативи відображають відкритість майстрів-художників до сучасних практик та експериментів у роботі. Започатковані ініціативи в Майстерні формального мистецтва підкреслюють важливість співпраці та відкритості до нових ідей у художній галузі. Це дозволяє студентам та викладачам взаємно навчатися, вдосконалювати свої творчі навички та впроваджувати інновації в мистецьку практику. Також це виявляється в спільних мистецьких проектах, де викладач та вчитель стають співучасниками, співторцями нового контексту.

Загалом, аналіз методичних засад Майстерні формального мистецтва та підходів викладачів Андрія Блудова та Андрія Цоя свідчить про їхній вагомий внесок у розвиток художньої освіти, прагнення до інновацій та пошуку нових художніх форм. Дослідження також підкреслює необхідність вивчення результатів та досягнень Майстерні формального мистецтва в контексті сучасного мистецького середовища. Аналізування цих результатів допомогло встановити вплив Майстерні на студентів та їхні досягнення в мистецтві, а також відкрити можливості для подальшого розвитку та вдосконалення педагогічних підходів.

Висновки, отримані в ході дослідження, свідчать про важливість педагогічних методів Андрія Блудова та вплив його особистості на формування Майстерні формального мистецтва. Таким чином, дослідження висвітлює сучасні тенденції розвитку мистецької освіти, значення Майстерні формального мистецтва та вагомий внесок Андрія Блудова як педагога.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Українські джерела

1. Авраменко О. Ловець тонких енергій // Художня культура. Актуальні проблеми. - Київ, 2017. - Вип. 13. - С. 246–262.
2. Анорує Д. Майстер-клас як форма методичної роботи викладача А.В. Блудова в рамках освітньої програми Майстерні формального мистецтва НАОМА. – 2022.
3. Білокінь С. Початки Української державної академії мистецтв / С. Білокінь. // Студії мистецтвознавчі. – 2007. – С. 159–190.
4. Блудов А. Живопис, відео, об'єкти. Художній альбом. АДЕФ-Україна. - Київ, 2017. 272 с.
5. Блудов А. Особливості застосування змішаних технік в методиці викладання живопису / Андрій Блудов. // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2021. – №41. – С. 38–42.
6. Блудов А. Про викладання живопису на кафедрі графічних мистецтв // Українська академія мистецтва : Дослідницькі та науково-методичні праці / Міністерство культури і мистецтв України; Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури. – Київ : НАОМА, 2007. С. 207–211.
7. Блудов А. Формування сучасної методики викладання живопису в творчих ВНЗ (на прикладі Баухаузу) / Андрій Блудов. // Сучасні проблеми архітектури та містобудування. – 2019. – №53. – С. 4–12.
8. Булавіна Н. Принципи освіти в галузі сучасного мистецтва. / Н. Булавіна. // Збірник наукових праць. – 2016. – №11. – С. 10.
9. Бурлака В. Роль міфів та символів у творчості київських художників А. Блудова, О. Стратійчук, М. Журавля, Є. Бельського»: дипломна робота / НАОМА. Київ, 1998. С. 28.
10. Вишеславський Г. Відео-арт // Науковий збірник Інституту проблем сучасного мистецтва. К., Грудень 2012. – Вип. VI . – С. 55.

11. Вишеславський Г., Сидор-Гібелинда О. Термінологія сучасного мистецтва. Означення, неологізми, жаргонізми сучасного візуального мистецтва України. Київ : Terra Incognita, 2010. 416 с. с.69.
12. Гончаренко Д. Модернізація художньої освіти в Україні / Д. Гончаренко. // Сучасні проблеми художньої освіти в Україні. Збірник наукових праць. – 2016. – №11. – С. 17.
13. Зеленюк О. Баугауз та український конструктивізм: компаративний аналіз та взаємозв'язок. / О. Зеленюк. // Scientific Collection «InterConf+». – 2022. – №137. – С. 216 – 221.
14. Зінченко К. Весняний вітер Блудова // Образотворче мистецтво, 2008. №1. С. 6–7.
15. Кашуба-Вольвач О. Українська Академія Мистецтва: Кн: 1: Історія заснування (березень–грудень 1917). Хронологія подій. Документи / О. Кашуба- Вольвач. – К.: Фенікс, 2014
16. Ковальчук О. З історії формування української школи живопису 1917–1941 років / О. Ковальчук // Мистецтвознавство України: Зб. наук. праць Академії мистецтв України. – 2004. – Вип. 4 – С. 50–57
17. Ковальчук О. В. Історія живописного факультету НАОМА і його роль у вихованні мистецьких кадрів та формуванні національної живописної школи України 1917-1941 років : / Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури. - К., : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.05 "Образотворче мистецтво" / Ковальчук Остап Вікторович. – Київ, 2003.
18. Ложкіна А. Перманентна революція. Мистецтво України ХХ - початку ХХІ століття / Аліса Ложкіна. – Київ: ArtHuss, 2019. – 544 с
19. Майстренко-Вакуленко Ю. Проблеми і стратегії розвитку сучасної художньої освіти в НАОМА у європейському контексті. Журнал. Українська академія мистецтва. Дослідницькі та науково-методичні праці. 2016. Номер 25. С.5-12НАОМА

20. Наконечна Л. Історія реформ Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури / Лада Наконечна. // Національний центр театрального мистецтва імені леся курбаса. Науковий вісник Курбасівські читання.. – 2017. – №12. – С. 34–43.
21. Никитюк О. Маніфестація вітру // Українське мистецтво, 2010. № 5/6. С. 125–128.
22. Нікуленко С. Роль української Центральної Ради у створенні Української Академії Мистецтв. / С. Нікуленко. // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2015. – №45. – С. 36–42.
23. Петрашик В. Микола Бурачек: портрет на тлі епохи / Володимир Петрашик., 2014. – 176 с.
24. Петрова О. Світи мандрівного Андрія Блудова / Ольга Петрова // Третє Око Мистецькі студії / Ольга Петрова. – Київ: ФЕНІКС, 2015. – С. 404–410.
25. Сидор-Гібелінда О. Експлікація до відеофільму «Липневе рондо», що демонструвався в галереї «Бланк-Арт» 26 листопада 1995 року – К., 1995. – С.1
26. Сидор-Гібелінда О. Експлікація до відеофільмів «Метанозис», «Акваторія світла», що демонструвались в галереї «Еланк-Арт» 13 березня 1995 року – К., 1995. – С.1.
27. Сидор-Гібелінда О. Прозора міфотека. Каталог виставки творів А. Блудова. – К., 1995, С. 3
28. Склярєнко Г., Маценко Н., Рай К., Рублевська Р., Естеркін І. «25 років присутності – Сучасні українські художники». К., 2018. – 356 с.
29. Стрижко Н. Актуальні тенденції в мистецтві інсталяції ХХІ століття: впливи та напрями розвитку // «Праці центру пам'яткознавства»: збірник наукових праць. – Київ - 2019. Вип. 36. С. 159–168.
30. Стрижко Н. Художньо-стильові особливості мистецтва Андрія Блудова. – К., 2020. –191 с.

31. Сучасне мистецтво України періоду Незалежності: 100 імен. Київ: Мисль, 2008. – 640 с.
32. Чепелик О. Технології мистецької освіти та дослідницькі практики молоді у сучасному культурному просторі / О. Чепелик. // Науковий збірник Інституту проблем сучасного мистецтва. – 2015. – №10. – С. 111–113.

Іноземні джерела

33. Johannes I. Design and form: the basic course at the Bauhaus / Johannes. – New York:: Van Nostrand Reinhold, 1975. – 140 с.
34. Klee P. Wege des Naturstudiums. Staatliches Bauhaus in Weimar 1919–1923 / Paul. Klee. – Weimar, 1923. – 225 с.
35. Griffith Winton A. The Bauhaus, 1919–1933. Berlin, 2002. 254 p.

Електронні ресурси

36. Арт-диалоги со Светланой Стоян: Андрей Блудов. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=vpP0vYZZzOo> (дата звернення: 13.03.2023)
37. Андрій Блудов: "Тема периферії красномовна до подій, які зараз відбуваються у нашій країні". [Електронний ресурс]. URL : https://www.youtube.com/watch?v=Z0pfYcw_Tpo (дата звернення: 17.01.2023).
38. Блудов А. Катаєва М. “У столичному музеї показують рефлексії молодих митців на сьогодні”/ розмову вела М. Катаєва. [Електронний ресурс] – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/81269/>
39. Зеленюк О.Методологія формоутворення в баухауз та погляд на неї крізь сучасні цифрові технології. Актуальні питання гуманітарних наук. 2021. Т. 2, № 41. С. 19–23. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/41-2-3> (дата звернення: 13.03.2023).

40. Зірка Малярства. Репортаж з виставки Відкритий простір Хроніки переходу. Національний музей Київська картинна галерея, 2023. *youtube.com*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=1JptKeWO6Nk>(дата звернення: 06.06.2023).
41. Лада Вербіна. Хліб. [Електронний ресурс] URL: https://unikum.ac.at/001_PROJEKTE_2022/ARTBAG_2022/LADA_VERBINA_FI/001_LADA_VERBINA_index.html
42. Логвиненко Б. Андрій Блудов малює із старих фотографій. [Електронний ресурс].URL: <https://rozmova.wordpress.com/2019/04/06/andriy-bludov/> (дата звернення: 18.02.2020).
43. Майстерня формального мистецтва. [Вчора студенти Майстерні Формального мистецтва мали нагоду побувати в осередку творчості художника Миколи Журавля]. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/mfmstudio2019/posts/pfbid0dkjLG8u3Q4MbqUND7sxVT5eRpLuvYVbyukyRj36EWANyZEdeawrhz7aSLxTn11Bzl>(дата звернення: 10.03.2023).
44. Майстерня формального мистецтва. [МФМ «Проміжна станція»]. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/mfmstudio2019/photos/a.118751553007428/234597868089462/>(дата звернення: 18.05.2023).
45. Майстерня формального мистецтва. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/mfmstudio2019/posts/pfbid02F19KoKBAKKfTSL5g44nPSEo1BMYYSovWvHEmbPVJBuPMimrpxzkCvEFEBicftqFLI>(дата звернення: 03.03.2023).
46. Майстерня формального мистецтва @MFM_studio. Вчора відбулася цікава подія в житті Майстерні Формального Мистецтва в НАОМА. Лекція Матвія Вайсберга. Велике спасибі всім хто допоміг організувати. URL:

- <https://www.facebook.com/mfmstudio2019/posts/pfbid024uzjJBfcGnGH4gQZ8FRBCWnqmBZsJgBvJ6833VfLKPyYskiFRVfDdeVfVsdexNl>.
47. Майстерня формального мистецтва @MFM_studio. [Захист диплома бакалавра 2021 майстерня формального мистецтва Валентин Колосов]. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/mfmstudio2019/posts/pfbid0EYiVCFnmEYjR7UiCE8PnFJ85HDripU8dLaS1sCHdQqMjFCDVmHvVxLiwuAQ94r8bl>(дата звернення: 18.05.2023).
48. Майстерня формального мистецтва @MFM_studio. [Захист диплома бакалавра 2021 майстерня формального мистецтва Лада Вербіна]. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/mfmstudio2019/posts/pfbid02pCC2VjtWgsiVh4EsLXgdDikszS15RBDfp7c9JokVxuXsm3ARtMGsmvVX99XXvBwZl>(дата звернення: 18.05.2023).
49. Майстерня формального мистецтва @MFM_studio. [Захист диплома бакалавра 2021 майстерня формального мистецтва Олександра Ульяновчик]. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/mfmstudio2019/posts/pfbid028gdo7AHWi599pFefxw2PyFCaURGmKkndmzaPCzAKeSD7yGMYcnTAzR4Q4V7Ho4cml>(дата звернення: 11.05.2023).
50. Майстерня формального мистецтва @MFM_studio. [Захист диплома бакалавра 2021 майстерня формального мистецтва Рябоштан Владислав]. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/mfmstudio2019/posts/pfbid02fdcTSyUBYyqnsLkxuBDRkxDFH4F36MiAwGH9v4ALrmyc3WkuRtPyojLNaVe4xMyql>(дата звернення: 14.05.2023).
51. Мельничук А. Історичний розвиток та становлення методики викладання дисципліни «пластична анатомія» у національній академії образотворчого мистецтва і архітектури. *Актуальні питання*

- гуманітарних наук.2021. М 3, Вип 35. С. 51–56. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/35-3-7>(дата звернення: 04.01.2023).
52. Наконечна Л. Проти кафедри сучасного мистецтва [Електронний ресурс] / Лада Наконечна // Pristory. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://prostory.net.ua/ua/krytyka/505-proty-kafedry-suchasnoho-mystetstva>. (дата звернення: 14.01.2023).
53. Національний музей «Київська картинна галерея». Молоде мистецтво у музеї: 10 березня відкриваємо для вас надзвичайно цікаву колективну виставку "Відкритий простір. Хроніки переходу"! Приходьте на відкриття. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/knag.museum/posts/pfbid0ZSkP2EJvMvaYeSM1cPofQu91kACA6Ad6dDivrT1LMVpvP4oB3ibfaud8EcroT9Nrl>(дата звернення: 12.04.2023).
54. Нова НАОМА - це рух за трансформацію НАОМА. [Електронний ресурс] URL:https://www.facebook.com/novanaoma/posts/pfbid02jrMLsvC2BqWrYL1Huj8q1yXx4iQrewrtyFDssb3X6RWPUDAejNiWVjFA1FcYyuHBI?__cft__%5B0%5D=AZV5EgZ5TJR3_cJHVCig6h5dzUYAuJAI-2pX4aes-ZZWkNe_wisdYaU_ZS6CtuOtr3gyletcf8b-p0now_5ycu8nN4TIVyyV3cF5rCy6Y7AVZV1-G4mDC7wRR-7HdiTriohuVDIuCMdKAI0HH3thVw_WY4NyGSXwzLntiBsT72IUJ8HIylm8Hz9EykChzmZr7cSAMUA5bx3TFZHavFv8IloB&__tn__=%2CO%2CP-R (дата звернення: 10.01.2023)
55. Овчаренко Е. Творчі пошуки молодих митців [Електронний ресурс] / Е. Овчаренко // I-UA.tv. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://i-ua.tv/culture/27835-tvorchi-poshuky-molodykh-mytsiv>.(дата звернення: 10.01.2023)
56. Паливода А. [Про захист дипломного проекту]. URL: <https://www.facebook.com/mfmstudio2019/posts/pfbid02tpjmNs9Di1JgkW>

- kN6fRW4xsw92TRySPqygVFpL6aVDgw4h4eszq23g9HCyHCt3mUl(дата звернення: 14.05.2023).
57. Пічкур М. Сучасна професійно-художня освіта: сутність, парадигми, традиції, новації, проблеми / Микола Пічкур. // Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи..[Електронний ресурс] – 2021. – С. С.51–61. URL: [https://doi.org/10.31499/2706-6258.1\(5\).2021.234768](https://doi.org/10.31499/2706-6258.1(5).2021.234768)(дата звернення: 12.06.2023)
58. Про Майстерню формального мистецтва [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://mitec.ua/pro-majsternyu-formalnogo-mistetstva/>.(дата звернення: 10.01.2023)
59. Пруденко Я. Історія медіа-арту в Україні. Досвід архівування. [Електронний ресурс]. URL : <http://www.mediaartarchive.org.ua/publication/dosvid-arkhivuvannya/>(дата звернення: 02.03.2023).
60. Сторінка Майстерні формального мистецтва в мережі Facebook [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.facebook.com/mfmstudio2019>(дата звернення: 10.02.2023)
61. Тези до програм Майстерні формального мистецтва [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid022ewgVkJxPTXG8Gq9sxo732BhCjvqooX5sXBS55rqLY4ng8NDY9U8mPZvWvbrfSxXl&id=100001427736831.(дата звернення: 10.02.2023)
62. Терешко І. Інноваційні технології та методи навчання в освітньому процесі факультету мистецтв. *EUROPEAN HUMANITIES STUDIES: State and Society*. 2019. Т. 3, № II. С. 138–151. URL: <https://doi.org/10.38014/ehs-ss.2019.3-ii.11>(дата звернення: 13.05.2023).
63. Хомяков Л. Ненаративний еволюціонер або Так говорив Блудов [Електронний ресурс]. URL:

<https://blogs.korrespondent.net/blog/2340/3853358/>(дата
13.11.2019).

звернення:

СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ

Іл. 2.1. Лада Вербіна. Білий хліб. 2022. Змішана техніка, картон. 21x21. Ілюстрацію подано з: Лада Вербіна. Хліб. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://unikum.ac.at/001_PROJEKTE_2022/ARTBAG_2022/LADA_VERBINA_FI/001_LADA_VERBINA_index.html

Іл. 2.2. Лада Вербіна. Булка. 2022. Змішана техніка, картон. 21x21. Ілюстрацію подано з: Лада Вербіна. Хліб. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://unikum.ac.at/001_PROJEKTE_2022/ARTBAG_2022/LADA_VERBINA_FI/001_LADA_VERBINA_index.html

Іл. 2.3. Андрій Блудов. Чарівний сад. 1993. Полотно, олія. 115x134. Приватна колекція

Іл. 2.4. Андрій Блудов. Лист. 1994. Полотно, олія. 90x80. Приватна колекція

Іл. 2.5. Андрій Блудов. Знаки. 1993. Полотно, олія. 125x94. Приватна колекція

Іл. 2.6. Владислав Рябоштан. Серія Direction. 2021. Полотно, шовкодрук. 100x150. Ілюстрацію подано з: Riaboshtan V. *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/p/CTtmEdDNU66/?igshid=MWQ1ZGUxMzBkMA==> (date of access: 14.05.2023).

Іл. 2.7. Владислав Рябоштан. З серії Direction. 2020. Полотно, акрил, емаль. 100x150. Ілюстрацію подано з: Riaboshtan V. *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/p/CSWJ5hktAgM/?igshid=MWQ1ZGUxMzBkMA==> (date of access: 14.05.2023).

Іл. 2.8. Владислав Рябоштан. З серії Direction. 2020. Полотно, емаль, шовкографія. 50x50. Ілюстрацію подано з: Riaboshtan V. *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/p/CV-AT15N0mv/?igshid=MWQ1ZGUxMzBkMA==> (date of access: 15.05.2023).

Іл. 3. 9. Владислав Рябоштан. Серія Direction. 2020 - 2021. Полотно, емаль, шовкографія. Ілюстрацію подано з: Майстерня формального мистецтва @MFM_studio. [Захист диплома бакалавра 2021 майстерня

формального мистецтва Рябоштан Владислав]. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/mfmstudio2019/posts/pfbid02fdcTSyUBYyqnsLkxuBDRkxDFH4F36MiAwGH9v4ALrmyc3WkuRtPyojLNaBe4xMyql>(дата звернення: 14.05.2023).

Лл. 3. 10. Максим Скалацький Veteris. Назва написана на роботі. 2020. Друк на полотні, акрил. 120x120. Ілюстрацію подано з: Veteris M. *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/p/CLNKI00hLKI/?igshid=MWQ1ZGUxMzBkMA==>(date of access: 15.05.2023).

Лл. 3. 11. Максим Скалацький Veteris. Сьогодні, завтра може вчора. 2020-2021. Полотно, акрил. 210x105. Ілюстрацію подано з: Veteris M. *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/p/CVoKQtsNMAJ/?igshid=MWQ1ZGUxMzBkMA==>(date of access: 15.05.2023).

Лл. 3. 12. Максим Скалацький Veteris. 23.1. 2023. Авторська техніка. 40x40. Ілюстрацію подано з: Veteris M. *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/p/CrLvvgp3tViS/?igshid=MWQ1ZGUxMzBkMA==>(date of access: 15.05.2023).

Лл. 3. 13. Максим Скалацький Veteris. Без назви. 2021. Digital art. Ілюстрацію подано з: Veteris M. *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/p/CLUrZ0ZB5pX/?igshid=MWQ1ZGUxMzBkMA==>(date of access: 15.05.2023).

Лл. 3.14. Процес проведення майстер-класу від Андрія Блудова в Майстерні формального мистецтва. Авторське фото.

Лл. 3.15. Процес проведення майстер-класу від Андрія Блудова в Майстерні формального мистецтва. Авторське фото.

Лл. 3.16. Анжеліка Паливода. З серії А і Ω. Ілюстрацію подано з: Паливода А. *Facebook*. URL: https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid0wLKJ8F6xf3JUtWANpotjEfT

pDfrQBeVuS93zqXPfwffvGnfDNAoJ1dmgKvnyBbBVl&id=100003642693069(date of access: 16.05.2023).

Іл. 3.17. Анжеліка Паливода. З серії А і Ω. Ілюстрацію подано з: Паливода А. *Facebook*. URL: https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid0wLKJ8F6xf3JUtWANpotjEFTpDfrQBeVuS93zqXPfwffvGnfDNAoJ1dmgKvnyBbBVl&id=100003642693069(date of access: 16.05.2023).

Іл. 3. 18. Владислав Рябоштан. Серія Direction. 2020 - 2021. Полотно, емаль, шовкографія. Ілюстрацію подано з: Майстерня формального мистецтва @MFM_studio. [Захист диплома бакалавра 2021 майстерня формального мистецтва Рябоштан Владислав]. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/mfmstudio2019/posts/pfbid02fdcTSyUBYyqnsLkxuBDRkxDFH4F36MiAwGH9v4ALrmyc3WkuRtPyojLNaBe4xMyql>(дата звернення: 14.05.2023).

Іл. 3.19. Валентин Колосов. Outdated. 2020-2021. Полотно, акрил. заглиблюються у тему впливу цифрового світу на сучасне середовище. Ілюстрацію подано з: Майстерня формального мистецтва @MFM_studio. [Захист диплома бакалавра 2021 майстерня формального мистецтва Валентин Колосов]. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/mfmstudio2019/posts/pfbid0EYiVCFnmEyjR7UiCE8PnFJ85HDripU8dLaS1sCHdQqMjFCDVmHvVxLiwuAQ94r8bl>(дата звернення: 18.05.2023).

Іл. 3.20. Дженніфер Анорує. З серії Вирізно з контексту. 2020. Полотно, акрил. 170x120. Майстерня формального мистецтва @MFM_studio. [Захист диплома бакалавра Дженніфер Анорує 2021 майстерня формального мистецтва]. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/mfmstudio2019/posts/pfbid0VGCKrkXBKwADoB6p7UticrLeFSgmUKek1cmjwn88nofgXBpDf2abacybNqtwdFN9l>(дата звернення: 18.05.2023).

Лл. 3.21. Максим Скалацький Veteris. Голд мавп. 2020. Полотно, акрил. 100x100. Ілюстрацію подано з: Veteris М. *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/p/CV5W9bcNGzc/?igshid=MWQ1ZGUxMzBkMA==> (date of access: 15.05.2023).

Лл. 3.22. Лада Вербіна. Десятка з проекту “Косинка”. 2020-2021. Полотно, авторська техніка. Ілюстрацію подано з: Майстерня формального мистецтва @MFM_studio. [Захист диплома бакалавра 2021 майстерня формального мистецтва Лада Вербіна]. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/mfmstudio2019/posts/pfbid02pCC2VjtWgsiVh4EsLXgdDikszS15RBDfp7c9JokVxuXsm3ARtMGsmvVX99XXvBwZl> (дата звернення: 18.05.2023).

Лл. 3.23. Олександра Ульянчик. Exit. 2020-2021. Полотно, олія. Поліптих. 475x195. Ілюстрацію подано з: Майстерня формального мистецтва @MFM_studio. [Захист диплома бакалавра 2021 майстерня формального мистецтва Олександра Ульянчик]. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/mfmstudio2019/posts/pfbid028gdo7АНWi599pFefxw2PyFCaURGmKkndmzaPCzAKeSD7yGMYcnTAzR4Q4V7Ho4cml> (дата звернення: 11.05.2023).

Лл. 3.24. Анжеліка Паливода. Another side of fence. 2020. Полотно, акрил, мішана техніка. 150x120. Ілюстрацію подано з: Майстерня формального мистецтва @MFM_studio. [Захист диплома бакалавра 2021 майстерня формального мистецтва Анжеліка Паливода]. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=355787042637210&set=pcb.355787359303845> (дата звернення: 11.05.2023).

Лл. 3.25. Анжеліка Паливода. Island and I. 2023. Полотно, акрил. 70x80. Ілюстрацію подано з: Паливода А. *Facebook*. URL: https://facebook.com/story.php?story_fb主id=pfbid0dUniRCBejZBGaHY3KcsotB1bLDhEL9KNUnW5j2VdKzSbnNi2qvNY8XLgF4uHv9WD1&id=100003642693069 (date of access: 16.05.2023).

Лл. 3.26. Анжеліка Паливода. *Aperta hortus*. 2023. Полотно, акрил, 70x50. Ілюстрацію подано з: Паливода А. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/photo?fbid=2935301599934568&set=pcb.2935301686601226>(дата звернення: 01.06.2023).

Лл. 3.27. Владислав Рябоштан. Тунелі метро як частина підземної інфраструктури міста. 2022. Полотно, олія, шовкодрук. 100x150. Ілюстрацію подано з: Riaboshtan V. *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/p/CnTy7r6tBmn/?igshid=MWQ1ZGUxMzBkMA==>(date of access: 15.05.2023).

Лл. 3.28. Владислав Рябоштан. Метро як укриття. 2022. Полотно, акрил. 100x150. Ілюстрацію подано з: Riaboshtan V. *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/p/CnEWJNsNfnN/?igshid=MWQ1ZGUxMzBkMA==>(date of access: 15.05.2023).

Лл. 3.29. Владислав Рябоштан. Метро як укриття. 2023. Полотно, акрил. 160x210. Ілюстрацію подано з: Riaboshtan V. *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/p/CtlffR1tgHM/?igshid=MWQ1ZGUxMzBkMA==>(date of access: 15.05.2023).

ІЛЮСТРАЦІЇ

Іл. 2.1. Лада Вербіна. Білий хліб. 2022. Змішана техніка, картон. 21x21.
Ілюстрацію подано з: Лада Вербіна. Хліб. [Електронний ресурс]. Режим доступу:

https://unikum.ac.at/001_PROJEKTE_2022/ARTBAG_2022/LADA_VERBINA_FI/001_LADA_VERBINA_index.html

Іл. 2.2. Лада Вербіна. Булка. 2022. Змішана техніка, картон. 21x21.
Ілюстрацію подано з: Лада Вербіна. Хліб. [Електронний ресурс]. Режим

доступу:

https://unikum.ac.at/001_PROJEKTE_2022/ARTBAG_2022/LADA_VERBINA_FI/001_LADA_VERBINA_index.html

Іл. 2.3. Андрій Блудов. Чарівний сад. 1993. Полотно, олія. 115x134.
Приватна колекція

Іл 2.4. Андрій Блудов. Лист. 1994. Полотно, олія. 90x80. Приватна колекція

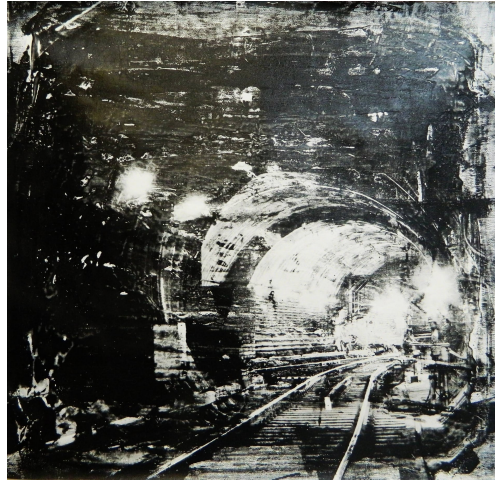
Іл. 2.5. Андрій Блудов. Знаки. 1993. Полотно, олія. 125x94. Приватна колекція

Іл. 2.6. Владислав Рябоштан. Серія Direction. 2021. Полотно, шовкодрук. 100x150. Ілюстрацію подано з: Riaboshtan V. *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/p/CTtmEdDNU66/?igshid=MWQ1ZGUxMzBkMA==> (date of access: 14.05.2023).

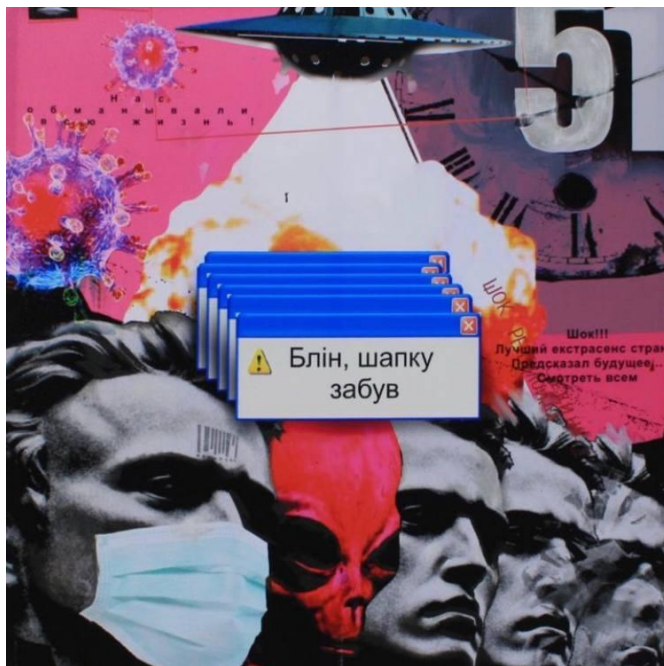
Іл. 2.7. Владислав Рябоштан. З серії Direction. 2020. Полотно, акрил, емаль. 100x150. Ілюстрацію подіно з: Riaboshtan V. *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/p/CSWJ5hktAgM/?igshid=MWQ1ZGUxMzBkMA==> (date of access: 14.05.2023).

Іл. 2.8. Владислав Рябоштан. З серії Direction. 2020. Полотно, емаль, шовкографія. 50x50. Ілюстрацію подано з: Riaboshtan V. *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/p/CV-AT15N0mv/?igshid=MWQ1ZGUxMzBkMA==> (date of access: 15.05.2023).

Іл. 3. 9. Владислав Рябоштан. Серія Direction. 2020 - 2021. Полотно, емаль, шовкографія. Ілюстрацію подано з: Майстерня формального мистецтва @MFM_studio. [Захист диплома бакалавра 2021 майстерня формального мистецтва Рябоштан Владислав]. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/mfmstudio2019/posts/pfbid02fdcTSyUBYyqnsLkxuBDRkxDFH4F36MiAwGH9v4ALrmyc3WkuRtPyojLNaBe4xMyql> (дата звернення: 14.05.2023).

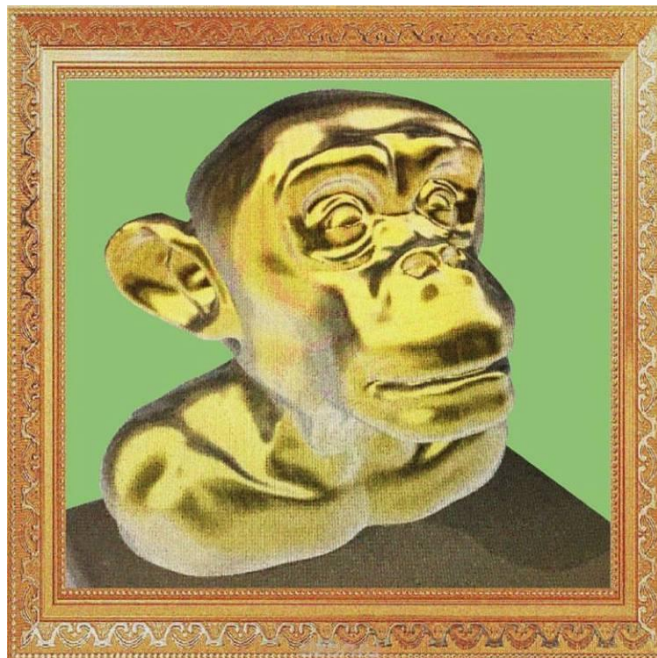
Іл. 3. 10. Максим Скалацький. Назва написана на роботі. 2020. Друк на полотні, акрил. 120x120. Ілюстрацію подано з: Veteris M. *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/p/CLNKI00hLKI/?igshid=MWQ1ZGUxMzBkMA==> (date of access: 15.05.2023).

Іл. 3. 11. Максим Скалацький. Сьогодні, завтра може вчора. 2020-2021. Полотно, акрил. 210x105. Ілюстрацію подано з: Veteris M. *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/p/CVoKQtsNMAJ/?igshid=MWQ1ZGUxMzBkMA==> (date of access: 15.05.2023).

Іл. 3. 12. Максим Скалацький Veteris. 23.1. 2023. Авторська техніка. 40x40. Ілюстрацію подано з: Veteris М. *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/p/CrLvgp3tViS/?igshid=MWQ1ZGUxMzBkMA==> (date of access: 15.05.2023).

Іл. 3. 13. Максим Скалацький Veteris. Без назви. 2021. Digital art. Ілюстрацію подано з: Veteris М. *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/p/CLUrZ0ZB5pX/?igshid=MWQ1ZGUxMzBkMA==> (date of access: 15.05.2023).

Іл. 3.14. Процес проведення майстер-класу від Андрія Блудова в Майстерні формального мистецтва. Авторське фото.

Іл. 3.15. Процес проведення майстер-класу від Андрія Блудова в Майстерні формального мистецтва. Авторське фото.

Іл. 3.16. Анжеліка Паливода. З серії А і Ω. Ілюстрацію подано з:
 Паливода А. *Facebook*. URL:
https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid0wLKJ8F6xf3JUtWAnpotjEfTpDfrQBeVuS93zqXPfwffvGnfDNAoJ1dmgKvnyBbBVl&id=100003642693069(date of access: 16.05.2023).

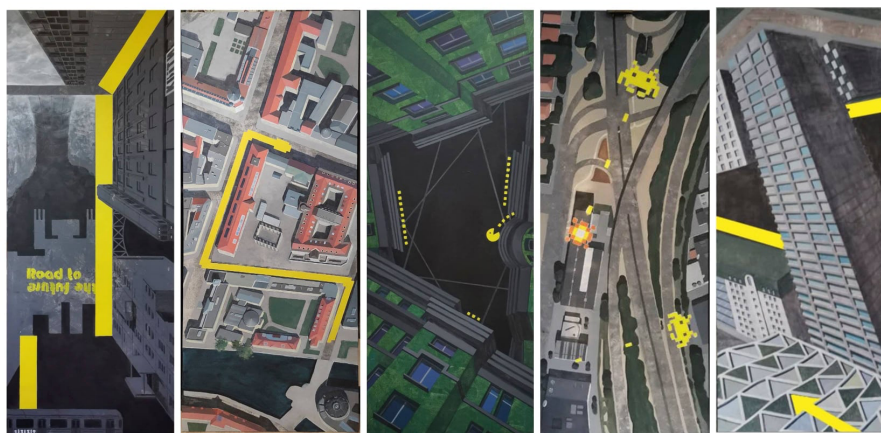

Іл. 3.17. Анжеліка Паливода. З серії А і Ω. Ілюстрацію подано з:
 Паливода А. *Facebook*. URL:

https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid0wLKJ8F6xf3JUtWAnpotjEfTpDfrQBeVuS93zqXPfwffvGnfDNAoJ1dmgKvnyBbBVI&id=100003642693069(date of access: 16.05.2023).

Іл. 3. 18. Владислав Рябоштан. Серія Direction. 2020 - 2021. Полотно, емаль, шовкографія. 100x150. Ілюстрацію подано з: Майстерня формального мистецтва @MFM_studio. [Захист диплома бакалавра 2021 майстерня формального мистецтва Рябоштан Владислав]. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/mfmstudio2019/posts/pfbid02fdcTSyUBYyqnsLkxuBDRkxDFH4F36MiAwGH9v4ALrmyc3WkuRtPyojLNaBe4xMyql>(дата звернення: 14.05.2023).

Іл. 3.19. Валентин Колосов. Outdated. 2020-2021. Полотно, акрил. заглиблюються у тему впливу цифрового світу на сучасне середовище.

Ілюстрацію подано з: Майстерня формального мистецтва @MFM_studio. [Захист диплома бакалавра 2021 майстерня формального мистецтва Валентин Колосов]. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/mfmstudio2019/posts/pfbid0EYiVCFnmEyjR7UiCE8PnFJ85HDripU8dLaS1sCHdQqMjFCDVmHvVxLiwuAQ94r8bl>(дата звернення: 18.05.2023).

Іл. 3.20. Дженніфер Анорус. З серії Вирізано з контексту. 2020. Полотно, акрил. 170x120. Майстерня формального мистецтва @MFM_studio. [Захист диплома бакалавра Дженніфер Анорус 2021 майстерня формального мистецтва]. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/mfmstudio2019/posts/pfbid0VGCKrkXBKwADoB6p7UticrLeFSgmUKek1cmjwn88nofgXBpDf2abacybNqtwdFN9l>(дата звернення: 18.05.2023).

Іл. 3.21. Максим Скалацький Veteris. Голд мавп. 2020. Полотно, акрил. 100x100. Ілюстрацію подано з: Veteris М. *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/p/CV5W9bcNGzc/?igshid=MWQ1ZGUxMzBkMA==> (date of access: 15.05.2023).

Іл. 3.22. Лада Вербіна. Десятка з проекту “Косинка”. 2020-2021. Полотно, авторська техніка. Ілюстрацію подано з: Майстерня формального

мистецтва @MFM_studio. [Захист диплома бакалавра 2021 майстерня формального мистецтва Лада Вербіна]. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/mfmstudio2019/posts/pfbid02pCC2VjtWgsiVh4EsLXgdDikszS15RBDfp7c9JokVxuXsm3ARtMGsmvVX99XXvBwZl>(дата звернення: 18.05.2023).

Іл. 3.23. Олександра Ульянчик. Exit. 2020-2021. Полотно, олія. Поліптих. 475x195. Ілюстрацію подано з: Майстерня формального мистецтва @MFM_studio. [Захист диплома бакалавра 2021 майстерня формального мистецтва Олександра Ульянчик]. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/mfmstudio2019/posts/pfbid028gdo7АНWi599pFefxw2PyFCaURGmKkndmzaPCzAKeSD7yGMYcnTAzR4Q4V7Ho4cml>(дата звернення: 11.05.2023).

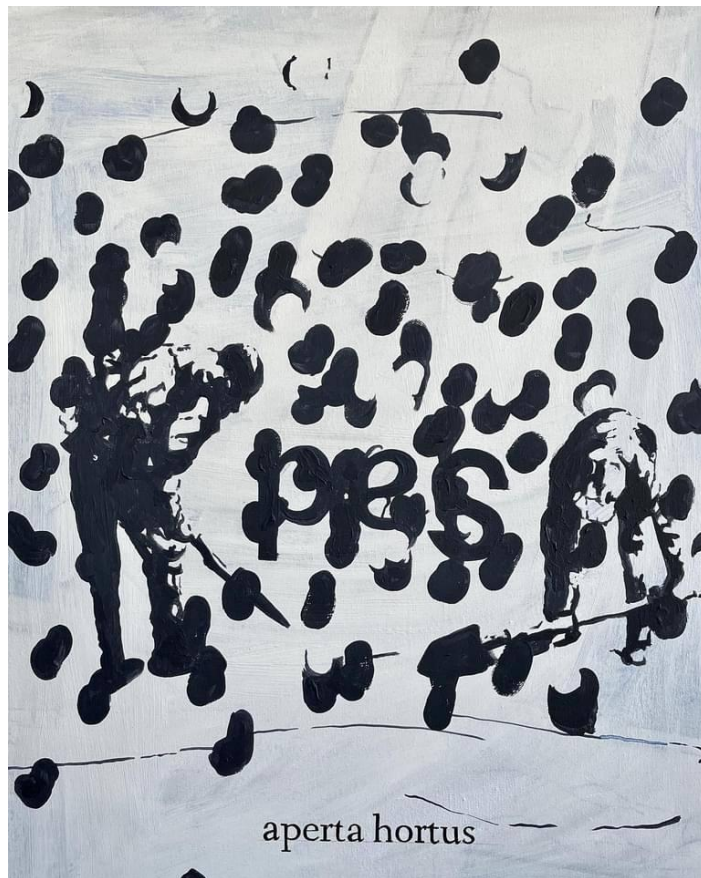

Іл. 3.24. Анжеліка Паливода. Another side of fence. 2020. Полотно, акрил, мішана техніка. 150x120. Ілюстрацію подано з: Майстерня формального мистецтва @MFM_studio. [Захист диплома бакалавра 2021 майстерня формального мистецтва Анжеліка Паливода]. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=355787042637210&set=pcb.355787359303845>(дата звернення: 11.05.2023).

Іл. 3.25. Анжеліка Паливода. Island and I. 2023. Полотно, акрил. 70x80. Ілюстрацію подано з: Паливода А. *Facebook*. URL:

https://facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid0dUniRCBejZBGaHY3KcsotB1bLDhEL9KNUnW5j2VdKzSbnNi2qvNY8XLgF4uHv9WDI&id=100003642693069(date of access: 16.05.2023).

Іл. 3.26. Анжеліка Паливода. *Aperta hortus*. 2023. Полотно, акрил, 70x50.
Ілюстрацію подано з: Паливода А. *Facebook*. URL:
<https://www.facebook.com/photo?fbid=2935301599934568&set=pcb.2935301686601226>(дата звернення: 01.06.2023).

Іл. 3.27. Владислав Рябоштан. Тунелі метро як частина підземної інфраструктури міста. 2022. Полотно, олія, шовкодрук. 100x150. Ілюстрацію подано з: Riaboshtan V. *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/p/CnTy7r6tBmn/?igshid=MWQ1ZGUxMzBkMA==> (date of access: 15.05.2023).

Іл. 3.28. Владислав Рябоштан. Метро як укриття. 2022. Полотно, акрил. 100x150. Ілюстрацію подано з: Riaboshtan V. *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/p/CnEWJNsNfnN/?igshid=MWQ1ZGUxMzBkMA==> (date of access: 15.05.2023).

Іл. 3.29. Владислав Рябоштан. Метро як укриття. 2023. Полотно, акрил. 160x210. Ілюстрацію подано з: Riaboshtan V. *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/p/CtlffR1tgHM/?igshid=MWQ1ZGUxMzBkMA==> (date of access: 15.05.2023).

ДОДАТКИ**Додаток 1**

1. Витяг з протоколу №10 Засідання кафедри живопису та композиції від 13 лютого 2019 року

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ № 10

Засідання кафедри живопису та композиції
від 13 лютого 2019 року.

ПРИСУТНІ : Соловей О.В. – в.о. зав. кафедрою живопису
та композиції, доцент.
Члени кафедри живопису
та композиції.

1. Барінова В.І. - професор,
2. Басанець О.М. – професор,
3. Блудов А.В. – старший викладач,
4. Васильєв О.Г. - старший викладач,
5. Виродова-Гот'є В.Г. – професор,
6. Григор'єв С.М. – старший викладач,
7. Гуйда М.Є. – професор,
8. Гуменюк Ф.М. - професор,
9. Зорко А.Є. -доцент,
10. Кожеков О.В. - професор,
11. Кочубей М.С. – доцент,
12. Мельничук І.Ю. - доцент,
13. Одайник О.В. – доцент,
14. Пилипенко І.Я. - доцент,
15. Скрипцін С.М. – викладач,
16. Соченко М.П. - старший викладач,

17. Храпачов О.М. – старший викладач.
18. Цой А.В. - старший викладач,
19. Цугорка О.П. - доцент,
20. Черватюк О.В. – доцент,
21. Ягодкін Г.М. - професор кафедри,
22. Ясенев О.П. – старший викладач.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

СЛУХАЛИ: питання про відкриття «майстерні формального мистецтва» під керівництвом ст. викладача Блудова А.В. та ст. викладача Цоя А.В..

ВИСТУПИЛИ: в.о. зав. кафедри Соловей О.В.

УХВАЛИЛИ: підтримати пропозицію про відкриття «майстерні формального мистецтва» під керівництвом ст. викладачів Блудова А.В. та Цоя А.В..

3 курс 2 семестр 2018-2019 н. р. під керівництвом ст. викладача Блудова А.В.

3 2019-2020 навчального року МФМ - 4 курс під керівництвом ст. викладача Цоя А.В., 3 курс під керівництвом ст. викладача Блудова А.В.

В.о. зав. кафедри живопису та композиції,
доцент
Соловей О.В.

Інтерв'ю з Софією Голубевою від 05.04.2023

Як Ви опишете події навчального року 2018-2019 (ситуація зі студентом НАОМА Спартакос Хачановим, зустріч з ректором Чебикінім А.В., і тд)

Це говорить про закритість більшої частини викладачів до критичних висловлювань студентів. Я вважаю, що, по-перше, ми повинні пам'ятати, що Академія-це стара навчальна інституція, в яку майже ніяк не вписане розуміння сучасного мистецтва і критичного мислення. Тож зрозуміло, поки як головні завдання по композиції будуть залишатись «Бабусі, які торгують квітами»-ніяких жестів, близьких до того, що зробив Хачанов, не зрозуміють. (Більшість викладачів не зрозуміють.) Вони просто не знають цієї мови, не володіють.

Коли вперше з'явилась ідея створення Майстерні формального мистецтва (далі МФМ), як відбулося обговорення цієї ініціативи: разом з викладачами, серед студентів/ток різних курсів, з адміністрацією, інше.

Розмова про це йшла, коли я вчилась у майстерні Цоя і Блудова. Нам, студентам, було цікаво працювати з такими викладачами. Я часто спілкувалась не тільки про формальне рішення роботи, але і про теми, ідеї. Тому і хотілось залишитись в цій майстерні на 3,4 курс. Тому ми обговорювали зі студентами і підписували заяви щодо можливості Цоя і Блудова вести наш курс далі.

Які актуальні проблеми могло вирішити створення нової майстерні?

Вирішити питання загубленості студента після закінчення навчання. Цой і Блудов часто запрошували провідних митців з лекціями. Вони були відкриті до обговорень і їм самим було цікаво налаштовувати студентів на глибокі теми.

Ще ми часто відвідували виставки Цоя і Блудова, де бачили як організована виставка, як вона позиціонується, як художник себе веде на відкритті, як спілкується, як подаються роботи у галереї. З іншими викладачами такий досвід не завжди маєш. Тобто це були реальні приклади реальних сучасних митців. Товтологію спеціально використовую для підсилення.

Хто виступив ініціатором збору підписів, кого зі студентів/ток можете назвати найактивнішим/шою?

Пам'ятаю , що Олена Топольян була з найактивніших

Як реагувало вище керівництво академії, відчувалась підтримка або ж супротив?

Не було не підтримки , ні супротива особливого. Незацікавленність.

На момент активного обговорення, чи орієнтувались на інші навчальні заклади (України, Європи), їхні практики?

На кінці першого курсу я попала у Штутгартську академію, де була присутня на зустрічі студентів з викладачем. Вони сиділи всі разом і дуже вільно обговорювали роботи студентів і дискутували.

(Варіант в Україні, де ти підходиш до викладача як тільки він звільниться від обговорення робіт з іншим студентом-теж мені цікавий. Бо ти також маєш контакт і увагу до конкретно твоєї роботи. Якщо ти дійсно маєш, що показати і що запитати, то наші викладачі в цілому завжди відкриті до обговорення. Тільки на жаль в більшості! випадків обговорення стосується лише формального рішення роботи.)

Так, ми зі студентами знали, що у Європі (наприклад Німеччина) давно вже існують практики сучасного мистецтва у вищих навчальних закладах.

Я думала про таке навчання, де ти вільний у матеріалі, і все залежить від теми, яку ти обираєш (бо тема задає і вирішення її у

специфічному матеріалі, а не навпаки). Таке навчання, де обговоренню ідей і концептів приділяється багато часу. Де студенти разом обговорюють актуальні і проблемні теми, дискутують між собою і викладачами.

Нам хотілось такого. Тож така практика - це дуже органічний мостик до того, щоб після навчання відчувати себе більш стабільно в цьому океані, який називається «Мистецтво».

З якими проблемами Ви стикалися? Яку кількість підписів вийшло зібрати?

Незацікавленність. Я пам'ятаю, що підписів було дуже багато. Нажаль, деталі не пам'ятаю.

Як Ви вважаєте, чи створення МФМ відповідає актуальним потребам та їх вирішенню в сучасній художній освіті?

Звісно! Це дуже важливий крок до створення сучасної освіти в Академії. Сучасне мистецтво-це провідник культури. Воно вільне і продукує/допомагає подивитись на складні, часто невидимі питання з абсолютно нових, незаангажованих і непопулярних, але таких важливих сторін. Це дає більший кут обзору на такі питання. І це те, що особливо потрібно зараз на противагу тоталітаризму і пропагандиським віянням в сьогоденному світі.

З моїх слів записано вірно

Інтерв'ю з Луїзою Філатовою від 02.04.2023**Як Ви опишете події навчального року 2018-2019?**

В академії відчувалася напруга, бо під час того навчального року було декілька скандалів зі студентами - руйнування експозиції Спартака Хачанова, ледь не виключення студенток Олі Чикало та Маргарити Половинка за абсолютно нормальні талановиті творчі роботи, які вони виставили на перегляді. Таке неприйняття керівництвом та викладачами (не всіма, були виключення) розвитку студентів викликало обурення та спротив.

Коли вперше з'явилась ідея створення Майстерні формального мистецтва (далі МФМ), як відбулося обговорення цієї ініціативи: разом з викладачами, серед студентів/ток різних курсів, з адміністрацією, інше.

У нас з'явилася ця ідея наприкінці 2 курсу (2017-2018, коли ми навчалися у А.Блудова та А.Цоя). Нам дуже сподобалася модель комунікації та праці зі студентами, що відрізнялася від інших викладачів та від попередніх курсів. Попередньо обговоривши це питання між собою, ми вирішили озвучити пропозицію нашим викладачам після завершення навчального року.

Які актуальні проблеми могло вирішити створення нової майстерні?

Насаджування суворо академічного стилю під час написання постановок, відсутність зв'язку навчання з сучасним мистецтвом, відсутність комунікації студент-викладач.

Хто виступив ініціатором збору підписів, кого зі студентів/ток можете назвати найактивнішим/шою?

Олена Топольян, Катерина Алійник, Софія Голубева, Дар'я Майєр, себе.

Як реагувало вище керівництво академії, відчувалась підтримка або ж супротив?

Я можу помилятися, оскільки не спілкувалася з керівництвом особисто, але відчувалося скоріше позитивно-нейтрально-зацікавлене ставлення.

На момент активного обговорення, чи орієнтувались на інші навчальні заклади (України, Європи), їхні практики?

Опосередковано так, але не ставили собі за взірець якісь конкретні заклади.

З якими проблемами Ви стикалися? Яку кількість підписів вийшло зібрати?

Не можу відповісти.

Як Ви вважаєте, чи створення МФМ відповідає актуальним потребам та їх вирішенню в сучасній художній освіті?

Настільки, наскільки це можливо у рамках академії - гадаю, так

З моїх слів записано вірно

Додаток 4

Інтерв'ю з Анжелікою Паливодою від 25.05.2023 р.

Представся, будь-ласка.

Мене звати Анжеліка Паливода, мені 23 роки, я художниця з Києва.

Ти вчилась у А. Цоя та А. Блудова до появи МФМ: розкажи про їх підходи та чим ця творча майстерня відрізнялась від інших (Виродової-Готье), чому після першого курсу ти обрала саме цю?

Описуючи навчання в студії МФМ варто враховувати контекст Академії та момент заснування майстерні. Це час, коли студентство, після загальновідомих подій, усвідомило себе як рушійну силу, що здатна якісно впливати на проблеми навчального процесу та життя академії. Одним з важливих проблем студентів, на той час, було нестримне бажання подолати кордони академізму та «старої школи». Звісно що революційний дух є невід'ємною складовою навчання, але саме в цей момент з'явилась можливість створити «безпечне» місце, де кордони та горизонти були стерті. Я навчалась у Блудова і Цоя з другого курсу, який зазвичай вони вели по навчальній програмі. Але нашому курсу, завдяки загальним зусиллям студентства та викладачів, пощастило продовжити навчання у складі першого випуску саме МФМ. Після створення майстерні з'явилося більше можливостей та часу для дослідження більш широко художнього поля діяльності. Навчання полягало у всебічному дослідженні візуального мистецтва та професійної діяльності художника. Це теоретичні та практичні завдання, робота в колективі, засвоєнням академічного базису, організація арт подій та атмосфера поваги одне до одного. Ці риси у підході викладачів були помітні та важливі для мене на шляху художнього становлення. В інших живописних майстернях також було цікаво ділитись

досвідом, але на мій погляд саме в МФМ ми могли набути знання від сучасних художників, які потребують студенти.

Чи приймала участь в створенні МФМ, як опишеш той період?

Можу сказати, що частково брала участь у створенні. Як я вже описала, це був час змін в академії. Відчувався дух революції в повітрі, усе вказувало на ідеальний момент для створення МФМ. Можу сказати, що попередні випускники цоя і блудова вже намагались достукатись до адміністрації з проханням створення кафедри або майстерні сучасного мистецтва. Це створило певний базис і надію для нашої групи напевно. Був всестудентський збір голосів щодо створення майстерні, який був підтриманий на той час тимчасовою адміністрацією. На мою думку на той час було багато ризиків для її існування, в тому плані що було багато побоювань серед адміністрації що це йтиме в розріз «школі» та заперечуватиме сталі істини. Тому важливу роль зіграла згуртованість та активна позиція групи, вдале та гнучке керівництво викладачів. Я була активно зацікавлена в усіх процесах що передували та витівки з часу створення майстерні.

Які особливості роботи в майстерні ти пригадуєш? (майстер-класи, лекції від художників, комунікація з викладачами, процес підготовки до переглядів, написання експлікацій до робіт та їх презентація, тощо)

Процес навчання був доволі активним, ми створювали багато академічний та творчих робіт, що добре відображалось на швидкості розвитку кожного. Викладачі мали чуйність до особливостей підходу кожного, направляли через вдалі приклади до роботи над сильними сторонами студентів. Комунікація з викладачами велась майже 24/7, тобто онлайн та в майстерні вони готові були відповісти на будь які запитання стосовно теми творчості. Тобто таким чином навчання не переривалось зовсім ні на хвилину. Цей метод був вдало використаний під час пандемії ковіду та в подальшому. МФМ це місце для експерименту в техніці, манері,

медіумі, концепції. Цікавим та важливим моментом було регулярне проведення майстер-класів з технік живопису, запрошення лекторів з сектору сучасного мистецтва та організація подій, організація виставок в галереях та музеях.

Які відмінності між МФМ та іншими майстернями 3-4 курсів?

Напевно це більше про свободу та довіру. В МФМ ми не просто навчались художнім навичкам, ми створювали мистецьке ком'юніті-базис для майбутнього. Це ті стосунки студент-вчитель які запам'ятовуються напевно на все життя. Для мене цей час є дуже важливим в контексті формування особистості.

Які особливості в методах роботи Андрія Блудова ти можеш зазначити?

Блудов як художник та педагог дуже глибокий та уважний до кожного студента. В роботі з ним була дуже важливим поступове та методичне ведення роботи, серійне мислення побудови художнього висловлювання. Важливість ескізу та енергії, яку ти вкладаєш в свою роботу. Він навчав веденню проекту, а не створення окремих безвільних робіт, що є дуже важливим показником професійності для студента. Він як практикуючий художник, який має широкий власний досвід та викладацький, завжди комунікаційні з нами на рівних та закликав до художньої зрілості. Блудов завжди надавав волю дії у виборі техніки, завжди ділився технічними секретами та практичним досвідом.

Знаю, що зараз навчаєшся закордоном, чи можеш порівняти досвід навчання в МФМ та Віденській академії, в чому відмінності підходів та схожість.

Так, після повномасштабного вторгнення я вступила у віденський університет прикладних мистецтв die Angewandte на департамент

живопису. Це надсучасний університет з довгою історією, який охоплює величезну кількість галузей мистецтва. Особливістю навчання є безпосередня практична робота з предметом, глибоке та різностороннє вивчення теорії та свобода вибору для студента. Порівнюючи з Наома то це дві на перший погляд протилежні школи, де цінності наома є традиція, академізм, методичність. А в Ангеванте це експеримент, колаборації, дослідження. Для мене це неймовірно цікавий досвід навчання в новій системі, яка дуже відрізняється від класичної української школи мистецтва. Для мене це теж експеримент, після магістратури в академічній системі, спробувати систему західної школи. На мою думку, тако потужні мистецькі заклади мають співпрацювати, обмінюватись досвідом та йти в ногу з часом.

З моїх слів записано вірно

_____ А. Паливода

29.05.2023

Інтерв'ю з Андрієм Блудовим від 23.04.2023**Які завдання ставить перед собою Андрій Блудов-педагог?**

Як не дивно, але основне завдання, ця робота над простором, або середовищем, в якому ми перебуваємо. Коли я навчався, така діяльність називалася "суспільна робота".

Передача накопичених знань та досвіду та бажання ділитися з молодими людьми прийомами та техніками через лекції та майстер класи. Показати "інший" підхід і погляд до художньої освіти, як альтернативний і адаптивніший до сучасних реалій.

Що стало передумовою появи Майстерні Формального мистецтва?

Передумовою появи МФМ стало наростаюче непорозуміння адміністрацією Академії устремлень та вимог активного студентства. У сфері художньої освіти наростали конфліктні ситуації та непорозуміння. Спірні історії з оцінками та в цілому ставленням частини викладачів кафедри живопису до сучасних підходів.

Результатом стала знаменита петиція студентів до ректора, і як результат рішення кафедри про освіту МФМ.

Чи вирішує МФМ та її програма проблеми сучасної художньої освіти в Україні, якщо так – то які?

На мій погляд, поки що не вирішує, тому що поява МФМ – це локальна сфера сучасного живопису. В цілому, сучасна художня освіта включає в собі відеоарт, фотографію, інсталяцію і тд. Для цього потрібні більш радикальні форми, і в цьому напрямку вже є певний рух. Цього року починаються іспити на експериментальну програму "Сучасне мистецтво". Зараз велика проблема в тому, що не вистачає викладачів, фахівців.. Тобто, я

вважаю, що МФМ – це тільки початок вирішення проблем сучасної художньої освіти.

Я пам'ятаю, що у Львові існує кафедра актуальних технік, у Харкові також. Початок є. Як далі – подивимось.

Які задачі ставили перед собою перед створенням майстерні та чи вдалося їх вирішити?

Частково так, частково ні. Справа в тому, що була вирішена велика проблема відокремлення майстерні від кафедри, майстерня стала повноцінною окремою системою з певними студентами, які працювали в нашому форматі.

По-друге, вирішення проблеми індивідуального підходу. Ми спільно зі студентами вирішували ідеї щодо, наприклад, вирішення дипломного проекту, тобто це картина чи серія, цю проблему ми вирішували. Але щоб вона стала повноцінною частиною майстерні – поки що ні. Дуже завадила війна, пандемія, зараз більша частина студентів працює онлайн, і це відображається на якості освіти. Але я сподіваюсь з початком нової програми, Майстерня переформатується в факультет сучасного мистецтва, мені здається в цьому майбутнє.

Хочу нагадати, що в нас непогані результати: виставка в музеї НАОМА, а потім в музеї “Київська картинна галерея”, де студенти показали дуже непогані результати.

Таким чином, я вважаю, що майстерня в розвитку, вона має майбутнє, і ми на цьому етапі, в перспективі можемо вирішити ті задачі, які ми ставили.

Основні методичні засади Майстерні формального мистецтва?

Насамперед індивідуальний підхід, який включає індивідуальні лекції, відповідно до проекту. Лекції (загальні) про сучасне мистецтво, Баухаус, Іттен, Суперматизм, Мінімалізм, Експресивна абстракція, і т. д. Майстерклас, з наочним показом технік, технологій, прийомів за сучасними

технологіями. Лекції, майстер-класи із запрошеними відомими художниками, для прояснення, як працює сучасна галерея, музей, інституція. Екскурсії галереями та центрами сучасного мистецтва, та відео огляд по виставках у світі.

З моїх слів записано вірно

Інтерв'ю з Максимом Корпанцем від 10.05.2023

Які відмінності в підходах Майстерні формального мистецтва ти можеш зазначити?

Особисто для мене, після формування нашої майстерні на 3-му курсі, для мене було чітко видно різницю попередніх переглядів – сухо-навчальні, а з переходом до МФМ перегляди були максимально наближені до формату повноцінної презентації тебе як особистості, з повним підключенням художнього простору, нової чистої майстерні, тексти, експлікації. Тобто, завдання не просто виконати якусь “роботьонку”, якусь композицію, а в першу чергу пояснити самому собі, в тексті, в науково-публіцистичному стилі описати “ що ти хотів цим сказати?”. Це з основного - репрезентація студентських робіт.

Перша озвучена мною річ вплинула на друге явище – на якість робіт. Коли ти розумієш, що ти будеш презентувати роботу разом з текстами, як справжній концептуальний твір, відповідно це впливало на ставлення студентів. Хочеться зробити щось серйозніше, масштабніше.

Масштаби розширились: для мене все було приближене до реальності, дистанція скоротилась в контексті основної проблеми, коли студент виходить з академії, між ним та реальним життям є величезна дистанція. Те, як воно було в академії, і те як все працює поза нею. Моя думка, що завдяки МФМ дистанція зменшується – студент більш підготовлений.

Третє явище – це майстер класи та зустрічі з сучасними художниками. Нові техніки, нові підходи без втручання в саму роботу студента.

З моїх слів записано вірно

Додаток 7

Виставкова діяльність Анжеліки Паливоди

- 2023 - колективна виставка Golden scars, Schönhauser музей, Берлін, Німеччина
- 2023 - виставка в дуо (без) надія, Паливода & Рябоштан, МСУМК, Луцьк, Україна
- 2023 - персональна виставка Another side, Metalegal, Відень, Австрія
- 2023 - колективна виставка Open space, Київська національна галерея, Київ, Україна
- 2023 - колективна виставка Best wishes, Zink gallery, Відень, Австрія
- 2023 - колективна виставка Secret love stories, desiderio 1, Відень, Австрія
- 2022 - колективна виставка Don't close your eyes, New art corridor, Newtown, MA, США
- 2022 - колективна виставка Point in time, Imaginart gallery, Барселона, Іспанія
- 2022 - проект War views, Palyvoda & Ryaboshtan, Graz museum, Грац, Австрія
- 2022 - віртуальна виставка Resistance, Dasa agency, Baroque app
- 2022 - колективна виставка One more day, Вільнюс, Литва
- 2022 - колективний проект Wat is not peace, Ksi Prostir, Франція
- 2022 - колективна виставка Транзитна зона, галерея Митець, Київ, Україна
- 2021 - перформанс Обнулення, Труханів острів, Київ
- 2021 - резиденція Сошенко 33, Київ, Україна
- 2021 - персональний проект Фантоми, МЦ Шоколадний будинок, Київ, Україна
- 2021 - колективна виставка Post graduation, ЦСМ Білий світ, Київ, Україна

2021 - колективна виставка Небо над нами, Peremoga coworking, Київ,
Україна

2021 - колективна виставка Golden hour, Peremoga coworking, Київ,
Україна

2020 - колективна виставка Не ідеальне мистецтво, галерея Пласт Арт,
Чернігів, Україна

2020 - колективний проект Імунітет, МСУМК ім Корсаків, Луцьк,
Україна

2019 - персональна виставка mi Corazon, TSP bar, Київ, Україна

Виставкова діяльність Владислава Рябоштаня

- 2023 – групова виставка «**Втрачене/Знайдене**», галерея «Portal 11», Київ, Україна.
- 2023 – виставка дуєт «**Без(надія)**», «Музей Корсаків», Луцьк, Україна.
- 2023 – групова виставка «**Inner Landscapes**», простір «ERSTE Foundation», Відень, Австрія.
- 2023 – групова виставка МФМ «**Транзит**», «Київський Національний Музей», Київ, Україна.
- 2023 – благодійний аукціон «**365 днів**», простір «Фонд Притули», Київ, Україна.
- 2022 – персональна виставка «**Існуючі станції**», галерея «Тріптіх Арт», Київ, Україна.
- 2022 – персональна виставка «**War Views**», галерея «Дзига», Львів, Україна.
- 2022 – благодійний аукціон «**Fight With Art**», «Dom Aukcyjny Róża Wroniszewska», Краків, Польща.
- 2022 – резиденція «**День Незалежності**», ЦСМ «Ujazdowski Castle», Варшава, Польща.
- 2022 – виставка «**War Views**», галерея «Imagine Point», Київ, Україна.
- 2022 – виставка дуєт «**War Views**», «Міський Музей міста Грац», Грац, Австрія.
- 2022 – групова виставка «**Релокація**», галерея «РМ», Львів, Україна.
- 2022 – групова виставка «**Unbreakable wall**», «Art Basel», Базель, Швейцарія.
- 2022 – групова виставка «**Час війни. Рефлексії**», галерея «Дзига», Львів, Україна.
- 2022 – групова виставка «**Ще не вмерла України**», галерея «Ramra», Усті-над-Лабою, Чехія.
- 2022 – групова виставка «**Інституалізація**», галерея «Imagine Point», Київ, Україна.
- 2022 – групова виставка «**Транзитна зона, 2022**», галерея «Митець», Київ,

Україна.

2021 – групова виставка «**Імена твої, Україно**», «Музей Корсаків», Луцьк, Україна.

2021 – групова виставка «**GOLDEN HOUR**», простір «Peremoga», Київ, Україна.

2021 – групова виставка «**POST-GRADUATION**», галерея «Білий Світ», Київ, Україна.

2020 – резиденція «**Зрозумів тебе**», галерея «Артсвіт», Дніпро, Україна.

2020 – виставка «**Trainspotting**», галерея «Білий Світ», Київ, Україна.

2020 – групова виставка «**HABITAT. MANIFESTO 2020**», галерея «Лавра», Київ, Україна.

2019 – групова виставка «**Пазл ідентичності Дніпра**», музей «МУЖ», Дніпро, Україна.

Розшифровка відео

“Майстер клас Андрія Блудова в Майстерні формального мистецтва” (переклад авторки А.Д.)

відео з особистого архіву

Студент: *А яка консистенція акрилу?*

А. Блудов: *Дивіться, в основі будівельний акрил, для покраски стін. Він достатньо рідкий.*

А. Блудов: *Тут можна підключати чудовий шпатель, але перед тим як все починати (зараз я просто показую з точки зору техніки), треба щоб все вже існувало у вашій уяві, в вашому інструменті (починає наносити фарбу за допомогою швабри у якості великого пензля, потім використовує шпатель).*

А. Блудов: *Десь додаємо такий дріпінг (крапає фарбу на папір).*

А. Блудов: *Важливо поставитись до процесу свідомо, з розумінням того що ви робите, також можливе використання певної символіки:християнські символи, буддистські символи, або це також може бути санскрит, іудейська абетка, в будь-якому випадку треба розуміти що саме ви будете робити*

Інша справа в тому, що процес створення роботи має бути не важким, по можливості треба психологічно налаштуватись, увійти в стан і легко та вільно, без перероблень вивести на певні ієрогліфи.

Студент: *Є ще круглий пензлик, принести?*

А. Блудов: *Нам потрібен побільше, звісно в залежності від задачі. Який формат.*

А. Блудов: *Не обов'язково чекати повного висихння (підкладки - А.Д.) , це навіть добре. Десь буде край знака підтікати. (наносить знак)*